

Ernst och Hilda Hagelin

DAGBOK,

öfver

Franske Medborgarne

PICHEGRUS, BARTHELEMYS, m. fl.

Den 18 Fructidor (4 Sept.) 1797,

skedda

Deportation til Guyana,

Deras vistande derstådes
och flykt derifrån;

Författad af

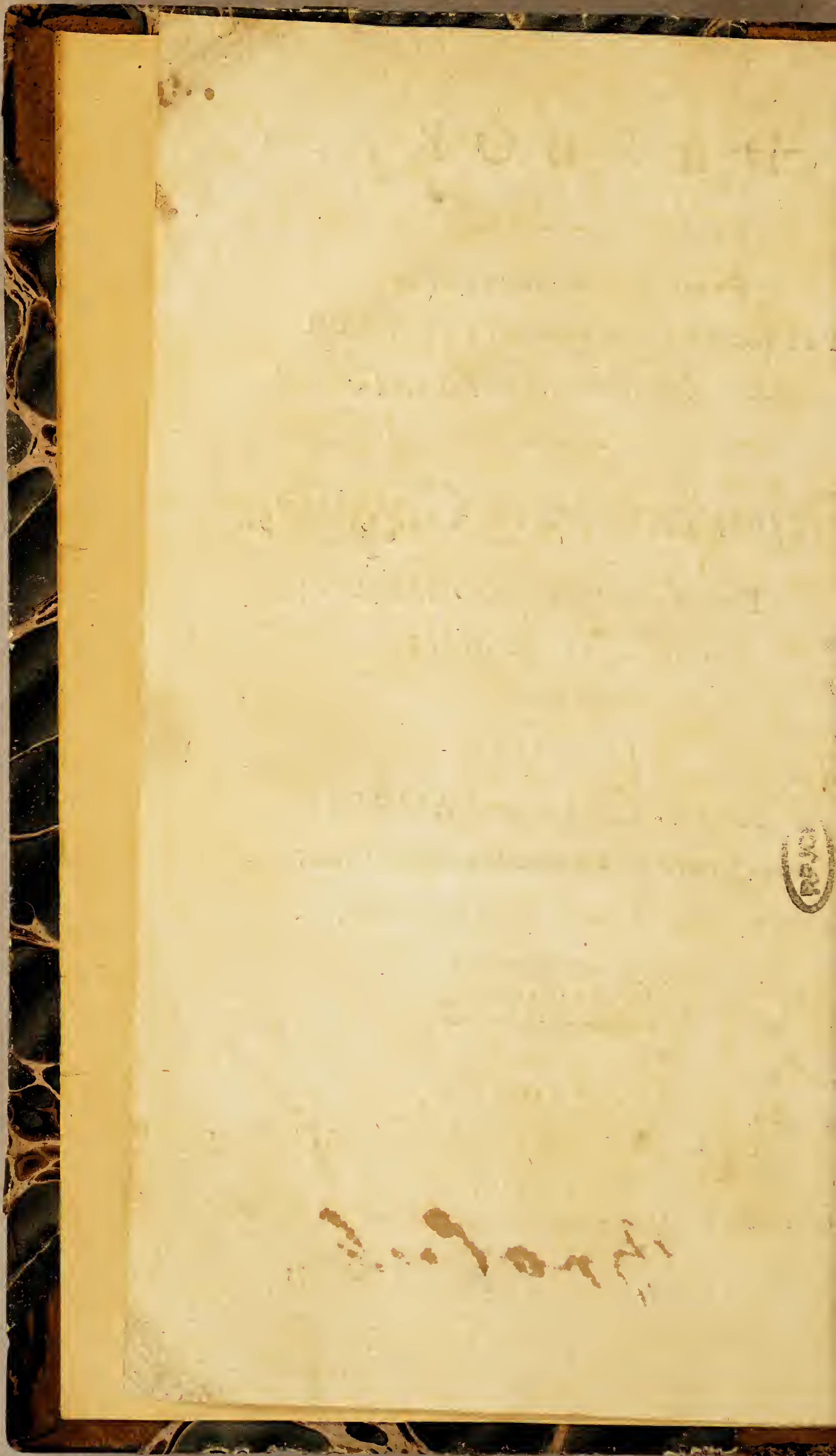
General - Adjutanten RAMEL,

CHEF för Franska Lagstiftande Corpsens Lifvakt
samt
en af de vid samma tilfälle Deporterade,

Öfversättning.

STOCKHOLM,
Tryckt hos ANDERS ZETTERBERG,
MDCCXCIX.

Brobeck

Författarens Företal.

Jag hade i ordning bragt denna Journal korrt efter min ankomſt på faſta landet i ſiſtledne October månad; en långvarig ſjukdom, ſom jag ſedan utſtått, har uppehållit utgifvandet dåraf. Jag vet icke, om någon af mina kamrater i olyckan redan gjort allmänna de händelſer hvilka jag berättar, och hvarutaf flera ſkola ſynas åfven ſå oſannolika ſom de åro med noggrannhet beſkrifna; men jag tror mig upfylla en pligt, då jag omtalar de efterdömen af mod och ſtåndaktighet, ſom de låmnat mig i denna ſtora motgång.

Ryckt ifrån min Poſt utan at hafva kunnat mota våld med våld, och ſatt i overkſamhet af högre befallningar ånnu mer ån af en hel Armées nårvaro och et talrikt Artilleri, var jag angelågen om at omſtåndigheterne af min arreſtering ſkulle blifva kånde; ty

man har yttrat tvifvelsmål om lagligheten af mit upförande d. 18 Fructidor, då, omgifven af *Augereaus* Armée och perſonligen angripen af hans Stab, jag lydde befallningen at gå i arreſt. Sådant var emedlertid lagens ſtadgande i anſeende till Lagſtiftande Corpſens Garde, at jag verkeligen befann mig under *Augereaus* befäl, och at denna Corps af Grenadierer utgjorde en del af Arméen och den 17:de Militaire-Diviſionen. Återkallandet af denna orimliga lag ſom verkeligen ſatte Lagſtiftande Corpſen under Directorii magt, var ännu i fråga i ſiſta ſesſionen, ſom föregick våra olyckor.

Blotta vördnaden för dygdiga männiſkors tänkeſätt har föranlett mig at meddela denna korrta underrättelſe om en händelſe, ſom min dagbok närmare ſkall uplyſa. Jag vet alt för väl at framgången rättfärdigar en hos männiſkor intagna af pasſioner, och at efter ödets hårda ſlag den enſam är olycklig, ſom icke äger et godt ſamvetes

vittnesbörd; jag har burit min del af gemenſamma olyckors tyngd, jag har under revolutionens ſtormar förlorat trenne älſkade bröder, af hvilka den äldſte ſläpades til ſchavotten, ſedan han utmärkt ſig i ſpetſen för et Dragon - regemente; hans brott beſtod däri, at han med den Monarkiſka Conſtitutionens förſvarare röſtat i Lagſtiftande förſamlingen, jag var i ſamma fängelſe ſom han, man ryckte honom utur mina armar, och jag ſkulle hafva undergått ſamma öde ſom han, efter 16 månaders fängelſe, om icke den tappre Generalen *Dugommier*, då han kullkaſtade ſchavotterna, hade räddat ſå väl mit lif, ſom 30,000 invånares uti de Södra Provinſerna.

Den andre, Officerare vid Irländſka regementet *Weſslé*, hvilken efter d. 10 Aug. 1792 vägrat aflägga den nya ed man fordrade af honom, och ſom tvärtom förnyade den trohets - ed han ſvurit Conſtitutionen af år 1791, blef masſacrerad i Chalons

af Gens-d'Armerne eller rättare sagt mördarena.

Den tredje blef dödad vid min sida vid Rhen-Arméen.

Jag har önskat, och jag har med värma sökt förstöringen af detta blodiga tyranni, som utbrett sorg öfver min lefnad och öfver mitt olyckliga Fådernesland; och då jag den 1 Januarii 1797 emottog befålet öfver Lagstiftande Corpsens garde, så förenade jag mig uprigtigt med alla de redliga mån, hvilka ville återföra ordningen och bringa de orättvisa revolutions-lagarna til tystnad.

Jag är änteligen på fasta landet i Europa och jag lämnar et gästfritt land, där mina Kamrater i olyckan och jag erfarit et bemötande lika hedrande för den Regeringen som visat detsamma, och för de tyranniets offer som varit föremålet därföre. Emedlertid har ej den billigaste erkänsla kunnat fästa mig hos våra ädelmodiga fiender; jag högaktar dem nog för at vara öfvertygad, det bevekelse-grunderne som förmått mig at ej emottaga den fristad, de tilbudo mig, förvärfvat mig deras aktning. Det är icke, jag vill tro det, emot vårt Fädernesland, det är icke emot Frankrike, utan emot de tyranner, hvilka hålla det i bojor, som England fortsätter Kriget, det äro likvål Franske Soldater, hvilkas blod kommer at gjutas på böljorna, och å nyo rinna på våra gränsor. Jag har delat deras mödor och deras faror, och jag skulle ännu befinna mig i deras leder, om jag ej genom våldet blifvit ryckt därifrån. Jag vill ej antaga mig någon annan sak än den nationliga sjelfständighetens, och aldrig hafva andra Strids-kamrater än Fransmän, varit våpnade för deras lands frihet. Således sammanstämmer uti mitt hjerta känslan af en evig tacksamhet med den af mina plikters helgd, och det är för at under fullkomligaste vördnad för sanningen ådagalägga den ena och andra, som jag utgifver denna berättelse. — Man skall däri lätt igenkänna en Soldats stil, som ej deltagit i stora händelser än efter den plats som han innehaft, men som aldrig öfverträdande sin skyldighets inskränkta krets, icke vill at de tyranner som han afskyr,

och de rånkmakare fom han föraktar, fkola vifa hans role och utmärka hans plats efter deras passioner eller interesfen. Om alla de fom haft den olyckan at vara Actörer uti Franfka Revolutions Scenerne, fåledes öfverlämnade åt efterverlden endaft de gårningar, hvartil de varit vitnen, fkulle efter dem blifva åmnen för hiftorien, och de fom en dag ville föka fanningen midt ibland motfägelfer utan tal, fkulle finna ftycken iklådda en caracter af giltighet, fom endaft tilhöra et rent famvetes vitnesbörd. — Jag har under min landsflygt icke kunnat bevara annat än anteckningar, fom hulpit mitt af fjukdom förfvagade minne, at återföra håndelferna i ordning och fammanhang; flera omftåndigheter låra tvifvelsutan undfallit mig, men de förnåmfta håndelferna, de mäft interesfanta dragen fkola finnas haftigt framftålda. Det fkall vara facta alla nakna, hifkelig fanning; långt ifrån at därvid tillägga något, fkal jag til och med undvika de enklafte reflexioner; under förnyandet af minnet utaf desfa forgliga bilder fkal jag tilbakahålla de obehagliga kånflor, fom det fkulle vara dem tillåtit at upväcka. Mitt hjerta år förmycket upfyldt af mitt Fåderneslands olyckor, af min Familles lidanden och den grufliga belågenhet hvari jag har lämnat flera mina Kamrater i olyckan, at hat och håmnd där fkulle finna rum.

Jag var fedan 1792 General-Adjutant vid Rhen-Armeen, under den kåcka General Desfaix's commando och hade mig i fynnerhet befålet updragit i Fåftet Kehl, belägradt af Prins Carl, då jag erhöll Directorii befallning at begifva mig til Paris och dår emottaga befålet öfver Lagftiftande Corpfens Garde, hvartil bägge Rådens val hade kallat mig. Denna corps af grenadierer, i början beftående af en Bataillon utaf 800 man, bragtes til två batailloner,

hvardera af 600 man. Fonden af denna corps var Conventets grenadierer. Det gör tilfylleſt at påminna ſig den tidpunkt, då den formerades, för at döma om den eſprit ſom herrſkade i denſamma, och om nödvändigheten af en reforme; jag arbetade derpå utan uppehåll. Den nya bildningen och completteringen med förträffliga grenadierer valde uti alla Arméerna, gåfvo därtil medel. Jag blef ſå väl underſtödd af bägge Commisſionernas nit och af Miniſtrarna, at jag, trots Jacobinernas cabaler, var i ſtånd at återſtälla diſciplin i tjenſten, och ordning i förvaltningen. Ofta angripen, har jag haft mer än et tilfälle at lära Regeringens vänner och ovänner känna min trohet mot Conſtitutionen; däraf följde hvad jag borde vänta mig, jag miſshagade lika tvänne ytterliga partier; ſå länge ärendernas gång ſtyrdes af förſtåndiga män, hade jag blott at förſvara mig emot låga bofvar, ſom ouphörligen arbetade på at förföra grenadiererna och bemödade ſig förgäfves at göra mig miſstänkt, men efter Lagſtiftande Corpſens ſiſta förnyande, alt efter ſom diſcusſionerna uplifvades, och i ſynnerhet när Directorium med tilhjelp af Italienſka Armeens adresſer ſatte alt i gäsning, blef jag oroad från alla håll, och uprorsmakarne förſtodo at begagna ſig af den allmänna gäsningen ſå gynnande för deras affigter, de döljde icke mer ſina ſtämplingar, jag kom öfver deras emisſairer i caſernerna, i lederna, alla medel til förledning nyttjades. Då jag nu tänker på mitt förhållande i desſa ſvåra omſtändigheter, kan jag icke ångra mig däröfver, emedan det ådragit mig de elakas hat, och tjente mig at hålla alt för häftiga männiſkor i tygeln. Några ſkulle väl hafva velat aflägsna mig, och Directorium lät korrt förr d. 18 Fructidor tilbjuda mig en annan poſt och befordran, om jag ville begära afſked; endaſt och allenaſt därföre at jag var ſinnad förblifva min

ſkyldighet trogen, var jag viſs om at ſluta med at blifva et offer för min oinſkränkta tilgifvenhet, och jag kunde icke vänta rättviſa hos någotdera af partierna ſom utan ſkonsmål anföllo hvarandra, utan blott hos et litet antal af dem ſom borde ſluta med at blifva upoffrade för deras raſeri. Nöjd med ſanna patrioters aktning, tilkommer det alla billiga männiſkor at döma, om jag förtjent den.

På de underrättelſer, ſom de til inſeende öfver bägge Rådens Palats förordnade Commisſioner inhämtat, hade man redan flera dagar anbefallt mig en ſtörre vakſamhet; jag vidtog ock alla nödvändiga förſigtighets mått, för at icke blifva öfverraſkad uti det enda anfall, för hvilket man nu ſyntes frukta, neml. Anarchiſternas, ſom nu på någon tid hade upfyllt alla allmänna ſtällen och öfverljudt hotade Lagſtiftande Magten, til och med midt uti den Vakt, ſom blifvit mig anförtrodd. Sedan jag den 17 om aftonen viſiterat mina poſter, geck jag för at emottaga Commisſionens Ledamöters ordres, desſe tycktes nu lika ſom förra dagarne icke vara fallne för at tro, det Directorium ſkulle vilja bjuda til at ſtörta Lagſtiftande Magten eller våga nyttja väpnad ſtyrka emot denſamma. Jag hörer flera Deputerade, och ibland andre, Emery, Dumas, Vaublanc, Tronçon du condray, och Thibaudau, yttra deras förtrytelſe öfver en ſådan miſstanke och öfver den förſkräckelſe ſom den utſpridde bland allmänheten; de gjorde ſig äfven ſå ſäkra at de gingo bort före midnatten, tillika med den utaf deras Åmbetsbröder, ſom gått dit för at meddela den fruktan, ſom några enſkilda underrättelſer hos dem förorſakat. Jag geck äfven tilbaka til mitt qvarter och utgaf nödiga ordres det mina Grenadierer ſkulle vara färdiga at på minſta vink gripa til vapen. Den 18 klockan 1 om morgonen

feck jag Krigs-Ministerns ordres at komma til honom; jag geck då straxt til Commisfions Salen och råkade der, Rovere, den enda af Infpectorerne som der stadnat qvar och som jag fann liggande. Jag omtalade för honom de ordres, jag nyss fått och tillade, at man försäkrat mig, det flera colonner troppar marcherade in uti Paris och at den som commenderar Cavallerie Posten hos Råderna, nyss gifvit mig tilkänna at han dragit sina poster tilbaka samt fört sin tropp öfver på andra sidan om broarne jämte de två Canonerne, som lågo på stora gården vid Thuileriet. Mau bör märka at det var på den en Chef commenderande Generalen Augereaus ordres som Officeraren vid Cavalleriet nekade at erkänna dem jag gifvit och fört sin tropp öfver broarne. Rovere svarade mig at alla dessa rörelser ingen ting betydde; at han kände det flera Corpser skulle helt bittida defilera öfver broarne för at sedan manœuvrera; at jag icke borde oroa mig; at han hade ganska säkra och noggranna rapporter; och at han icke kunde se någon olägenhet däruti at jag inställde mig hos Krigs-Ministern — Jag åter ansåg det icke rådligt, ty jag fruktade at blifva skiljd ifrån min tropp.

Sedan jag kommit hem klockan half fyra om morgonen, lät Brigade Generalen Poincot af fordna Lifvakten och med hvilken jag vid Pyreneiska Arméen knutit en nära vänskap, anmäla sig på General Lemoines vägnar och öfverlämnade mig följande billet:

"General Lemoine upmanar i Directorii namn "Befälhafvaren för Lagstiftande Magtens Grenadiers "Corps at lämna fri passage öfver Pont tournant åt "en Colonne af 1500 man som har sig updraget at "verkställa Regeringens ordres.

Jag yttrade för Poinçot min beſtörtning deröfver at en gammal Kammerat, ſom borde känna mig hade kunnat åtaga ſig at kungöra mig en befallning, ſom jag icke utan vanheder ſkulle kunna verkſtälla; han förſäkrade mig at alt motſtånd vore onyttigt, och at mina 800 Grenadierer redan voro omringade af 12000 man med 40 Canoner — Jag ſvarade honom at ingen ſtyrka ſom våndes emot den poſt mig var anförtrodd, ſkulle tvinga mig at göra något emot min ſkyldighet; at ingen annan än Lagſtiftande Corpſen äger at gifva mig några ordres, och at jag ſåledes ville häröfver inhämta deſs befallning. I det ſamma hörde jag ett Canonſkott afloſſas ſå nära mig, at jag trodde, det mina poſter anföllos; det var imedlertid icke annat än blott en ſignal. Jag lät mina Grenadierer gripa til vapen och begaf mig til Thuilleriet åtföljd af Bataillons Cheferne Pouſard och Pleichard, tvånne förträffeliga Officerare och ſom med all rättviſa ägde mitt fulla förtroende. Vid Commisſionen träffade jag Generalerne Pichegru och Villot. Jag ſkickade bud til General Dumas, och Preſidenterne för bägge Råden neml. Laffondladebat för de Äldres, och Simeon för de Femhundrades: jag lätt äfven underrätta dem af Deputerade ſom bodde i grannſkapet af Thuilleries och hvars hemviſt jag kände, ſamt anmodade General Pichegru at gå och recognoſcera den förſkansning ſom vi redan funno vara formerad, jag förnyade mina ordres til Capitaine Valliere, ſom commenderade poſten vid Carousſel, och Lieutenant Leroy ſom förde befälet vid Pont tournant at hålla ſtånd och icke gå ifrån ſina poſter förr än de dertil ſingo uttryckliga och af mig underteknade ordres. Vi gingo tilbakas til Commisſionen; och under det at jag begärde nödige ordres angående dispoſitionen af min reſerve corps, kom en ordonnance och berättade, at poſten på

Pont tournant blifvit intagen. I famma ögonblick förenade fig Augeraus och Lemoines divifioner och trägården upfyldes af bägge Armeerna; man upförde et Batterie fom kunde beftryka de Åldres Råds-Sal; alla tilgångar tilfpärrades, alla pofter fördubblades och betäcktes af en ftörre ftyrka — Blott poften vid de femhundrades Råds-Sal och fom commenderades af den käcka Lieutenant Blot, hade vägrat at öpna portarna och at förena fig med Augereaus troppar. I denna ytterliga belägenhet, anhöll jag om uttryckeliga ordres at låta Referve-corpfen rycka fram och möta våld med våld; men de Deputerade gåfvo mig det fvar, at alt motftånd fkulle blifva onyttigt och förbjödo mig at fkjuta. Klockan var half fem, när General Verdiere kom och gaf de redan förfamlade Deputerade tilkänna, at han hade ordres til at förvifa dem ur Palatfet och at hämta nycklarne up til Directorium — Deputerades vägran at lyda desfa ordres upväkte en häftig ftrid; Verdiere fortfor med fina påftåenden och förmådde en af de Deputerade at gå ner i trägården för at tala med General Lemoine. Rovere geck ockfå dit tillika med två af mina Bataillons-Chefer. Vi funno icke General Lemoine på terrasfen: imedlertid gaf Verdiere de Deputerade det rådet at gå borrt derifrån för deras egen fäkerhet, och då desfe fortforo at neka dertil, lät han tilftänga alla tilgångar, och geck fjelf, fom han fade, för at emottaga Directorii ordres. Jag geck tilbaka til min Grenadiers poft och fkickade en af mina förtrogna til General Dumas för at be honom tänka på fin fäkerhet. Han emottog detta råd i famma ögonblick fom han vifade fig på Grenadierernes Caferne gård; och mina olycks Kammerater hafva federmera underrättat mig om det bemödande han gjorde för at kunna förena fig med dem — Han trängde fig fram på terrasfen til foten af

den Pavillonen hvarest Augeraus troppar voro upställde i slagtordning; och sedan han fått veta at Inspectorerne voro arresterade, tänkte han at gå up i Salen för at dela deras öde, när i detsamma hans Åmbetsbröder kastade til honom en billet som innehöll en varning, at han skulle bjuda til at frälsa sig. Han hade den lyckan at oförmärkt kunna uptaga denna billeten och äfven komma ut, oaktadt posterne hade uttrycklig befallning at icke släppa ut någon. Klockan half 6 öfverlämnade mig en utaf General Augeraus Adjutanter följande ordres: Chefen för Lagstiftande Magtens Grenadierer anbefalles härmed at begifva sig tillika med sin corps til Orsay.Quaien, der han har at afvakta vidare ordres.

(undertecknadt) AUGEREAU.

Jag vägrade at lyda; jag kunde icke mer hafva någon gemenskap med Commissionen sedan den var inspärrad och arresterad uti sit Palats. Jag afbidade med min troupp ordres ifrån bägge Råden. Jag är skyldig mina Grenadierer det förtjenta lofordet, at de ända til detta ögonblick, oaktadt den brydsamma ställning hvaruti vi befunno oss, med allt möjligt lugn höllo slutna leder och jag hörde icke det minsta knot. Jag tror at de långt ifrån at kunna förledas til affall utaf et litet antal obetydeliga uprorsmakare, skulle de til större delen hafva tvungit dessa at ärofullt strida tillika med dem om jag lyckligtvis hade fått ordres at möta våld med vapen; jag hade låtit mina Officerare formera en circel för at meddela dem Augeraus ordres. Nästan alla gillade mitt upförande. Det var just detta ögonblick som några uproriske nyttjade för at börja sit utbrott. Capitaine *Tortel* ropade: Wi äro inga Schweitzare! — Lieutenant *Menéguin* vå-

gade fkryta deröfver, at han mäft bidragit til Franfka Gadernes resning. Under-Lieutenanten *Deveaux*: Jag har flagits och blifvit blesferad den 13 Vendemiere då jag ftridde *emot* Ludvic 18 och vill intet i dag flåfs för honom. En annan ropade helt högt: Råden arbeta för Kungen; "Det packet bör man utrota". Under alt detta och de difputer, fom i anledning häraf upkommo imellan Officerarne, började oordningen taga öfverhanden ibland lederna. Brigade Chefen *Blanchard*, fom commenderade under mig och fom nu i två månaders tid varit ofynlig fedan jag uptäckt hans ftämplingar, hans förbindelfer med det blodtörftiga partiet och hans tilgrep i tjenften, vifade fig nu åter och upmanade mig för den fara fkull, fade han, hvaruti vi voro ftadde, at låta utdela partroner. Jag blef förtretad öfver hans låga oförfkämdhet, och då jag något häftigt vifade honom min förtrytelfe, märkte jag at Grenadiererne deltogo uti min harm — famma Grenadierer, fom en timma derefter kaftade fig under en Officer, fom de föraktade och följde honom til Directorium - - hvilken läxa för Befälhafvare! — Några ögonblick efter detta upträde commenderade jag at öpna lederna för at taga min tropp i ögonfikte. Jag fann den ännu ftåndaktig. Jag hade redan hunnit til tredje Compagniet då jag hörde flera rop: *lefve Republiquen*, och Augereau vifade fig i fpetfen för en få talrik Stab, at yttre gården af Casfernen var helt och hållit upfyld deraf. Öfver fyrahundrade Officerare af alla grader, af hvilka jag igenkände några verkligen namnkunniga perfoner, til exempel Santerre, Tunck, Yon, Rosfignol, Pujet, Barbantane, Chateauneuve - Randon, Besfiere, Fournier, Pache, Enkan Roufin klädd fom Amozone, Dutertre och Peyron, bägge förrymde från Galererne; med et ord: fjelfva affkrapet af de käcka Franfka Armeerne och alla Chefferne för Revo-

lutions flockarne trångde sig i et ögonblick inuti mina Grenadierers leder under et beständigt ropande af: *Lefve Republiquen!* — I det samma kom Augereau directe til mig och uti hans suite, som skiljde mig ifrån min tropp såg jag Blanchard, som upmuntrade sina vårda vänner och blandade sig med dem uti lederna. I bland flere olycks bådande rop, urskiljde jag detta: Soldater, man vill handtera Er som man handterade Schweitzarne den 10 Augusti. "Öfverste Ramel, ropade Augerau, hvarföre har Ni icke lydt Ministerns och mina ordres! — För det jag feck aldeles stridiga ordres ifrån Lagstiftande Corpsen — Ni har förtjent at bli ställd för Krigs-Rätt och arquebuseras — Jag har gjort min skyldighet — Erkänner Ni mig för commenderande Divisions Chef? Ja — Nå så befaller jag Er at gå i arrest — Jag går — Under det jag geck til mitt logie hörde jag huru Augerau kom efter med en del af sin Stab. I bland flere hotelser kunde jag urskilja desfa orden: Nu skall du bli tuktad som du har förolämpat andra — Jag har icke förolämpat någon men jag har vetat straffa röfvare som de förtjent — Som han i det samma trångde nära inpå mig; lade jag handen på mitt vårgfäste; men hela flocken rusade då på mig: Min vårja afbröts och jag blef borrtsläpad och sönderliten. En Sergant vid Grenadiererne, vid namn *Viel*, som jag några dagar förut låtit sätta i arrest, var den mäst förbittrade af mina mördare och sökte til at uti trångslen sticka sin sabel uti mig.

Det är Augerau sjelf jag har at tacka derföre at jag icke blef mördad: släpp honom, släpp honom, gör icke af med honom, ropade han, jag lofvar Er, at han i morgon skall blifva arquebuserad; och på det sättet lyckades det honom at befria mig utur deras händer. Desse röfvare sönderfleto min hatt som hade fallit af

mig under ftriden ; man har fedan fagt at detta fkedde med de tecken jag bar och fom utmärkte min Officers grad, men desfe blefvo endaft nedfläckade utaf blod. En trogen betjent fom jag hade och fom kom fpringande emot, feck flera Sabelhugg i anfigtet, och måfte helt betäckt med blesfurer frälfa fig med flykten til min Huftrus Kammare. Sedan jag kommit hem tillåts mig icke at ftälla mina affairer i ordning; jag blef ftraxt förd til Tempeltornet tillika med min bror Henric, fom begärde och feck tilftånd at göra mig fällfkap.

Då Fångvaktaren vid detta fångelfe emottog ofs, fade han: Nå fe här är nu en; den här Herrn måfte man fätta i La chambre des opinions *a*). Det var det rummet hvaruti den olyckliga Ludvic XVI hade fetat fången; och jag hade icke eller något hopp at komma derifrån på annat fätt än han. Klockan half Nio kom Fångvaktaren för at berätta mig at man då nyfs låtit föra de arrefterade Deputerade til Infpectorernes Commisfion. Man förde dem äfven up i Konungens rum och lämnade fri communication med de Kamrarne fom Drottningen och Prinsfesforne bebott. De arrefterade reprefentanterne voro Pichegru, Villot, D'auchy de Loire, Jarrij, Lamettrie, Larue, Bourdon de Loife och Durumas; Defsutom funno vi i Tempeltornet Commodoren Smith, la Vilharnois, Brottier och Duverne du Presle, men denna fifta blef vid vår ankomft flyttad til La Force. Vid middagstiden ditfördes Deputeraden Aubry, och klockan half fyra Prefidenten i de Äldres Råd Lafonladebat, famt Tronconducoudrai, Marbois och Goupil de Prifelu, alla af famma Råd. Desfe fednare hade blifvit arrefterade uti Lafonladebats Hus, under det föregif-

---

a) få kallades ett Fängelferum i Tempeltornet.

vande at de utgjorde en uprorifk famling. Man hade då ftraxt fört dem til Police-Miniftern Sotin, och då de för honom beklagat fig öfver det våld fom blifvit utöfvadt på Nationens reprefentanter famt begärt at få fe Directorii ordres, fvarade han förfmådligt: det tjenar til ingen ting at vifa Er dem; Ni känner alt för vål mina Herrar, at när man gått få hår långt få år det aldeles det famma om man blottftåller fig mer eller mindre. Den 10 fingo vi en omftändelig beråttelfe få vål om huru det gått til i de bågge Rådens fesfioner hvilka blifvit hållne under Directorii ögon, fom om den lag fom utan fkål, utan föregången dom och ranfakning dömde ofs at deporteras til et af Directorium fjelf utfatt ftålle. Denna dom gjorde ofs helt förvånade, ty efter det våld man öfvat emot ofs vid vår arreftering, tviflade vi ej det ringafte derpå, at man ju under militairifk forme fkulle bereda ofs et mindre långfamt och följakteligen mildare ftraff. Någre af de fångflade Deputerade blefvo icke landsförvifte utan tvårtom författe i frihet, desfa voro Goupilpréfelu, Lametrie, Dauchi, Jarri & Derumar. Den 20 utgaf General Augerau följande ordres: "General Dutertre, Commendant på Tempeltornet förbjudes] at icke låmna åt någon tilträde til de deporterade, han må hafva hvilkens ordres fom hålft, få framt icke desfa ordres äro undertecnade af mig". (Denne Dutertre hade för en månad fedan fluppit ifrån Toulons Galerer hvartil han blifvit dömd af en Krigs-Rätt för begången tjufnad, mord och mordbrand i Vendée.) — Wåra Huftrur fingo famma dag tilftånd at beföka ofs; hvilka fmärtande upträden, hvilka grymma fkilsmåsfor! — Blott i nårvaro af en Officier feck jag fe min Huftru. Vi fingo hvarken tala lågt eller nyttja den Languedocfka dialecten, fom denna Officer icke förftod: Jag blef förtretad öfver et fådant våld och

bad min hustru icke längre dröja qvar. Hon lydde mig; men hennes rop och suckan ljuda ännu i mina öron. Samma dag förde man til Tempeltornet General Murinais, en af Upsyningsmännen öfver de Äldres Råds Sal. Denna vördnads värde gubbe hade blifvit arresterad då han i största säkerhet geck til Rådet. Den 21 tog jag afsked af min bror. Jag hade mycken möda til at förmå honom at öfvergifva mig; han envisades uti at vilja dela min olycka och utan tilhjelp af Tronconducoudray och Barbemarbois skulle jag icke hafva kunnat öfvertyga honom at han gjorde mig en vigtigare tjenst om han blefve en stöd för min olyckliga famille än då han hjelpte mig at bära mina bojor. Vid midnatten kom Fångvaktaren och berättade ofs at Police-Ministern nyss ankommit tillika med Directoren Barthelemy och at vi sannolikt skulle komma at anträda vår resa. Man lämnade ofs icke en fjerdedels timma för at lägga ihop våra saker, ehuru ingen af ofs hade varit det minsta beredd på en så hastig afresa. När vi kommo på nedersta botten af tornet träffade vi Barthelemy imellan Augereau och Sotin. Denna sednare hade sagt då han förde Barthelemy i sin vagn til Tempeltornet: se sådan är en Revolution; vi triumfera i dag, i morgon kan det blifva Er tour; och då Barthelomy frågade om det händt någon olycka eller om allmänna lugnet på något sätt blifvit stördt, hade han svarat, Nej — dosis har varit god, den har gjort sin vårkan och folket har svåljt det pilret. — Då denna Sotin lämnade ofs sökte han til at visa mycken glättighet. Jag önskar er gode Herrar sade han, en lyckfam resa. — Augereau ropade up alla dem som skulle deporteras; och så snart någons namn blifvit nämndt förde en af vakten den samma til vagnen igenom en haie af Soldater som smådade ofs. Några ibland ofs blefvo til ock med illa

handterade; några trogna Betjenter, bland hvilka var min ſtackars Etienne med ſit af ſabelhugg vanſtälda anſigte, hade icke lämnat porten til fängelſet, och afvaktade ſtunden til vår afreſa för at ſäga oſs farväl: men de blefvo tilbakaſtötta och ſlagne af Soldaterne ſom ropade: det är intet detta man lofvat oſs. Hvarföre låter man dem gå? Hvarföre få de komma med paqueter? Augereau, ſeende vår hurtighet, kunde ej återhålla ſin förbittring; han lätt den utbryta på et ſätt ſom förtjenar at ihogkommas. Le Tellier, Barthelemys betjent infann ſig juſt då man förde oſs til vagnarne; han medförde en befallning ifrån Directorium ſom tillät honom at följa ſin Herre; han lämnar denna ordre til Augereau, ſom ſedan han läſit den ſåger honom: du vill då förena dit öde med deſſa männiſkors ſom äro förlorade för altid: hurudana händelſer dem må föreſtå, var ſäker at de aldrig ſkola komma därifrån. Mit beſlut är tagit, ſvarade Le Tellier, jag ſkattar mig ganſka lycklig at dela min Herres olycka. — Nå väl, gå raſande männiſka at förgås med honom tillägger Augereau, och ropar til Soldaterne: bevaka den där karlen med ſamma upmärkſamhet ſom deſſa bofvarne.

Le Tellier kaſtar ſig för ſin Herres fötter, ſom var ganſka lycklig at i detta faſliga ögonblick få trycka til ſit bröſt en ſådan vän. Denna karl har ſtändigt viſat ſamma tilgifvenhet och mod, och vi hafve altid anſett och bemött honom ſom en af våra Sällſkaps bröder. De fyra Kärrorna hvaruti man ſatte de 16 fångarne, utan affeende på någras ſjuklighet och ſvaghet, gingo på fyra hjul, liknade näſtan Artilleriets transport-vagnar, och voro ofvantil ſåſom et ſlags Burar tilſlutna på alla fyra ſidorne med Järngaller, vid den höjd at vi kunde ſtödja oſs på dem med armarne, men hvaraf vi plåga-

des vid minsta skakning: vi voro fyra i hvar vagn, och dårtil en vaktare som hade nyckeln til hång-låset som tilslöt gallret, hvarigenom vi måste gå ut och in. General Dutertre commenderade Escorten som utgjorde 600 man Infanteri ock Cavalleri. De hade med sig 2:ne Canoner. Under tillagningen med Vagnarna på gården af Tempel-fångelset, öfverhopades vi med grofheter af en tåmlig samling Anarchister. Vi foro kl. 2 om morgonen den 22 Fructidor (8 September) i et ohygligt våder; vi hade at genomfara hela Paris, för at komma ut genom barriere d'Enfer; och taga vågen åt Orleans; i stållet at följa gatan St. Jacques, vek Escorten af til höger och låt oss passera utmed Palatset Luxembourg, dår vårt lik-tåg uppehölls mer ån tre qvarts timma. Rummen voro uplysta; vi hörde mitt ibland Vaktens stojande glådje ropas på Befålhafvaren öfver vår Escorte, den vederstygliga Dutertre och honom anbefallas, at *hafva noga upsigt på dessa Herrarne.* Några vål bekanta Ledamöter af Minoriteten i 500 Rådet, som höllo i Odeum den rygtbara Permanenta Sessionen, gingo ut för at se oss och öfverföllo oss med ovett; de blandade sig ihop med Jågarne i Escorten, slogo i dricka åt dem, och närmandes sig til Kårrorna drucko de våra skålar och talade om *nåd och mildhet.* Den stormiga natten, ljuset af lycktorna som brunno kring Theatern i Odeum, och terroristernes skrål, gjorde denna sista Scene, och denna grufliga affård vårdiga de barbarer som tilstålt dem. Ånteligen defilerade Escorten genom Helfvetes gatan, och vi foro ur Paris.

Vi kommo efter två timmar til Arpajon, 8 Franska mil från Paris, ganska uttröttade i anseende til den stenlagda vågen. Barthelemy i synnerhet och Barbémarbois tycktes hafva förlorat krafterna. Vi blefvo förundrade at se at Commendanten Du-

tertre i stället för at gifva ofs et beqvämligt herbärge där vi kunde återvinna våra krafter, förde ofs i et mörkt och otäckt Fängelse; han betraktade hvad mine vi skulle hålla då man lät ofs stiga ur vagnarna för at ingå i detta fängelset, förbittrad öfver at ingen af ofs syntes uprörd öfver så mycken stränghet; de där bofvarna, ropade han, tyckas vilja trotsa mig, men jag skall se til om jag ej kan tygla deras fräckhet. Jag hade redan lagt mig på halm med flera af mina Kamrater, Barthelemy lyftade up sina händer mot himmelen, då Barbémarbois som var ganska sjuk, ankom, och dragande sig tillbaka vid åsynen och lukten af denna stinkande håla, sade til Dutertre; låt skjuta mig på stället, och spara mig fasan af en lång dödskamp. Denne småleende gaf tekn åt Fångvaktaren at göra sin sysla. Fångvaktarens hustru sade då åt Marbois med svordom: du gör dig så svår, andra lika goda som du ha intet krusat så mycket; tog derpå Marbois i armen och stötte honom upifrån ner, oaktadt våra och den stackars sårades rop stängde denna ohyggliga qvinna porten: vi upreste i mörkret vår olyckliga vän helt blodig, och vi kunde intet århålla för honom en Fältskärs besök, eller någon annan hjelp, icke ens något vatten at tvätta hans sår. Han var sönderstött i ansigtet och et stycke af kåften krosfad. D. 23 Fructidor (9 Sept.) middagstiden foro vidigenom den lilla staden Etampes (ganska känd under Revolutions tiden genom Anachisternes buller och en aktningsvärd Magistrat Persons mord. Dutertre lät göra halt mitt i staden, och öfverlämnade ofs åt pöbelns oförrätter, som man tillåt at samlas kring våra åkdon. Man skrek, svor och beslänkte ofs med smuts: vi begärde förjäfves at man skulle köra på eller låta ofs stiga ur. Froncon du condray ganska sjuk hade

satt

satt sig på samma kärra med sin vän Marbois, som hade fått en halmtapp at lägga på sit öpna sår, hvartil ocksä feber hade slagit sig. General Murinais, Directoren Barthelemy och Lafonladebat, hade förenat sig med dem; dessa fem personer förbundna genom lika tankesätt och et lika sätt at betrakta orsakerne til och följderne af Revolution d. 5 Sept., åtskiljdes ej mera. Du Coudray befann sig uti Etampes i Departementet Seine och Oise, hvars Deputerad han var, och just i den Canton hvars innebyggare hade med största ifver bedrifvit hans val. Han kände ganska lifligt sina Medborgares otaksamhet och lägsinta öfvergifvande; och hastigt stigande up, likson han stått i Talarestolen: det är jag sjelf, sade han, det är Er Representant, kännen J igen honom i denna Järnbur? Det är mig J hafven updragit at försvara edra rättigheter, och det är i min person de hafva blifvit förolämpade; jag föres til straffet, utan at hafva blifvit dömd, icke ens anklagad, mit brott är at hafva försvarat er frihet, er ägande rätt, och hafva sökt förskaffa ert Fädernesland freden, at hafva velat återgifva er edra barn, at hafva förblifvit den Constitution trogen hvilken vi besvurit. Til belöning för mit nit at tjena at försvara er, förenen ni er i dag med mina bödlar. Du Coudray's häftiga tal, hvaraf jag här endast påminner mig några drag, upväckte häpnad, men endast för en stund, bland denna ursinniga påbelhop, hvaribland utan tvifvel ingen verklig Fransk Medborgare fanns. Den dröjde ej at förnya sina oförrätter som icke uphörde förr än man kom at gifva oss til middag bröd och vin. Efter tre timmars utställning på denna slags Schavott, reste vi för at taga natthärberge i Angerville fyra Franska mil från Orleans. Dutertre ville återigen föra oss i et fängelse, men General Adjutanten Auge-

ſeau (ſom ej må förblandas med Generalen af ſamma namn) rörd af medömkan tog på ſig at ſkaffa oſs hårberge i et Wårdshus. Dutertre låt genaſt arreſtera och ſkicka honom til Paris.

Den 24 (10 Sept.) ankommo vi tidigt til Orleans, där vi tilbragte det öfriga af dagen och följande natten i et inſlutnings hus, fordom Urſeliner Kloſtret; där funno vi några känſlofulla Själar och månſkligheten bedrog våra vaktares vakſamhet. Man tröſtade oſs på et ſätt ſom kännes endaſt af dem hvilka århfarit det vid olyckans högd. Vi bevakades ej af vår Escorte utan af Gens darmeriet, hvars Chef upfylde ſin plikt med beſkedlighet och ädelmod; tvänne Fruntimmer i ſtaden, ſnarare två Änglar, hade förut låtit anſkaffa i Urſeliner huſet alt ſom vi kunde behöfva, och hade förklädt ſig i grofva kläder för at kunna få betjena oſs. De tilbjödo oſs både hjelp och penningar, vi tackade dem hjerteligen, men minnet af deras ädelmodiga gerning intryckt i våra hjertan har ofta underhållit vårt mod. Vi hade kunnat undkomma i Orleans, icke genom deſſa ädelmodiga Fruntimmers tilhjelp, men genom andra Perſoners ſom tilbjödo ſig at befria oſs; vi afſlogo med ſamfält öfverenskommelſe detta tilbud. Jag vet ej genom hvilken förblindelſe de fleſta bland oſs och i ſynnerhet Ledamöterne af de Äldres Råd, ſkulle i denna ſtund trodt ſig fela mot ſin caracter, om de förſökt undandraga ſig ſit ſtraff.

D. 25 (11 Sept.) förde man oſs från Orleans til Blois, vi blefvo vid ditkomſten varſe en ſtor hop Roddare. Kärrorne blefvo inſpärrade, Capitain Gauthier ſom commenderade Cavalleri Escorten ſtötte tilbaka deſſa uſlingar, men vi märkte hos folket helt olika rörelſer. Se där, ſkrek man, ſe där de bofvarna ſom dödat Konungen, ſe där hans mördare, ſom nedtyngt oſs med pålagor, ſom äta

vårt bröd, som äro orsaken til Kriget. Med et ord, alla de förevitelser som folket rättvist kunnat göra Tyrannerne, blefvo blindt kastade på deras offer. Man herbärgerade oss i en liten Kyrka, ganska fuktig på golfvet, där man hade utstrött något halm: det var oss omöjligt at taga någon hvila. Vi sökte at få veta orsaken til så motstridande rörelser hos folket och vi fingo veta at den namnkunnige Abbé Gregoire hade genom sina Herdabref beredt oss denna ljufva mottagelse.

Den 26 (12 Septemb.) innan vi lämnade Blois fängelsen, blefvo vi vitnen til H:r och Fru Marbois grymma sammankomst och skilsmässa. Detta Fruntimmer var på sin Ägendom vid Metz då hon fick veta sin Mans arrestering. Hon for straxt til Paris, men kom först efter vår bortresa. Hon följde Convoyen utan at gifva sig tid at af Directorium begära en tillåtelse at se sin Man på det stället där hon kunde upfinna oss; Värkställande Magtens Commissarie i Blois nyttjade denna förevändning för at afslå hennes begäran. Hon bortvistes ock af Commendanten Dutertre. Änteligen en stund före vår bortresa, då hon upvisade åt Fångvaktarne den tillåtelse man gifvit henne at ingå i Tempeltornet, fick hon komma in i vårt fängelse; man tillät det blott på en fjerdedels timma, och en Officerare höll hennes ur i handen. Litet förr än den sista minuten utlopp, samlade Marbois sina krafter och förde til oss sin aktningsvärda Maka, som hade svårt at igenkänna Barthelemy och Du Coudray, så mycket voro de redan förändrade: mina Kamrater sade han, jag presenterar er Fru Marbois, som i ögonblicket då hon skall skiljas från mig, också vil säga er farväl. Vi omgåfvo henne; hon önskade oss icke mod, men hälsa och styrcka. Då hon gret, ropade Marbois med styrcka, res, res, det är tid därtil: han omfamnade henne, bar henne i sina

armar til fångelse-dörren, som han sjelf öpnade och tilslöt. Derpå föll han afsvimmad på golfvet. Vi skyndade til hans hjelp. Mina vänner, sade han då han kom sig före, nu är jag återkommen til mig sjelf, jag har återfunnit källan til mit mod; verkeligen efter denna stund var han mindre nedslagen öfver sin sjukdom, han återhämtade en del af sin styrka, och dermed denna jämnhet och detta sinneslugn som är det sanna modets följeslagare. Tilredningarne til vår afresa från Blois gingo så långt ut at vi började frukta at man skulle låta oss stadna där. Vi fingo på et besynnerligt sätt veta orsaken til detta dröjsmål. General Adjutanten vid vår Escorte, Colin, ganska känd för den del han tog i Massacren d. 2 September och Guillet hans värdiga Kamrat, kommo in i fängelset mot kl. 10. De syntes ganska uprörda. Mina Herrar, sade til dem Municipal Officeraren vid vakten, som sedan vår ankomst icke lämnat oss; hvarföre dröjen at resa? Alt är längesedan färdigt. Hopen ökas, ert upförande är mer än mistänkt, jag har hört och sett er, både den ena och andra upreta folkhopen, och drifva den at begå våld emot de Deporterade. Jag förklarar er at om något händer vid deras utgång, skall jag skrifva in min angifvelse i Municipalitets Registret. De bägge lymlarne stapplade fram några ursägter, vi åtföljdes vid utgåendet af samma rop, svordomar och hotelser, hvarmed man mottagit oss gårdagen.

Den 26 (12 Sept.) lågo vi uti Amboise i en så träng Kammare at vi intet hade rum at sträcka ut oss på halmen: det dröjde innan vi kommo til Tours för at få någon hvila.

Vi kommo dit d. 27 (13 Sept.) Denna stad hade nyligen sett et oväsende hvarvid blod blifvit utgjutit. Anarchisterne länge tilbakahållne hade nyttjat anledningen af den Lagstiftande Corpsens på-

ſtådda ſammangaddning. Upmodade af Regeringens mått och ſteg, hvars magt til ſkyddande af ſåkerheten blef fråntagen hederligt folk, och anförtrodd åt bofvar, hade desſe, icke nöjde med at nedertrycka dem, angripit dem med vapen i hand och badat ſig i deras blod. De Conſtituerade Magterne hade undergått det ſom desſa våldsverkare på deras ſpråk kallade en Rening. De verkliga af folket valda Magiſtrats Perſonernes ſtällen voro intagna af ſamma månniſkor ſom under Vendeé Kriget gjort ſig rycktbara bland angifvare och bödlar. Vi fördes til Conciergeri fångelſet, upfylt af en hop Galerſlafvar, och man blandade oſs med dem uti et ſtort rum omgifvit med Loger eller Fångelſer, hvari man nattetid inſtängde dem, och hvaraf et var oſs årnat. Knapt hade våra förare lämnat oſs, än Galer-ſlafvarne efter gemenſam öfverenskommelſe drogo ſig undan i et hörn, och under det de höllo ſig på afſtånd med en märkvärdig tyſthet, tog en af dem til ordet: Mina Herrar, det gör oſs ondt at ſe er här, vi äro ej vårdige at nalkas er, men om i det olyckliga tilſtånd hvaruti vi äro förſatta, vi kunna göra er någon tjenſt, vårdigens emottaga den. Det fångelſerum man tillagat för er är det kallaſte och trångaſte af alla, vi bedja er at taga vårt, det är ſtörre och mindre fuktigt. — Vi tackade desſe olycklige och emottogo denna oförmodade gåſtfrihet, tilbuden af händer ſom beſudlat ſig med brott, men af hjertan ſom ej helt och hållit voro tilſtängda för medlidandet. Vi hade intet ätit på trettio timmar, då man gaf oſs hvar och en en mark bröd och en half boutteille vin; en ration hvarmed vi måſte åtnöja oſs.

D. 28 (14 Sept.) kommo vi til St. Maure; vår Escorte var ganſka uttröttad, ty vi gjorde dubbla marchér mot tropparnas vanliga, och hvilade intet. Man hade förnyat Infanteriet i garniſoner-

ne, men Cavalleriet var borta. Dutertre ſom hår fann en rörlig tropp af National-Garde ſammanſatt af bönder, lämnade oſs under deras bevakning för at låta ſin tropp hvila, och gjorde Municipalitetet anſvarigt för våra perſoner: Måtte medborgarne i St. Maure hår finna minnet och erkänſlan för deras medlidſamma omſorger. De ſkaffade oſs en god föda, ſom vi voro i ytterſta behof utaf. Vi blefvo mindre trångt bevakade, och ſå ſtor var desſa bönders uraktlåtenhet eller goda vilja, hvilka voro til ſtörre delen blott beväpnade med pikar, at vi fingo gå ända ut på jordvallen, utan at följas eller efterſes af Poſten. Vi voro blott et böſsſkott från ſkogen. Några föreſlogo at begagna oſs af et ſå gynnande tilfälle, och jag var af den tankan. Jag hade ej velat öfvergifva en enda af mina Kamrater i olyckan, men jag önſkade med ifver at de måtte beſluta at befria ſig. Olyckligtvis kunde de icke komma öfverens. Alla Ledamöterne af 500 Rådet ville fly, men de af de Äldres Råd enviſades at bli qvar. Det vore ej möjligt, ſade de, at Nationen icke ſkulle öpna ögonen, och at man ej ſluteligen ſkulle bevilja dem Domare. Hvad! Åren J då intet dömda, fördömda, öfvergifna ſvarade deras Kamrater? Begagnen et ögonblick ſom kan hända aldrig ſkall återkomma. Villot ſom kände landet, dår han fört Kriget, tilböd ſig at föra oſs. Marbois förklarade at han hällre ville undergå ſit öde än gifva vapen emot ſig. Troncon du Coudray, ſade med eftertryck at han anſåg ſig ſkyldig ſit Fädernesland, och dem ſom valt honom, ſå otackſamma de och voro, at bibehålla ſin Caracter, och vånta uti jernen ſtunden til ſin råttfärdiggörelſe. Hvad Konungens Agenter angår tviflade de icke at blifva befriade af något Royaliſtiſkt parti innan ankomſten til Rochefort, och Abbé Brottier beklagade af alt ſit hjerta oſs andre Conſtitutionsmån, at vi ſkulle

blifva illa emottagne och kanfke ihjälhuggne af Vendéerne. De Äldres beflut rädde, dagen upgick och vi åter fågo våra fem burar och den vederftygliga Dutertre. Vi foro och pasferade långfamt igenom denna djupa fkog fom få väl kunnat tjena ofs til friftad och fkydda vår flygt. Vägarne voro få elaka, och ftötarne få fvåra, at vi, faftän fåfängt, begärde tillåtelse at få gå midt uti Escorten; fedan vi gått in i Kärrorna och gallren voro tilflutna öpnade man dem icke förrän aftonen. Pichegru och jag ännu unge och vane vid Krigets befvärligheter, uthärdade dock med fvärighet denna; våra gamla, och våra tre fjuka, Marbois, Barthelemy och du Coudray ledo obefkrifliga plågor. Vår ankomft var ännu grymmare. Hvar afton blefvo vi utftälda för folket, fedan inneflutna i fångelfer, där vi lågo fämre och åto fämre än de uflafte brottflingar.

Det uti Chatelleraud dit vi ankommo d. 29 (15 Septemb.) fyntes ofs värre än alla de förrnämde. Man inftängde ofs i et få otäckt fängelfe at flera ibland ofs fvimmade, och vi fkulle alla blifvit qväfda om man intet genaft öpnat dörren där man ftälde pofter, fom hade ofs i ögnafigte. Marbois var ganfka dålig, och du Coudray fom fkötte honom fatt på halmen utmed honom, då en clycklig fom fedan trenne år varit fluten i jern kom til ofs i vårt fängelferum. Han vifade omforg at fkaffa ofs frifkt vatten, och tilböd Marbois fin fäng, fom mottog den och fann fig bättre efter denna hvila. Varen vid mod, mine Herrar, fade han, man flutar med at vänja fig vid alt.

D. 30 (16 Septemb.) blefvo vi ej ftort bättre handterade i Poitiers, ehuru några perfoner fom förfigtigheten förbjuder mig at nämna, bemödade fig at vifa ofs prof af deras ömhet. Det var De-

puteraden Thibaudaus födelſe ort, ſom då han ſåg ſig undantagen ur Proſcriptions-liſtan, hade det mod och ädelhet at fordra för ſig Deportationens ära.

D. 17 Sept. kommo vi til Luſignan. Som fängelſet i denna lilla ſtad var nog trångt för oſs alla ſexton, gaf Dutertre befallning at låta oſs ligga uti Kärrorne mitt på ſtället, oaktadt det ſtarka rägnet och en kall blåſt ſom vi måſte uthärda hela dagen. Mairen och Commendanten af National-Gardet en ganſka manſklig Gubbe, begärde oſs under ſit anſvar, och gåfvo oſs härberge i et Vårdshus. Knapt voro vi logerade förr än vi ſågo ankomma en Courier. Hvar och en gjorde ſina giſsningar, några fattade haſtigt förhoppningar, och alla trodde på nya händelſer. Vi blefvo ſnart uplyſte om dennas obetydlighet. Det var bara en befallning ifrån Directorium til General Adjutanten Guillet at låta arreſtera och föra til Paris ſin General Dutertre, i anſeende til det buller och de boſſtycken han bedrifvit ſedan vår afreſa. Man fann hos honom de 800 Louisdorer han bekommit för Convoy-utgiften, hvilken han beſtridde genom reqviſitioner af Municipaliteterna. Jag tilſtår, at jag kände något nöje at ſe denna uſling ſjelf ſlagen af ſina Herrar innan han fulbordat den beſkickning de honom anförtrodt, och ſom han upfylde ſå väl; jag hörde den vagnen ankomma ſom var honom ämnad, och jag ville i min tour ſe hvad mine han höll; min nyfikenhet hade kunnat koſta mig dyrt. Som jag öpnade fönſtret, ſå gjorde en Poſt utifrån troligen efter Dutertres fordna Inſtruction, eld på mig, och kulan ſönderſlog fönſterkarmarne öfver mitt hufvud. Jag ſade at Dutertres arreſtering var för oſs en obetydlig händelſe, ty General Adjutanten Guillet ſom kom i hans ſtälle var ingen ting bättre; han beviſte oſs det andra dagen d. 18 Sept. i St. Maixant,

då han i vår åsyn låt arrestera Mairen, som rörd af vår olyckliga belägenhet sade os: Mine Herrar, jag deltager mycket i edra olyckor, och alla goda medborgare dela mina känslor. — Denna våldsamhet upväckte så mycket missnöje och buller at Guillet blef nödsakad ställa denna hederliga Man på fri fot igen; det var här man tog beskrifning på ofs. En Officerare af General-Staben kallade ofs två och två, frågade ofs, och dicterade Beskrifningen för *Brigand Cordebar*, densamme som blef dömd i Véndome med *Baboeuf*. Han gjorde Secreterare-tjensten hos Escortens Commendant. Det fins inga skamlösheter och grofheter som dessa uslingar icke utöfte på ofs. Och du, sade en af dem, til mig, hvad handtering har du? Det, som bofvar sådana som du vanhedrat, Soldat-ståndet. Vi hade ännu ingen underrättelse om det öde ofs var ämnat, eller om ändamålet af vår resa; vi kände endast vår landsförvisning genom skrålarena i Tempeltornet. Den så kallade Lagen af d. 19 Fructidor (6 Sept.) hade ej blifvit ofs officielt meddelad. Som vi mycket önskade at få läsa allmänna Bladen, begärde vi dem vi ankomsten til Niort d. 19 September. Vi befunno ofs i den djupaste hålan af Slottet, et mörkt och vått fångelse, 25 fot under jorden. Municipal-Officeraren som bevakade ofs lofvade at morgondagen tilställa ofs alla de nya Tidnings-papper han kunde hopsamla, men f. d. Convents Ledamoten le Cointrepuiravaux, et af de nedrigaste verktyg för Anarchisterne, och som här var vårkstållande Magtens Commisfarius, förböd under de svåraste straff all slags gemenskap med ofs. Denna gång undgick ingen af ofs verkningarne af fångelsets fuktighet; vi gingo derutur andra dagen d. 20 September näftan aldeles förlamade, för at taga hvila i Surgeres där vägarne dela sig til la Rochelle och Rochefort. Den rörelse vi märkte omkring

oſs, Courirers ankomſt och bortfart, det ovanliga, förſigtighets mått at ſtälla Poſter inuti vårt fängelſe, alt gaf oſs tilkänna at vi nalkades målet af vår reſa. Vi hoppades änteligen kunna få hvila några dagar, och mottaga de ſaker och det underſtöd af alt ſlag, ſom brådſkan med vår afreſa icke tillåtit oſs at medtaga. Vi ſmickrade oſs äfven at ſedan man ſkaffat ur vägen män ſom allmänna högaktningen kunde ſynas göra fruktansvärde, ſkulle Directorerne beſäſtade genom Nationens förvåning, icke utöfva på oſs en onyttig ſtränghet; och ſom ej kunde annat än öka det allmänna hat hvars föremål de voro. Vi bedrogo oſs, och hederliga männiſkor ſkola altid bedraga ſig då de vilja uträkna bofvars förhållande, och ſärſkilta grader i et brott.

D. 21 September foro vi från Surgeres kl. 3 om morgonen; och efter at hafva pasſerat de elakaſte vägar, där vi under 9 Franſka mil blefvo på alt ſätt pinade, kommo vi kl. 3 eftermiddagen i ſigte af Rochefort. I ſtället för at gå in i ſtaden ſom vi hoppades, defilerade convoyen på Glacin, och rundt kringom ſtaden vände ſig mot hamnen. Denna ſtund var förſkräcklig. Vi märkte ganſka tydligt at vårt öde var afgjort, och at vi ſnart ſkulle blifva ſkilde, kanhända för altid, från alt hvad ſom fäſter männiſkor vid lifvet. De bedröfligaſte aningar intogo oſs. Garniſonen omgaf Haijen på den Vallen vi foro. En hop Matroſer upgåfvo det ohygliga ſkriket: *i vatnet, i vatnet* med dem! På det ſättet kommo vi til Charentes ſtrand. De talrika arbetarne på Skepps-hvarfvet, och Matroſerne ſprungo til ſtranden, trängde ſig omkring Kärrorna och vår Escorte, och ſkreko flera gånger med full hals: *ner med tyrannerne, låt dem dricka ur den ſtora koppen.* (Hafvet).

Sådant var våra medborgares farväl. En Adjutant eller Sjö-Commisfarie vid namn *la Cofte*, hvars fkapnad jag tyckte mig igenkänna, upropade de Deporterade och mottog ofs från Escorte Commendanten Guillets händer.

Alt efter fom vi ftego ur Kärrorna låt Commisfarien la Cofte ofs ftiga i en flup. Han fann Marbois få dålig at han i början vägrade at låta honom ftiga uti, med förfäkran at han var döende och kunde ej uthärda två dagars Sjörefa. Guillet blef rafande, hotade la Cofte at låta arreftera honom; fvor at han fkulle angifva och utverka hans affättning. Marbois fördes i flupen; Guillet fatte fig ock uti.

Man förde ofs om bord på et fkepp med två mafter fom låg mitt på ftrömmen. Det var le Brillant en liten Kapare tagen ifrån Ångelsmännerna. Några Soldater med elak mine, läto ofs nog häftigt ftiga ner i mellandecket, drefvo på ofs och trängde ihop ofs vid framftäfven på Fartyget; där vi blefvo nästan qväfda af Köksröken. Vi plågades af hunger och törft, vi hade hvarken ätit eller druckit på trettiofex timmar. Man bar til ofs en fkål vatten och kaftade bredvid några Soldat-brön, med tekn til det yttersta förakt: men vi kunde omöjligen äta för röken och den ganfka tvungna ftällning hvari vi voro: Soldaterne, fom trängde ihop ofs alt mer och mer, öfverhopade ofs med ovett och nedriga befkyllningar. Pichegru, fom fnäfte en fräck Soldat fom fatt mitt ibland ofs, fick til fvar: du gör bäft at tiga, du har intet än kommit ur våra händer. Det var en poike af femton eller fexton år.

Vi borde tro at det utfatta ftället til vår Deportation ej var annat än Charentes flod, och at vi

redan befunno ofs på et af desſa grufliga ſtraffſtällen, desſa ſkepp med vattenluckor *), upfundna at ſläcka tyrannernes blodtörſt, och i mörkret döda ſå många offer och ſå haſtigt ſom deras tanka och vilja kunna hinna. Natten påkom: hvilken natt? Vi hörde, vi väntade den faſliga timman, och när Matroſerna började arbeta tviflade vi icke mera at den var kommen. Le Brillant hade hisſat ſeglen, vi foro utföre ſtrömmen, men blefvo hindrade af ebben; kl. 11 på aftonen lade ſig fartyget på ſtora redden, ſtraxt ſedan man kaſtat ankaret; man kallade ſex af ofs endaſt ſom man lät ſtiga up på däcket. Det var et faſligt ögonblick. — Jag var ej bland dem ſom förſt uprepades; vi ſade farväl åt våra Kamrater. Detta afbrutna upropandet, Soldaternes och beſättningens vilda glädje, Guillets närvaro, öfvertygade ofs at de gingo til döden. Vi förblefvo en half timma i denna grymma belägenhet, tyſta och öfverlåtande ofs med mod åt vårt öde.

Vi påkallades i vår ordning. Ännu voro fyra qvar. Aubry, Bourdou, Dosſonville och Villot, kände denna ſiſta dödsängeſt, denna ſtraffets utdrågt. Sluteligen mot vår förmodan funno vi ofs alla ſamlade om bord på Corvetten la Vaillante, commenderad af Capitaine Jullien, ſom då han mottog ofs bad ofs hafva tålamod, och förſäkrade at at då han noga upfylde Directorii befallningar, ſkulle han ingenting underlåta ſom kunde lända til förmildring af vårt öde. Guillet följde ofs om bord på la Vaillante; och märkande det intryck hans närvaro på ofs gjorde, ſade han; *Ja, mina Herrar, jag är ännu här.*

---

*) Ventiler, eller luckor i vattenpumpar, ſom hindra vattnet at löpa tilbaka.

Man förde ofs ner imellan däcket. Vill man låta ofs dö af hunger, ropade den ftackars Dosfonville, fom ibland ofs måft led af brift på föda. Nej, Nej, Mine Herrar, fvarade leende en Officerare på Corvetten (*des Puyes* för detta Officer vid Kongl. Marinen) man fkal laga aftonvard åt er. Gif mig blott någon frukt, ropade Marbois, nåftan döende. — En ftund därefter kaftade man åt ofs ifrån däcket två Commifs-bröd. Det var den lofvade aftonvarden, och ehuru tarflig den var för ufllingar fom ej hade ätit på 48 timmor, hafva vi ofta faknat den: det var fifta gången man gaf ofs bröd.

Denna fifta flyttning på et Krigsfkepp; befättningens rörelfe fom gjorde anftalt til affegling, Capitainens anblick, månfkligheten fom röjdes i hans tal, oaktadt fträngheten af hans förhållande, och hans alfvarfamma ton med Matroferna, alt bidrog at ftälla ofs til freds, at öfvertyga ofs det åtminftone vår död ej var nära för handen — då helt haftigt Capitain Jullien fom ftunden förut talade med Guillet på däcket kommer ner i mellandäcket, följd af några beväpnade Soldater; Han utdelade hångmattor åt endaft elfva ibland ofs fom han nämde. De fyra fom ej fingo voro Villot, Pichegru, Dosfonville och jag. Vi blefvo fkilda från våra Kamrater genom vakten fom följde Capitain Jullien; han befalte ofs ftiga ner i tåg-rummet, fägande: här mina Herrar är ert rum utfedt.

Detta oförväntade flag tycktes på en gång träffa våra tolf Kamrater, fom icke viljande blifva fkilda från ofs, begärde at blifva handterade med famma grymhet. Troncon du Condray och Barbé Marbois bröto ut, fortforo med ifver: Barthelemy och hans trogne le Tellier feende ofs dragas af Soldaterne, fprungo til luckan och kaftade fig där

ibland ofs: Capitainen hotade at med bayonnett-ftygn drifva dem tilbaka, de eftergåfvo ej för hans hotelfer, endaft för våra böner.

Vi blefvo alla fyra i det tjockafte mörker uti detta fångelfe hål, upfylt af inftängda ångor och lukten af Kabeltågen, utan hångmattor, eller täckelfe, eller något at hvila ofs på; eller ens kunna ftå raka.

De tolf andra våra Kamrater voro åfven få infpårrade på mellan däcket öfver ofs, luckorna ftängda, och likfom vi beröfvade luften, rörelfe och den nödvändigafte hjelp.

Corvetten började fegla vid pafs kl. 4 på morgon; vi mårkte det på befättningens rop och fnart på vågornas rörelfe.

D. 22 Sept. kl. 8 på morgonen öpnade man en lucka, vi hörde klockan gifva tekn til befättningens frukoft; man kaftade til ofs genom luckorne en fkepps-fkårpa åt hvar och en.

Våra Kamrater begårde tala vid Capitain, fom vifade fig vid luckan: Marbois förde ordet. Deporterade hvad viljen Ni mig, fade Capitain Underråtta er, at fkårpan fom man ger ofs år en föda hvarvid ingen af ofs år van: Vi hafva gamla mån fom icke kunna bita den; och den hår år få, at er befättning ej fkulle mottaga den. Vi begära at I måtte ge ofs kunfkap om edra ordres, i anfeende til ofs. — Deporterade, jag har ingen annflags fkårpa at dela åt er, det år den födan jag bör gifva er; emottagen hvad Ni fån och fkatten er lyckliga at jag ej ftrångare utöfvar de befallningar jag fått. Det år befynnerligt at Ni uti er be-

lägenhet talen om at jag bör öfverträda mina ordres; Jag har ingen ting at meddela er. — Jag som gjort flera långa Sjöresor, invände Marbois, bör i förhand säga er, at om Ni håller oss så innelutna, beröfvade den yttre luften och de nödiga försigtighets mått at icke sjelfva förgifta den vi andas, skal Ni icke allenast innom få dagar låta oss omkomma, men Ni skall sätta pesten i skeppet, och Ni skal förlora er besättning. — Nå väl, sade Capitain då han gick bort, jag skal se til hvad jag kan göra då vi kommit ur sigte af Franska kusten.

Middagstiden gaf man oss igen hvar sin skärpa, och man satte mitt ibland oss en bytta med *Gourgoner* en slags stora böner kokade i vatten men utan minsta kryddning. Så blef rationen faststäld: den enda föda som delades åt oss under hela resan. Tvenne Skeppsgåssar hade bestyr med utdelningen. Den som betjente våra Kamrater, hette *Aristide*, och var en munter och god gosse: vår däremot var ful och elak. Desse Poikars sinnelag, de enda hvarmed vi finge tala, inflöt på vårt öde. *Aristide* hade mycken del i den ljufva tröst vi njöto - - - - den lilla goda *Aristide*!

Sådan var vår belägenhet på denna flytande likkista som förde oss ifrån Frankrike til en obekant verldsdel.

Knapt voro vi ute på hafvet förr än vinden kastade om, och stormen blef så häftig at Capitain nödgades lägga til i *la Rochelles* redd innan natten.

Morgondagen d. 23 September kl. 11 förmiddagen begaf sig Amiral *Martin* oaktadt stormen ombord på Corvetten, och hade med sig Capitain

la Porte, fom efter Directorii befallning fkulle komma i *Julliens* ftälle. Vi fingo veta det endaft därigenom at vi hörde Amiral *Martins* proclamation fom underrättade befättningen om deras nya Capitain.

Snart derpå gaf denna fig tilkänna på et fätt fom lärde ofs at vi under Capitain Julliens färla ännu ej varit nog olycklige. Vi hörde honom med en fkarp och gäll röft fålunda tiltala befättningen. "Soldater jag befaller er at hafva noga upfigt öfver desfa ftora brottslingar; och er Matrofer, jag förbjuder er vid dödsftraff at hafva någon flags gemenfkap med dem" Han gjorde änteligen fin *Rond*, låt ropa up ofs, och fedan han noga betraktat ofs, fade han: Mine Herrar, Ni åren rätt lycklige at hafva blifvit handterade med få mycken *miskund*.

Vinden blåfte mot, hafvet var ganfka fvallande. Vid pafs kl. 3 famma dag (23 Septemb.) nalkades med rodd en båt fom kom från *la Rochelle*. Man ropade an den, det fvarades at den förde faker hörande til de Deporterade. Capitaine *la Porte* förbôd den at komma til Fartyget och hotade at låta fänka den. Båten var redan vid *la Vaillants* Akter. *Lafonladebats* fon namngaf fig, och bad at få fe fin Far och lämna honom några Klädespersedlar. Capitainen var orörlig för den olycklige Fadrens klagorop, fom igenkännande fin Sons röft, vrålade af raferi och kaftade fig imellan däcket. Han var orörlig för den unga Mannens tårar och rop, fom med förtviflan på knä bönföll at man måtte tillåta honom en enda gång, --- för fifta gången - - - omfamna fin Far." Nej, nej, ropade *la Porte*, far din våg eller låter jag kafta dig i fjön." Han tillåt endaft den unge *Lafon* at lämna til Matroferna

troſerna ſit Paquet, och lät ſkjuta undan båten med denna goda gosſe, ſom ej mer ſkulle återſe ſin Far.

En timma efter detta rörande upträde ſtyrde Capitain ut oaktadt ſtormen, och utſatte ſig för alla faror af ſeglationen i Biscaya viken, under Æquinoxium, för at låta oſs löpa dem, och hoppades förmodeligen at därigenom undvika Ångelsmännerna. Vi lämnade då för andra gången Frankrikes kuſter d. 23 Sept. kl. 5 eft. mid. Natten var ganſka ſtormig, vi voro i fara at omkomma då vi doublerade bränningarna vid *Pertuis d'Antioche*, och andra dagen den 24 September blef Capitain nödgad ännu en gång at ſöka hamn och lägga til vid utloppet af floden vid *Bordeaux* på redden af *Blaye*.

Jag kan icke göra reda för Sjö-reſan, eller lägga något til det jag förut ſagt rörande vår belägenhet under de förſta dagarna. Oaktadt det ſjukliga tilſtånd hvaruti de fleſte af oſs råkade genom hafvets ſkakning, hade vi ännu ej århållit tilſtånd at gå up på däcket, och ſom luckorna voro ſtängda för ſtormen, befunno vi oſs i et ſlags ſjåltog.

D. 25 gingo vi åter til ſegels, vådret hade litet ſaktat ſig; likvål tillåts det oſs ej förr än fyra dagar därefter eller d. 29 Sept. at en timma ſtiga up på däcket. Hålften af oſs upropades kl. fyra, den andra kl. fem. Under desſa 2:ne timmar var ſkeppets garniſon i vapen; vi ſingo endaſt promenera på gångbordet mellan bägge maſterna; det var oſs förbudit at tala, likaſom hvar och en af beſättningen at tala med oſs.

Det Detachementet, ſom man lagt ombord på Corvetten *la Vaillante* at bevaka oſs, var til ſtörſta delen ſammanſatt af Sjö-Soldater, ſom blifvit återſkickade från Öarne *Isle de France* och *Bourbon* af Herrar *Circey* med Directorii Commisſarier, ſom ſkulle verkſtälla på desſa Colonier de Lagar, hvilka hade desorganiſerat och förſtört Franſka Nybyggena på Antillerna. Desſe karlar hade förut blifvit utſökte ibland Comiténs i *Nantes* revolutionaira tropp, ſå rygtbar i Skräck-ſyſtemets Annaler, genom de til Deportation dömda Preſters mördande och dränkande. Vi hörde dem berätta ſina bedrifter: den ena ſkröt af at hafva mördat ſin Capitain under en marche och kaſtat honom i en grop, emedan han miſtänkte honom at vara Ariſtocrat; en annan berättade kallſinnigt antalet af de Preſter han dränkt i Loire floden; den tredje beſkref för ſina Kamrater huru dränkningarne gingo til, och de olyckliges grinande då de höllo på at omkomma; flere ſkröto af at hafva ſlagit med årarne dem, ſom ſedan de blifvit nedſläpte genom vattenluckan ſökte frälſa ſig med ſimmande. De årkände at man gjort ganſka väl då man ſkickat dem ifrån Ön *Bourbon*, ty de ſkulle, ſade de, där bragt *Revolutionen til ſin högd.*

Då desſa vildjur et ögonblick uphörde med desſa ohyggliga ſamtal, togo de på at ſjunga otäcka Viſor. De valde vår hvilosſtund och ſättande ſig alla vid luckan af mellandäcket, ſkrålade de för våra öron idel oanſtändigheter, blasphemer och Viſor paſſande för ſådane boſvar. Om vi bådo dem förſkona oſs, öfverföllo de oſs med groſheter och återtogo ſin helfvetes ſång.

Då änteligen på åttonde dagen af vår ſegling man ville låta oſs hämta friſk luft, en timma hvar

dag, voro endast *Pichegru*, *Troncon du Condray* och *la Villeheurnois* i stånd at begagna sig af denna tillåtelse; de andre förmådde ej en gång stiga up ur mellandäcket. Jag sjelf kunde ej på tjugu åtta dygn komma ur tågrummet. Den gamle General Murinais som ville försöka at hisa sig up, felades krafter, och han föll ner på botten utföre hela Fartygets höjd. Vi skyndade til hans hjelp, trodde honom ihjälslagen; några Matroser hissade sig utföre på tåget och hjelpte oss at upresa vår stackars gamle hedersman, han var utan rörelse, ansigtet sönderslaget, de hvita hären blodiga . . . . Den vildsinte Capitainen springer til luckan och ropar; "Matroser Ni kännen mina ordres som förbjuda er at ha gemenskap med de Deporterade; gån bort, låt gifva den sjuka et glas vatten."

Capitain *la Porte* underlät ingen af de plågor som kunde nedtynga oss; det var också genom en förfining af grymhet som han aldrig ville gifva oss en stege för at upstiga på däcket, på det at, då vi voro nödsakade at hisa oss up på et tåg, de ibland oss som voro för mycket försvagade, de äfven hvilka mäst behöfde ombyte af luft, icke skulle kunna begagna sig däraf.

Man nekade oss den obetydligaste hjelp, de nödigaste kärl. Vi fyra fångar uti tågrummet begärde at få åtminstone litet halm eller något skydd mot stötningarne genom skeppets rullning." De göra narr af mig, ropade Capitainen, för sådana bofvar är tråd för mjukt; jag ville kunna stenlägga stället där de ligga."

Våre Kamrater anmälte hos Capitain genom den lilla beskedliga *Aristide*, at de icke hade några skedar, koppar eller skålar at dela sina portio-

ner med. Han ſvarade: "hvad behöfver man ſkedar för at äta håſtbönor och ſkeppsſkarpor? Desſa uſlingar ha de intet ſina fingrar, och förſtå de intet at dricka ur bunken; deſsutom fortfor han, må de uphöra at beſvära mig; de böra begripa at i den belägenhet de ſig befinna, äro alla ſådana erindringar ganſka otjenliga."

Den fjortonde dagen af vår ſjöreſa, hade briſten af luft och föda bragt de fleſte ibland oſs til den ſiſta ytterlighet; Fältſkåren hade vid ſina korta beſök icke gifvit oſs någon annan tröſt än at ſäga, at vi ledo endaſt af Sjö-ſjukan, och at hvad ſkörbjuggen beträffade, ſkulle vi ſnart finna lekemedel däremot: at *Guyana* öfverflödade på Sköldpaddor.

Pichegru var den ende af de fyra fångarna uti tågrummet, ſom ej blef angripen af ſjö-ſjukan, men han plågades ſå mycket mera af hungren, han hade ſtunder af raſeri; likvål ſom han hade bibehållit mera ſtyrka, ſkötte han ſina Kamrater.

D. 4 October kl. 7 om morgonen hade man öpnat luckorna för at vädra Fartyget; en något mer än vanligt klar dag intrångde i vår håla; vi kämpade med döden; våra ſlocknande blickar förmådde nåppeligen uttrycka vårt ömſeſidiga farvål, då helt oförmodadt Commendanten öfver garniſonen på Fartyget den käcke Capitaine *Harto*, ſom vi endaſt hade anmärkt i anſeende til hans anſtändiga upförande emot oſs, hoppar ner under däcket, faller midt ibland oſs och ſtöter ſig på benet. Mine Herrar, ſäger han helt förvirrad, gören mig ej olycklig, jag kan ej uthärda ſådana ohyggligheter; ſe här thé och ſocker, (Maitre) Styrman *Dominique* ſkal gifva er varmt vatten: hör Ni *Dominique*? J kunnen förlita er på honom; bara gören

mig ej olycklig. Jag behöfver tjena för at föda min Famille, min ſtackars huſtru! . . Han uttalte knapt desſa ord, ſuckar qväfde hans röſt — ack himmel — jag, jag — ſkall jag då nödgas utöfva ſådana grymheter . . . De voro de ſiſta ord vi hörde: han förſvann.

Straxt dårpå kom *Dominique* och gaf oſs varmt vatten och en ſkål. Denna dryck var för oſs den himmelſka manna, ſom återgaf oſs lifvet. Men det ſom ännu mera uplifvade oſs, ſom återöpnade våra hjertan, det var denna oväntade månſklighets gerning, detta bevis at förſynen icke hade öfvergifvit oſs, och at det funnos några tröſtande Ånglar ibland de elaka varelſer, i hvilkas våld vi befunno oſs.

D. 7 Octob. voro vi i ſigte af Spanſka kuſten; Marbois hade märkt det; han hade fått veta af en Matros, ſom i hemlighet ſålt honom bröd af mais, at vi voro midtemot Viken vid *St. Andero*, och at folk från den kuſten, vi förbiſeglade, hade fört til Fartyget några förfriſkningar. Han trodde at man borde göra en ſlutelig föreſtällning hos Capitainen, at det vore det ſiſta tilfället at förſkaffa oſs friſka lifsmedel, och at om möjligen hans ſnålhet vore ſtörre än hans grymhet, han ſkulle tillåta at man ginge i land at på vår bekoſtnad köpa hvad vi nödigaſt behöfde. *Marbois* ſkref då et bref ſom bars til Capitain af den trogna Ariſtide, och var af detta innehåll:

"Som vi ej blifvit förut underrättade om vår embarquering för en ſå lång Sjöreſa, hafva vi intet kunnat förſe oſs med våra behof: Ni har icke meddelt oſs kunſkap om de ordres och inſtructioner Ni erhållit, rörande ſättet huru vi derunder ſkola behandlas. Det är ej möjligt at Ni fått befallning

at låta ofs dö af hunger, och vi böre tro at de hårdheter Ni utöfvar mot ofs äro misfsbruk af eder magt. Betänk at Ni kan få ångra er deröfver en dag, at vårt blod fkall tynga öfver ert hufvud, och at det kanfke är för hela Frankrike, men helt vifst för våra Familler, för våra bröder och föner Ni fkall hafva at göra räkenfkap för de männifkors existence, hvilka ödet lämnat i edra händer."

"Vi begåre at innan man lämnar Spanfka kuften och bugten vid *St. Andero*, Ni måtte fkicka en båt i land, at på vår bekoftnad upköpa de behof fom äro ofs oumgänglige."

Capitain *la Porte* fvarade: Jag fruktar ingen hämnd. Jag fkickar ej i land. Jag ändrar ingen ting af de befallningar jag gifvit, och jag fkall låta flå med Seifing*) den förfta fom befvärar mig med några föreftällningar.

Den 9 October om morgonen fingo vi veta utaf Skeppsgäsfen *Ariftide* at man änteligen höll på at kringfegla Cap *Ortigal*, och famma afton fade ofs *Pichegru* fom varit uppå däcket, at man hade förlorat Europas kufter utur figte, och at vi feglade norr ut med god vind. Corvetten *la Vaillante* är ganfka god feglare, och lade til rygga tolf knops fart då vinden var gynnande. Jag bör här omnämna en befynnerlighet fom blott är märkvärdig för det olyckliga uti tilfälligheten; det är at *Villot*, fom hade befälet uti *Bayonne*, hvareft denna Corvett blifvit bygd, fjelf hade haft infeendet däröfver, och fann fig nu fångflad på famma köl, fom han med egna händer fört af ftapeln.

---

*) Et flags tåg på Skepp, fom nyttjas vid afftraffningar.

Ifrån de förfta dagarna då det blef ofs tillåtet at gå på däcket, fökte våra blickar at uptäcka fjö-folkets tänkefätt och finnelag mot ofs. Vi hade märkt at *Dominique*, om hvilken jag har ofvanföre talat, och fom var förfte Styrman på Skeppet, vid pafs fextio år gammal, fyntes rörd, då någon af ofs upkom likafom et fpöke från denna graf. Han betraktade ofs aldrig utan at vifa mycken rörelfe. Vi hade flera gånger fett honom fitta vid foten af ftormaften och gråta under vår fpatfergång. Vi fingo veta genom Capitain *Hurto* at det var Styrman *Dominique*, fom nattetid, då han var på vakt, kaftade ner under däck bröd och oft-ftycken, ehuru han, fom fjelf nåftan hade inga tänder qvar, beröfvade fig fin ration af bröd, för at gifva ofs den. Den förfta gången han fkaffade ofs varmt vatten under förevändning at gå och rengöra pumpen, fökte vi at betyga honom vår tackfamhet. Denna man hvars ton var få ftrång, åfven håftig, emot Matroferne, denne käcke man föll nåftan fanslös i våra armar: "ack, mine Herrar, fade han til ofs, denna refan fkall kofta mig lifvet, emedan jag är tvungen at hålla innom mig min forg."

Dominique var beftändigt fysfelfatt at förfkaffa ofs några beqvämligheter. Han hade mycket fvårt at bedraga Capitainens vakfamhet: det var *Ariftide* fom uträttade hans commisfioner hos ofs, och når han fann honom fela uti noggranhet, eller bära fig oförftändigt åt, flog han den ftackaren; vi hade den fmärtan at höra honom gråta, och den oron at *Dominique* därigenom fkulle blifva uptäckt. Soldaterne fom märkte *Ariftide's* ofta förnyade befök, förebrådde honom hans omvårdnad om ofs, och flogo honom åfven. Men den förträfflige gåsfen teg och klagade aldrig.

Dominique fick tilfälle at köpa åt ofs ibland bröd och vin; man fålde åt honom för fyra Francs en mark bröd, och för famma pris et glas vin.

En dag var han ganfka munter, han fade i förhand åt Marbois at han fkulle fkaffa ofs aftonvard, och at vi icke borde åta bönorna fom efter vanligheten utdeltes. Verkeligen vid midnatts-tiden fkickade han ofs en bakdel af et ftekt Svin jämte bröd och vin; det var fäkert hans egen portion, den gode *Dominique's* fifta utvåg.

Hans verkfamma månfklighet förrådde hans hemlighet; han uptäcktes af Capitainen fom framför hela befättningen fordrade reda af honom för hans förhållande, hotade honom med fängelfe och död: vi afhörde detta uptråde: *Dominique* vek ej ifrån fin caracter; han årkände alt. "Jag beklagar, fade han med ftyrka, at icke hafva kunnat tilbjuda desfa Herrar mera; jag ville lindra deras öde, med bekoftnad af mit eget lif, låt genaft fkjuta mig, hvad behöfver Ni mer? låt fkjuta mig." Capitainen blef ftum, Lieutenant *Dubourg* tog *Dominique's* parti, andre Styrman Chæpuifet hade deltagit i det hederliga brott hvarföre han tiltalades. Torde hända at *la Porte* ej var få fäker på fin befättning fom på Soldaterna. *Dominique* har tagit mot åtfkilliga bref til våra Familler, de hafva ganfka fäkert framkommit, men himmelen har undanryckt denne dygdige man från våra tackfamhets betygelfer, eller fnanare belönat honom; han har dödt korrt efter la Vaillantes återkomft.

Vår belägenhet rörde ftundom de hårdafte hjertan. En dag hade den gamle General *Murinais* fatt fig emot lavetten af en Canon, under det befättningen åt aftonvarden: han förfökte at bita på den

elaka Skeppsſkårpan man gaf oſs, och ſom han icke hade några tänder, kunde han hvarken bita af eller upmjuka den. Capitainen ſom gick förbi honom, fann ſig helt haſtigt intagen af denne gubbes goda utſeende, hvilken Matroſerne betraktade med en aftvungen vördnad. "Jag ſer at Ni ej förmår bita ſkorpan, ſade han, jag ſkall låta gifva er bröd — Nej min Herre, ſvarade *Murinais* med en ſäker ton, jag vill ingenting ha af er; gör er ſkyldighet, jag mottager aldrig af er något företräde, aldrig något ſom mina Kamrater icke dela; låt mig vara i fred. —

Mot den 16 October voro vi på höjden norr om Azoriſka öarna, det ſtormade häftigt, hafvet gick högt; et Portugiſiſkt ſkepp ſom kom ifrån *Braſilien* råkade i vår väg; Capitainen jagade efter det, tog det och då det ſkulle faſtgöras led Corvetten en nog häftig ſammanſtötning med detta Fartyg; under det Capitaine *la Porte* och hans beſättning plundrade de olycklige pasſagerarena, var den hederlige *Dominique* betänkt på at förſe oſs med proviſion, gynnad af oordningen; han bar til oſs Para och Cocos nötter.

Oaktadt den lilla hjelp ſom Capitain *Hurtos* och *Dominique's* menſklighet, ſamt *Ariſtides* driftfulla uppaſsning under tiden förſkaffade oſs, plågade oſs hungren grufligen, och likvål kunde ej denna förſmäktande hunger öfvervinna den våmjelſe vi fattat för den ſvarta Skepps-ſkårpan, hvilken vi ej kunde bryta utan at träffa på ſtora lefvande maſkar. De ſtora bönorna eller Gourganerna voro ännu mera våmjeliga; antingen af oſnyghet eller af elak vilja, bar man aldrig til oſs en bunke med ſådana utan at däruti ſunno hår och ohyra flytande åfvanpå.

Sedan de häftiga plågor fom vågornes rörelfer orfakat ofs, uphörde, vifade den grymma hungren på ofs ftridiga verkningar. De flefte voro förfmäktade, ända til half döde, i fynnerhet *Troncon du Coudray*, *Lafon de la Debat* och *Barthelemy*, då tvärtemot *Marbois*, *Villot* och *Dosfonville*, hade anftötar af raferi, och den grofva föda, de njöto ganfka litet utaf, verkade blott at upreta mer deras förtärande matluft. "Utan tvifvel äter Directorium bättre än vi i detta ögonblick, fade någon ibland ofs då han betraktade bunken med de fvarta bönorna." Ja, fvarade en man fom hörde ofs, och fom endaft denna gång talade ofs til, jag tillåter mig ej at nämna honom: "ja Directorerne hafva en bättre middag, men jag tviflar at de äta den med famma finneslugn, och at de fkulle vifa famma mod, om de voro i ert fälle."

Jag påminner mig i denna ftund et ännu märkligare drag, et enda ord, et rop, fom kom vår känflolöfa Capitaine at ryfa. *Marbois* gick på däcket, och led få mycket af hungren at han ej längre kunde uthärda; Capitainen gick helt tätt förbi honom: "Jag är hungrig, jag är hungrig, ropade Marbois med en ftark ehuru afbruten röft, och betraktade honom med gniftrande ögon, jag är hungrig, gif mig at äta eller låt kafta mig i hafvet." Den grymme ftod likafom i ften förvandlad: han lät gifva Marbois mat.

En annan dag då *Villot* fåg fig rundt omkring efter något fom kunde tjena til föda, köpte han af en Matros en mark fvinifter, och fvåljde ner det på ftället; han blef ganfka fjuk däraf.

Det var i detta tilftånd vi kommo til våndkretfen, och climatets mildhet i desfa farvatten reta-

de endast mera vår matlust. Fasligheten af denna hunger skal aldrig utplånas ur mitt minne. Den olycklige *Dossonville* upgaf rop af raseri sådana at vi nästan fruktade at han skulle bita oss. Besättningen hade tagit en ganska tjock Haj; Capitainen befalte at man skulle däraf gifva oss Stabens portion, det vill säga den sämsta delen. Man vet huru oljaktigt, fett och osundt detta hafsdjurets kött är; vi voro så hungrige at vi säkert skulle hafva förtärt denna spis. *Dominique* lät säga oss at vi icke skulle taga emot denna utdelning, och om aftonen skickade han oss den minst elaka delen af Hajen ganska väl kryddad, med lökar, mycket ättika och peppar — *Dossonville* ensam åt däraf sex marker med en förfärlig glupskhet. Han var nära at omkomma däraf. — Dessa voro *Dominique's* ädelmodiga omsorger; om vi någon gång erhöllo dem från någon annan hand, så voro de ganska dyrköpta. För at utblotta oss uträknade man graden af vårt lidande. På sådant sätt gaf *Dossonville* för et tre markers bröd en helt ny vacker öfverräck af blott drap. J dessa dagar fick Capitain *la Porte*, genom et utbrott af otålighet hos *Pichegru*, en anledning at föröfva nya våldsamheter mot de fyra fångarna i tågrummet. Vår Kocksmat bar, oaktadt både våra böner och våra hotelser, altid til oss bunken med de svarta bönorna så osnygg, at vi ej kunde röra därvid. En dag då *Pichegru* angripen af hungren väntade med otålighet på denna grofva spis, kom Skeppsgåssen med bunken nästan ofvertäckt af hår. *Pichegru* kunde icke styra sig utan slog til Skeppsgåssen som föll i bunken, och som han brände sig, skrek med full hals och ropade på hjelp. *Pichegru* anklagade sig, vi ville icke medgifva at han ensam var skyldig; Capitainen lät sätta oss i jern alla fyra, och äfven de tvånne första dagarna hårdare fastlåsa fötterna. Vi ledo mycket; vi voro fjättrade i sex dagar,

och Capitainen fynes icke hugad at befria ofs, då den enda driffjäder fom förmår verka på brottflige männifkor, fruktan, tvang honom därtil.

Sedan det Portugififka Fartyget togs, var befättningen miſsnöjd öfver Capitainens bedräglighet vid delningen; några Matrofer yttrade helt högt fin förargelfe; medlidande öfver vårt öde, yttrade fig med deras klagomål, vi voro blandade med dem på backen, de hade för ögonen Generaler flagne i jern; *Pichegru* ifynnerhet fäftade deras upmärkfamhet och förökade deras deltagande. Den fjunde dagen lät Capitainen föra ofs tilbaka i tågrummet. Sikerligen infag han gänfka väl, at det ej var något ögonblick at förlora.

Några dagar därefter gjorde *la Vaillante* återigen en prife; det var et Ängelfkt Fartyg fom kom ifrån *London* och gick til *Antigua*. Capitain *la Porte* ville utan tvifvel åter förfona fig med fin befättning, ty han tillät och gaf fjelf exempel af den fafligafte plundring. En Ängelfk Öfverfte; fom var pasfagerare på detta Fartyg, blef fatt med ofs i tågrummet under några dagar, för det han hade återfordrat fina faker.

Vi voro redan vid våndkretfen, då et Svenfkt Fartyg fom gick til *St. Barthelemy* feglade undan för *la Vaillante*, fom ej kunde hinna det förrän kl. fem på qvällen. Den käcke Lieutenant *Dubourg*, den famme fom redan gifvit ofs bevis af fit medlidande, fick fig updraget at vifitera detta Fartyg; då han återkom förfäkrade han Capitainen, at det var i ordning *); och han tillade, at det var famma Fartyg fom var med ofs på redden af *Blay*,

*) En Regel; Sjöterm, när et Neutralt Fartyg fom i fjön

då vi lågo där; at det medförde många Franſka nybyggare ſom lagen af den 19 Fructidor tvingar at öfvergifva Frankrike. — Ni finner detta Fartyg vara i ordning, ſade *la Porte* med förbittring, en Royaliſt ſkulle ej tala annorlunda; gå, fortfor han, vändande ſig til en annan Officerare. viſitera ännu en gång detta Skepp, och om där finnas några til Deportation dömde, äro de en god priſe. — Lyckligtvis funnos där inga af detta ſednare ſlag; men ſkulle man tro at denne uſling, för at förviſſa ſig därom genom jämnföring af Skepps-Rullen med Proſcriptions-Liſtorna, begärde af oſs ſjelfva at låna honom den bulletin, där denna Blodslagen ſtanns införd i hela ſin vidd, jämte vår ſå kallade dom och den ohygliga Liſtan.

Vi hade öfver 40 dagar varit til ſjöſs; vi trodde oſs vara mycket nära Cap Nord, ehuru vi ännu icke blifvit varſe någon förändring i vattnets färg. En vindſtilla uppehöll oſs, och den gruſliga hettan utmattade oſs aldeles: *Aubry* nåſtan utan ſansning, ſuckade ſagta, och, ſedan han uppräknat alla våra olycksöden, tillade: hvarföre hafva de ej kaſtat oſs uti hafvet!" Ni är ännu måſtare däröfver, ſade Capitainen, ſom afhörde detta honom ovetande, och Ni ſkall därmed göra mig et nöje. Jag ſkall låta gifva Er en ſtege, för at hjelpa Er upp på däcket.

Ändteligen på den 50 dagen i gryningen, hörde vi ropas: "Land, Land", hvarvid vi fingo likſom nytt lif. Det var ſedan den 4 Sept., eller ſamma dag vi arreſterades, den förſta ſtråle af hopp,

---

anträffas af et Krigsſkepp eller Kapare och viſiteras finnes icke vara underkaſtadt uppbringning.

och våre bödlar hade få tilſtålt, fór at låta oſs håftigt efterlångta vår förvisningsort.

Då vi upſtego på däcket, blefvo vi varſe faſta landet, och et land mer uphöjdt än den öfriga delen af kuſten, och ſom blifvit igenkånt för at vara Landkänningen af *Cap Nord.* Man urſkilde ännu endaſt masſor, men detta otydliga ſpectakel var tilräckligt för vår otålighet; vår inbilningskraft genomträngde redan desſa ſkogar, föreſtålde oſs där vår friſtad, i ordning bragte, prydde til och med vår retraite. Vi undgå ändteligen, ſade vi, våre bödlars åſyn; vi kunne fritt genomvandra detta land, där finna tröſt, kan hända af nya vänner. Det ſkall göra tilfylleſt för våra förföljare at hafva Ocean emellan ſig och oſs, de ſkola vara nöjde, de ſkola anſe ſig nog hämnade genom det öfvergifvande, ſom vi erfarit, och den djupa glömſka ſom våntar oſs.

Sedan vi lämnat *la Vaillante*, var, under en brinnande hunger och törſt, det högſta goda för oſs at få åta oſs måtta och dricka friſkt vatten. *Marbois*, ſom fordom varit Jntendent på *St. Domingo*, och ſom fulkomligt kände detta lands producter, förſörgde oſs endaſt med läckra frukter ſom vi finge plocka och uppehöll vår ſiſta andedrägt genom desſa förvillelſer, hvilka landets vindar redan ſyntes göra verkliga, i det de ſpridde vållukten af Citron-trådet och Ananas ända til våra förſlappade ſinnen.

Den 10 Novemb. klåckan 5 om aftonen ankrade Corvetten på ſtora redden framför *Cayenne*, 3 mil ifrån Staden. Jfrån detta ögnablick fingo vi tilſtånd at alt jämt promenera på däcket; men Capitain förnyade ſit förbud til beſättningen at plåga

umgånge med ofs, och låt rörande vår ankomft ftraxt underrätta Directorii Agent *Jeannet*, hvilken beftridde Gouverneurens forna göromål på Cayenne.

Den 11 November förmiddagen kom en Schonert, förd af Coopvaerdie-Capitainen *Desfpeyroux*, at emottaga ofs: *la Porte* blef högft förundrad däröfver at General Agenten icke hade kallat honom, och at han icke updrog honom at fjelf ledfaga ofs i land. Den befallning han i det famma undfick, at ftadna qvar å ankarplatfen utan at vidare nalkas Ön Cayenne, och det vid dödsftraff utfatta förbudet at plåga umgänge eller låta fätta någon enda perfon af fin befättning i land, oroade honom mycket; han ville icke, fade han, lämna ofs til någon annan officer än Agenten fjelf, och vi hafve federmera genom Herr *Dominique* fått veta, at han, mifstänkande *Jeannet* för at redan vara ganfka noga underrättad om de fifta händelferna, var i begrep at lyfta ankare och fegla til *Guadeloupe* för at aflämna ofs til den rygtbara *Hugues*, Antillernas tyran.

Emediertid var befallningen pofitif. Han var tvungen at lämna fit rof, och låt escortera ofs genom et detachement af fin befättning, hvaröfver den käcke *Hurto* tog befälet, för at ledfaga ofs ända til ftranden och emottaga våra farväl. Vi afrefte på Schonerten, emottagande i det famma den upretade tigerns fifta blickar och Dominique's välfignelfer, få väl uttryckta i hans af tårar fucktade ögon.

Schonerten ankrade på et Kanon fkotts affłånd ifrån ftranden; Sluparne fom voro komne emot ofs, öfverförde ofs dit: vi landftego med mycken fvårighet på en öpen redd öfverftrödd med klippor,

mot hvilka det ſtarkt ſvallande hafvet våldſamt bråk-de ſig; vi befunno oſs midt emot hoſpitalet, ſom år en ganſka vacker byggnad, upförd vid hafsſtranden på nordliga åndan af Savanne.

En myckenhet folk hade ſkockat ſig emot oſs, alla Åmbetsmån och de förnåmſte invånarne på Cayenne begåfvo ſig dit, och det var oſs lått at finna af det intryck, ſom vi gjorde på dem, at icke blotta nyfikenheten, hade ſammanlockat dem. Befålhafvaren öfver tropparne, *Desvieux*, emottog oſs med et ganſka vål underhållet Neger-garde och escorterade oſs ånda til hospitalet, men åtminſtone med höflighet; han tillåt de förnåmſta invånarne, ſom ſkyndade ſig omkring oſs, at gifva oſs armen; vi igenkånde Fransmån, vi funno i hospitalet Directorii Agent *Jeannet* tillika med deſs Secreterare *Mauduit*, han gaf Capitaine *Hurto* et quitto på 16 deporterade, ſedan han å dem förut låtit anſtålla uprop.

Under det *Jeannet* emottog oſs i hospitalets öfra galerie, låt han några tårar falla. "J hafven "lidit mycket, mine Herrar, ſade han til oſs, det "år ganſka lått at ſluta dårtil: jag har hår låtit för "Er tillaga et herberge, ſom, ehuru trångt det ån "ſynes Er, likvål år det båſta jag har at tilbjuda "Er för ögnablicket; det har åfven det måſt hålſo-"ſamma låge och ſom båſt öfverensſtåmmer med "ert tilſtånd; J åren i aktningsvårda Ordens-Sy-"ſtrars hånder; de ſkola ej låta fattas Er någon "ting; jag ſkall för egen del draga försorg at J "blifven förſedde med lifsmedel och förfriſkningar; "gören råkning dårpå, at, ſå vidt jag kan hand-"la efter min vilja, ſkolen J hafva orſak at vara "nöjde."

Han

Han bortgick, utan at gifva någon befallning eller efterrättelse som kunde besvåra oss, utan at ens förbjuda oss at gå omkring i Staden.

En så hastig förändring i vår belägenhet, dessa goda Systrars medlidande tjänstaktigheter, den friska födans och frukternes smaklighet, gjorde at vi åter kommo oss före. Vi tviflade ej, at ju man efter vårt fullkomliga återställande skulle enligt lagens lydelse af d. 19 Fructidor lämna oss fullkomlig frihet i anseende til våra personer; vi styrktes i denna öfvertygelse af sjelfva espriten uti de osanfärdiga rapporter, som vi läst och i hvilka talarne af den triumpherande Minoriteten i bägge Råden bemödade sig at för sine Ämbetsbröder dölja orättvisan och grymheten af en proscription i massa, i det de föreställde densamma såsom en simpel landsflygt: jag hörde flere af våra Kamrater i synnerhet *Laffon* ångra at han icke hade sin hustru och sina barn med sig, för at sjelfvilligt bosätta sig i denna colonie, som syntes äga et lugn för långre tid sedan bannlyst ifrån Moderlandet.

Dessa tröstande drömar uphörde olyckligt vis innan korrt, alt förbytte utseende. Commendanten *Jeannet* utplånade ifrån följande dagen, medelst et aldeles motstridande upförande, verkningarna och intrycket af sin för et ögnablick varande månsklighet, mera brotslig och mera grym at hafva lämnat oss falska förhoppningar, än om han förnyat vårt straff.

Denna del af vår olyckliga historia skulle vara äfven så obegriplig för Läsaren, som *Jeannet's* upförande syntes oss oförklarligt, om jag ej här nämde orsakerna til denna förändring sådana som vi

fått veta dem af påliteliga vittnen, hvilkas goda vilja och mod icke knnnat verka någon ändring i vårt öde, och hvilkas namn och åtskilliga vålgårningar lika inpråglade i mitt hjerta jag bör förtiga.

Jag förföker straxt at tekna bilden af denne underlige proconsul.

Jeannet, *Dantons* Systerson, är en man af omkring 40 år; dess yttre utseende är behagligt, dess manerer artiga, dess blick genomtrångande och eldig: han är ofärdig i vånstra armen, men i öfrigt vål bildad.

Jeannet hörde til den förfärliga faction, som förtryckte Lagstiftande Corpsen år 1792, omkullstörtade thronen och om intet gjorde med verkstållande magten den monarkiska Constitution. Jag vill ej fätta tro til de personers vitnesbörd, hvilka jag hört beskylla *Jeannet* för delaktighet med de störste brotslingar, för at låtsinnigt svärta hans förflutna lefnad; jag inskränker mig innom at tro, det han alt för vål tjent sin Morbrors faction, hvarföre ock denne kunde låta belöna honom. Han blef utnämnd til Gouverneur på Cayenne korrt efter Conventets samlande.

Det goda tilstånd, hvari colonien sig befinner, och den ordning som han där underhållit, ådagalågga nogsamt hans skicklighet; hans förvaltning har altid varit jämn, han har visat sig råttrådig emot Ågendoms-herrarne, ehuru han tillika hällit dem i beroende af sig genom fruktan för Negrerne, dem han förstått at på en gång hålla i lydnad och göra sig tilgifne: invånarne erkånna, at de hafva at tacka honom för bibehållandet af sina tilhörigheter.

När *Danton*, förekommen af ſin medtäflare, dukade under tillika med ſit partie för Roberspierre's, blef *Jeannet*, ſom vägrade låta proclamera Negrernas frihet, nödſakad at lämna Colonien och ſöka ſin tilflygt i de Förenta Staterna.

Återkommen til Frankrike efter d. 9 Thermidor, blef han åter inſatt i ſin beſtällning korrt efter Directorii inſtallering: proprietairerne emottogo honom med nöje, och han rättfärdigade deras förtroende, medelſt Terroriſternes kufvande. Convents-Ledamöterne *Billaud de Varennes* och *Collot d'Herbois*, ſom deporterades til Cayenne, njöto där ſin frihet, och långt ifrån at pligta för ſina boſſtycken, voro de betänkte på nya under anförande af en dem värdig Chef. *Jeannets* oförmodade återkomſt förekom utbrottet af en genom Negrerna tilſtäld och af *Collot d'Herbois* ſtyrd ſammangaddning, för at på en gång döda alla hvita. En Negrinna röjde hemligheten, ſom hon hade upſnappat; *Jeannet* låt arreſtera och til fäſtet *Sinamary* afföra *Collot d'Herbois* och hans Åmbetsbroder *Billaud de Varennes*, hvilken, efter hvad man ſäger, icke var med i complotten, men han kunde icke hindra Negrernas upror, ſom ej blef dämpadt förr än man bland dem anſtält et ſtort blodbad. *Collot d'Herbois*, ſom kort därpå ſjuknade, blef flyttad til hospitalet i Cayenne, hvareſt han dödde; *Billaud de Varennes* är ännu på *Sinamary*.

Man kan af desſa omſtändliga berättelſer ſluta, at *Jeannet*, förenad med det partie ſom anſtält revolutionen af d. 9 Thermidor, höll ſtånd emot Anarchiſterna, och genom et ſå naturligt upförande, hvilket hans vänner i Frankrike bordt följa, förbundit ſig med alt hederligt folk genom et gemenſamt interesſe, hvars garanti hvilade på de nya lagar;

nas upråtthållande; han ſkyddade ägande rätten; han förſtod at, oaktadt en fullkomlig verkſtällighet af decreterne rörande Negrernes frihet, tilhålla dem at fullgöra ſina ſkyldigheter.

Den ſorgfällighet *Jeannet* använder at göra ägande rätten aktad, är ej oegennyttig, man beſkyller honom för rofgirighet, han upbär pålagor efter godtycke och gör aldrig någon räkning: han bemägtigar ſig obarmhertigt alla Skepp ſom falla i hans händer, de må tilhöra hvem ſom hälſt, vänner, neutrale, fiender; han confisquerar ſom Kapare, och delar ſom röfvare; han tilägnar ſig ſåſom national gods beſittningen af de vackraſte confisquerade eller ſequeſterade länderier, han låter i ſynnerhet mycket väl odla General *la Fayettes* ſköna plantering, la Gabrielle, hvilken, efter hvad man ſäger, renderar honom nära 300,000 L. Jeſuiternes, den Kongliga och Beauregardſka planteringarne öka äfven denne höfdings ſkatter.

Efter denna framgång och med ſådane tilſtällningar, kunde *Jeannet*, ſom ſåg den Republicanſka ſtyrelſen ſtadga ſig, på långt när icke föreſtälla ſig någon ny ſkräck-regering. Tidningen om händelſerna den 18 Fructidor, hvilken han före vår ankomſt erhållit genom et Americanſkt ſkepp, hvarpå han låtit lägga embargo, ſamt namnen på de förnämſte Actörerne, ſåſom *Augerau*, *Sottin* &c., väckte hos honom en ſådan beſtörtning, at han var på punkten at för andra gången lämna Colonien; målet för hans magt nådde ſit ſlut; han tviflade ej at ju en vän af *Billaud de Varennes* innan korrt kunde komma at intaga hans plats; han trodde ſig ſe den förſärliga *Collots* vålnad framkallad. Invånarena öfvertalte honom at ſtadna qvar och afbida nya uplysningar.

Den noggranna berättelse, som Lieutenant *Dut bourg* på Corvetten *Vaillante* vid vår ankomst bordt meddela, den tafla, som hans mänsklighet utan tvifvel framstälde för *Jeannet* rörande våra utstånd- na olyckor, bekräftade efter alt utseende hans för- sta underrättelse och bidrogo til det goda bemötan- de vi erforo af honom på hospitalet.

Capitain *la Porte*, rasande och så mycket mer sä- rad af Agentens förolämpande försigtighets-mått som han sjelf var säker om och kände sig stolt öfver Dire- ctorii förtroende, ansåg sig emedlertid icke böra lå- ta bero därvid, utan skref til *Jeannet* och yrkade at han skulle få komma til honom i Cayenne och sjelf tilställa honom de bref och enskildta instru- ctioner, som han medfört. *Jeannet*, narrad af re- volutionairer såsom hans Secreterare *Mauduit* och Hamn-Capitain *Malvin*, kunde icke vägra detta, u- tan tillät Capitain *la Porte* at komma i land och böd honom til middag.

Vi sågo honom ankomma emot kläckan 4 om aftonen uti sin slup, och vi borde bäfva.

Emedan det är i följd af denna middags-mål- tid, som vår undergång blef beslutad; så förtjena de underrättelser, vi därom erhållit, någon up- märksamhet.

Under det at *Jeannet* upmärksamt läste sina depecher, gjorde *la Porte* de trolösaste utläggningar öfver texten, och underströddes af ännu trolösare r d- gifvare; "desse bofvar, sade han, hvilka jag med- "fört, hade redan uptändt det borgeliga Kriget i "Frankrike, hvarest de ostraffadt mördade Republi- "canerna; vi voro alle sålde åt Furstarne, vi ville "alle utropa en Konung, vi hoppades åter kunna

"uplifva det kufvade partiet, vi hade fkaffat ofs "hemligt förftånd på Cayenne, och ägde utvägar at "anftälla en revolution til Ludvic XVIII:s fördel; Directorium" tillade han, var därom underrättadt.

Desfa falfka befkyllningar, fom tilftoppade munnen på de redlige Åmbetsmän, fom voro närvarande vid denna middagsmåltid, upmuntrade revolutionairerne, hvilka icke väntade med at bryta ut emot ofs, till dels General Agenten förklarat fig.

Jeannet var ännu villrådig, och tycktes capitulera med fitt famvete; Han genomgick liftan på de deporterade och utmärkte med visfa miner Conventets anhångare, mot hvilka et gammalt parti-agg til äfventyrs upeldade honom; jag finner, fade han, blott et litet antal brottsliga: ju mer jag läfer och öfvervägar mina depecher, ju mindre kan jag förftå dem. Han afbröt två gånger Capitainen *la Porte's* declamationer, för at förefställa honom det grymma tilftånd hvari vi befunno ofs. "Är det icke fannt, min Capitain, at desfe Herrar lidit mycket? "Ja," fvarade *la Porte* trotfigt, "ja, de haf-"va lidit, och om jag fkulle hafva verkftält mina "ordres, hade jag icke fört en enda af dem hit."

Följande dagen eller den 18 November förböd man ofs at gå ut ur våra rum, vi bevakades inne, uti dem; ingen förevändning, intet behof förfkonade ofs ifrån denna otidiga vakfamhet; Invånarne förbödos at hafva någon vidare gemenfkap med ofs, några trotfade faran at öfverträda desfa ftränga ordres, andre fkickade ofs förfrifkningar.

En Mulatfka vid namn *Marie Rofe*, en qvinna om 40 år, mycket rik och högaktad af hela Colonien för fin ömhet, och för fin altid verkfamma

månſklighet, utmärkte ſig genom ſitt ådelmodiga bemödande at ſkicka oſs, at ſjelf båra til oſs alt hvad hon visſte vara oſs nödvändigt eller trodde vara oſs angenämt. Hon var ſå ofta tilſammans med de vålgörande Ordens Syſtrarna, at förbudet at umgås med oſs icke kunde ſträcka ſig til henne. Hoſpitalet var *Marie Roſe's* favorit-boning, och hennes beſök derſtädes blefvo i ſamma mån tätare, ſom vi blefvo mer olycklige. Detta liſliga interesſe, ſom hon tog i vårt öde, minſkades aldrig; det var til *Pichegru* hon altid adresſerade ſina ſmå håfvor, och han har aldrig underlåtit at dela dem med ſina kamrater i olyckan, åfven ſom den erkänſla vi alle åro denna förträffliga qvinna ſkyldige.

Marbois, *Trouçon du Coudray* och *Murinais* begårde tilſtånd at få ſpatſera omkring; det blef oſs tillåtet at en timma om morgon och en om afton gå under betäckning utmed träſket, ända til ſtadsmurarna. *Desvieux* hade ſjelf inſeendet håröſver, han hade förolämpat *Marie Roſe*; han ville låta arquebuſera tvånne Sergeanter vid Elſaſka regementet, emedan de, då *Marbois* tiltalt dem på Tyſka, inlåtit ſig i ſamtal med honom; det fordrades icke mindre ån et ſtort antal invånares förböner för at frålſa desſa olyckliga. *Desvieux* kom ſjelfva *Jeannet* at båfva; han kunde icke en gång förlåta Ordens-ſyſtrarna det nåra deltagande ſom de viſat oſs under vår korta varelſe hos dem. "Edra deporterade åro *förlo*-"*rade*, ſade han med en eftertrycklig ton til före-"ſtånderſkan, de åro förlorade, och om de icke om-"komma ſnart, ſå ſkole vi nog ſinna utvägar at ex-"pediera dem." (Denne *Desvieux* år en gammal Ryttmåſtare, ſom varit Adjutant hos M:r *de Boufflers*, och ſom, efter beråttelſe, hårſtammar ifrån en gammal famille af Civil-ſtåndet).

På detta sätt framflöto de första dagarna efter vår landstigning; oaktadt dessa nya stränghets mått, hoppades vi ännu at lagen skulle blifva verkställd, och at man skulle lämna oss i fred innom gränsorna af vår förvisnings ort: vårt öde var icke afgjordt: invånarne begärde at få hysa oss hos sig: *Jeannet* svarade dem, at han icke kunde skilja oss åt, eller äfventyra at störa Coloniens lugn: han beslöt, säges det, at först inqvartera oss på Jesuiternas forna egendom.

Terroristerne skreko, hotade, begärde samma förmån för *Billaud de Varennes*, och förebrådde *Jeannet* för det han höll honom fångslig tvärt emot Directorii befallning, som innehöll, at han skulle äga frihet at vistas hvar som hälst innom Coloniens område.

Den fege Proconsuln eftergaf och underteck- nade med samma hand, som vi få dagar förut sett honom dölja medlidandets tårar, den barbariska befallningen rörande vår andra deportation.

Den 18. November om morgonen blefvo vi förständigade at hålla oss färdige at afgå til Canton *Sinamary*.

Ledamöterne af de *Äldres Råd* förefatte sig at protestera emot detta utsträckande af en lag, som i och för sig sjelf var en kränkning af alla lagar; Femhundrade Rådets Ledamöter höllo åter före, at det skulle vara at på sätt och vis erkänna lagligheten af förvisnings-acten och Agenternes ordres som verkställde densamma, hvarföre de föredrogo at opåtaldt lyda, och jag instämde med dem. *Jeannet* åtnöjde sig at genom en Commissarie vid marinen låta svara, medelst nekande; han har aldrig svarat

någon deporterad directe, ſamt ſtändigt vägrat at man ſkulle få lämna oſs afſkrift af de bref och ordres, ſom han låt meddela oſs.

De mäſt ſjuka, ſom ſyntes vara utur ſtänd at kunna transporteras, beſvärade ſig förgäfves häröfver: den gamle Generalen vår behjertade åldtfar *Murinais* kunde ej erhålla tillſtånd at blifva qvar i hoſpitalet; han förtretades deröfver på det högſta, och företog ſig at ſärſkildt ſkrifva til *Jeannet*: Ni ſkall anſvara för det tillſtånd hvari jag mig befinner, er befallning är för mig en dödsdom. *Jeannet* var döf för alla invånarnes böner, för de välgörande Syſtrarnes tårar; han måſte reſa.

Vi emottogo ſå väl den kåcke Capitaine *Hurtos* farväl, hvilken äfvenledes gjort alt ſitt til at förſvara vår ſak, ſåſom ock Herr *Dominique's*, ſom tilbragte två dagar tilſammans med oſs och därunder lämnade oſs nya prof af ſin ädelmodiga tilgifvenhet.

Den 22 November kl. 8 om morgonen blefvo vi förde om bord på Schonerten *la Victoire*; ſlupar emottogo oſs på ſamma ſtälle där vi landſtigit, då vi lämnade *la Vaillante*. Man ville undvika at låta oſs pasſera genom Staden, men alle invånarne ſamlade ſig hoptals på ſtranden; alle gåfvo oſs prof af det mäſt rörande deltagande: qvinnor och barn badade i tårar, det är omöjligt at uttrycka et ſå ömmande Spectakel. Vi voro utan bevakning midt ibland desſa goda invånare, och endaſt åtföljde af Commendanten *Desvieux*, ſom inför detta betryckta folk låtſade en öfverdrifven höflighet.

Oron deröfver at ſe oſs beröfvade en ſå ljuf tröſt, åſynen af denna folkmängd ſom betäckte ſtranden, af de armar ſom ſträcktes emot oſs, eller vo-

ro lyftade mot himlen, desſa förtviflans rop, desſa farvål förkrosſade aldeles våra hjertan, då Schonerten lyfte ankar.

Den hederlige Capitain *Brachet*, ſom förde Schonerten, gjorde alt ſitt til at mildra ſmärtan öfver denna ſkiljsmåsſa; han öfverhopade oſs med tjenſtaktigheter och förfriſkningar, hvarmed han förſett ſig; han tycktes vara ſå böjd för at tjena oſs, at jag icke tviflar, at ju han råddat oſs, i fall vi föreſlagit honom det: man hade ej gifvit oſs ſtörre eſcorte än 3 man och en Capitain; fartyget manoeuvrerades blott af fyra matroſer med deras Befålhafvare, hvilka ſannolikt icke ſkulle hafva förſvarat ſig; Vi voro 16, och hyttan dår man placerat oſs var full af vapen hår och dår kringſpridde. Men denna goda tanke föll ingendera af oſs in; vi voro beſtåmde at undergå vårt öde. Man hade alt hittils inſöft oſs i den tron at canton *Sinamary* var, om ej den måſt befolkade, åtminſtone den ſundaſte, och en af de måſt fruktbara af Colonien; vi ſkulle dår finna alt i öfverflöd och dår änteligen komma i åtnjutande af vår frihet.

Floden *Sinamary* år belägen 30 mil i öſter från ön Cayenne; vindarne och hafsſtrömmarne hulpo oſs, vi hade lyftat ankar vid middagstiden, och emot klåckan 8 om aftonen ankrade vi i mynningen af berörde flod, ſedan vi ſeglat förbi de ſå kallade Djefvuls Öarne: Capitainen *Brachet* ville kaſta ankar nära intil landet, för at innan natten låta oſs landſtiga, men ſom poſterne icke voro förekomne härom, ſkjöt man ſkarpt på oſs ifrån batteriet ſom ligger på öſtra udden. Vi blefvo nödſakade at ligga om bord på Schonerten.

Vi landſtego d. 23 November i dagbråckningen under redouten på udden; Befålhafvaren på ſtållet,

M:r de * * *, Capitaine vid Regementet Alſace, befann ſig på ſtranden för at emottaga oſs. "Se här," ſade Chefen för vår eſcorte, "de til deportation dömde, och ſe här General Agentens proviſoriſka beſlut i affeende på dem." — "Dömde ſäger Ni," ſvarade denne officer; "desſe Herrar hafva icke blifvit dömde: det är blott en nedrighet at hafva ſkickat dem hit." Detta enda ord och hans anſtändiga ton koſtade honom hans ſyſla; han blef kortt därefter afdankad och drifven ifrån Colonien: jag hoppas åtminſtone at denna ſtrånghet ſkall hafva frålſt hans lif; Han var ung och hade redan genom climatet förlorat ſin lifighet.

Vid paſs hundrade ſteg ifrån ſtranden, lämnande redouten och ſignal-ſtången til höger, pasſerade vi midtför M:r *Kormanns* hus, en uſel för ſig ſjelf ſtående barack, där man icke ſkulle tro at någon männiſka ſjelfvilligt kunde boſätta ſig, det enda boningsſtälle man finner på denna ofantliga öde-ort och på floden *Sinamarys* ſtränder, ſom äro betäckte med ſkogar, upfylde med ſtank af Mangleträdsgrenar ſom rutnat i gyttjan.

Som vi ſtadnade framför denna barack för at begära friſkt vatten, kom M:r *Kormann*, en karl af vid paſs 30 år, men mera förfallen än någon Européé vanligtvis är vid 60, at hälſa på oſs och yttrade ſig med en ſvag röſt: ack! mine Herrar, J ſtigen ned i en graf. Vi vete det, ſvarade General *Murinais*, och ju förr det ſker, ju häldre ſe vi det. Sådana voro de förebåd, ſom beledſagade vår ankomſt til faſta landet.

Vi marcherade öfver en het mark, följande en ſmal gångſtig utmed ſtranden af floden, ända til en mil in i landet; jag hade mycken möda för at föl-

ja med mina kamrater, hvilka alla äfven voro utmattade: ingen af ofs var nog återſtåld efter beſvårligheterna under ſjö-reſan, för at uthårda detta tåg: jag hade nu i flere dagar ſpottat blod.

Vi anlände til Fäſtet *Sinamary*, hvilket man ej blir varſe förr än på et mouſquet-ſkotts afſtånd, då man kommer ut ur ſkogen.

Detta fäſte, år bygdt af tråd och palliſaderadt och har icke något utanverk; det år en fyrkant af vid paſs 100 famnar, flankerad af 4 baſtioner och omgifven af en bred graf; i hvilken vatten år inledt ifrån floden, ſå at fäſtet ligger för ſig ſjelf.

Vid inträdet i denna Fäſtning ſågo vi alt för väl, at, äfven midt i deſſa ödemarker, intet hopp för oſs återſtod at njuta en ſkugga af frihet. Nidingsverket var fullkomnadt.

Det återſtår för mig at gifva uplysning om den utſtuderade grymhet, hvarmed man uti detta fängelſe förföljt qvarlefvorna af vår olyckliga varelſe, om våra bödlars outtröttliga raſeri, och offrens tålamod och ſtåndaktighet; om våra kamraters qval, hvilka dödt i våra armar, äfven ſom deras ſom ännu kämpa mot en mera långſam, men oundviklig död. Sluteligen underverket af vår flykt.

Ehuru inſkränkt ſkådeplatſen för deſſa afſkyvärda upträden än har varit, bör jag dock förſt beſkrifva den.

Caſernen för garniſon, Commendantens hus, och några riskojor för marketentare intaga Courtinen til höger åt ſidan af floden: garniſonen beſtod af 80 man, hälften hvite och hälften ſvarte; det

var et detachement af forna regementet Alſace, nästan helt och hållet å nyo upſatt ſedan deſs ankomſt til *Guyana.*

Långs efter Courtinen midt emot den ſom vetter åt floden, år det forna capellet, hvilket de hvite revolutionairerne ſkóflat och Negrerne reſpectera ånnu.

På ſidan om capellet år et ſtort ſkjul, under hvilket åtta uſla hyttor åro byggda, ſom fordom tjente til ſångelſe fór brotſlingar och fórlupne Negrer.

Midt emot ingången år Magaſins-Fórvaltarens boningsrum: inuti baſtionerna åro proviſions och ammunitions Magaſiner anlagda; och i en af de fyra, eller i den norr om floden ligger corps de gardet: den plats, ſom år óſrig midt i fåſtningen, år planterad med pomeranstråd.

Fåſtet år i fórſvarsſtånd och vål underhållet.

Commendanten fórde oſs ſtraxt til det omnåmnda ſkjulet, och i det han viſade oſs de dårvarande arreſt rummen, ſade: ſe hår det hårberge, ſom år Er åmnadt. *Billaud de Varennes* ſatt i et af dem; de ſju óſriga borde fórdelas emellan de 16 deporterade, och efter deras olika fórhållande rymma det eller det antal.

Commendanten vånde ſig til Herr *Murinais* ſåſom den åldſte, och yttrade ſig til honom, under det han utviſte et af berórde rum, ſom ej borde rymma mer ån en enda arreſterad: "detta hår ſkulle "kunna paſſa Er Fór mig til det ſom år nårmaſt "kyrkogården," ſvarade den gamle Generalen, "det "år det ſom paſſar mig."

Sedan Commendanten tvungit vår behjertade åldtfar at emottaga detta förfta rum, blefvo de öfriga delta emellan de 15 andre deporterade, och ödet reglerade qvarteren på följande fätt: Andra rummet fick *Aubry* enfam, det tredje *Pichegru* och *Marbois*, det fjerde *Villot*, *la Rue* och *Dosfonville*, det femte *Bourdon* och *Rovere*, det fjette *Laffond*, *Tronçon du Coudray* och *Barthelemy*, det fjunde *Brothier*, *la Villeheurnois*, *le Tellier* och *Ramel*. Commendanten lät gifva hvar och en af ofs en hångmatta; i rummen funnos hvarken fångar, bord, ftolar, meubler eller husgeråds faker.

Hela vår föda beftod i en ration fkepps-fkårpor, en mark falt kjött, och et glas rum at förbåttra vatnet fom år ganfka elakt. Underftundom gaf man ofs bröd, hvilket vi icke kunde åta, emedan det var fullt af mafkar och myror, och fluteligen låt man åfven utdela åt ofs några rationer vin, fom furnat i magafinerna.

Emedan vi icke kunde åta alla tilfammans hvarken i et enda rum eller ur famma tråfat, få fkiljde vi ofs åt och formerade visfa matlag; det var icke ödet fom afgjorde desfa asfociationer, utan öfverensftåmmelferne i ålder, caracter och tankefått. Det förfta matlaget beftod af *Marbois*, *Tronçon du Coudray*, *Barthelemy*, *Laffond*, *Murinais* och *le Tellier*; det andra af *Pichegru*, *Villot*, *de la Rue*, *Aubry*, *Dosfonville* och *Ramel*; det tredje af *Bourdon* och *Rovere*; det fjerde af *Brothier* och *la Villeheurnois*.

Denna ordning blef innan korrt ftörd af ledfamma håndelfer. *Marbois* ville åta för fig fjelf. *Barthelemy* och *le Tellier* förenade fig federmera med det matlag, dår jag var. Abboten *Brothier* gick in med *Billaud de Varennes*.

Som desſa asſociationer haft inflytelſe på våra öden, har jag bordt påminna om deras bildande.

En enda Neger kokade åt alla fyra matlagen. Hvar och en vakade deröfver, och hade omſorg at ſjelf hämta maten. Denne fruktansvärde Kock hade enkom blifvit ſkickad ifrån *Cayenne*, hvareſt man tagit honom ifrån tukthuſet. Tjugu gånger har han hotat at förgifva oſs.

Våre ſjuke vårdades af två gamla Negrinnor, den tredje, hvars man befann ſig på fäſtningen och hvilken den beſkedliga *Marie Roſe*, ſåker om hennes redlighet, hade ditſkickat, betjente General *Pichegru*. Jag har med förtrytelſe läſt de falſka beſkyllningar, ſom blifvit utſpridde för at beröfva oſs det deltagande man ſkänker olyckan och den aktning man hyſer för oſkulden, då hon icke förlorat ſin värdighet. Måtte våre förföljare åtminſtone lämna oſs denna tröſt!

Vi voro arreſterade på fäſtningen. Jag har icke mer än en gång lämnat den, och jag hoppas at aldrig mer komma dit tilbaka. Vi voro underkaſtade tvänne uprop om dagen. Det ena ſkedde klåckan 9 om morgonen, och det andra kl. 4 om eftermiddagen.

Vårt förſta göromål var at rengöra våra rum. De voro upfylde af giftiga inſecter, ſom gjorde dem obeboliga, och likväl hade vi ingen annan friſtad, ingen annan Europée hade kan hända före oſs undergått det ſtraffet at blifva vråkt i desſa climater, i en ſådan håla, at blifva lämnad til föda åt Scorpioner, åt ſtora med ſpetſiga gaddar utruſtade flugor,

åt maringouiner *), och flera andra ſlag åfven ſå talrika ſom farliga och vämjeliga: vi vore icke en gång frie för ormar, ſom ofta oförmärkt ſmygde ſig in i Fäſtningen. *Pichegru* fann en ſådan, ofantligt ſtor och tjockare än armen, uti rynkorna på ſin kappa, ſom han nyttjade til örngott i ſin hångmatta; han dödade honom.

Den inſect, ſom mäſt plågade oſs, var den ſå kallade *la Chique* eller *Niguas*, et ſlags ohyra, ſom innäſtlar ſig i porerna, och, ſå framt hon icke ſorgfälligt bortplockas, förökar ſig där och fråter ſå haſtigt at man måſte ſkrida til affågning. Vi voro fullſatte med finnar och blemmor, beröfvade all ſömn, utmattade, förſatte i den djupaſte ſorg. Några bland oſs hade, under vår flyttning ifrån Tempel-tornet til Rochefort, fått kläder, linne och penningar; andre åter, ibland hvilka jag mig befann, voro aldeles utblottade, emedan brådſkan med vår inſkeppning hade bedragit deras familiers förſigtighet. *Jeannet* ſkickade oſs några ſkjortor och näsdukar utur de för Negrerne inråttade förrådshus.

Sådant var vårt tilſtånd i *Sinamary*: i fäſtningen fanns ingen annan invånare, än beſättningen och en Magaſins-förvaltare vid namn *Moigeſtein*, en ganſka hederlig man ſom ſkulle gjort oſs godt, i fall han varit i ſtånd därtil. Neger-ſoldaterne af beſättningen fyntes mera beſkedlige eller mindre hårde mot oſs än de Hvite, ſom voro en återſtod af regementet Alſace, och bibehöllo ſin forna diſcipline, men ſom tillika höllos uti en trälaktig fruktan. Chirurgen i Sinamary-trakten, Herr *Cabrol*, är en man af myc-

ket

---

*) *Maringouin* en Americanſk och Africanſk mygga.

ket goda tänkesätt, men ganska sjuklig, så at han högst sällan kunde lämna sitt rum för at besöka de sjuka. Vi hafve äfven några gånger sett Mairen i Orten, Herr *Vagel*, en gammal Lothringisk Adelsman, som gjorde ofs fruktlösa tilbud af sin tjenst.

Därinnom inskränkte sig vår gemenskap med menniskor. Jag räknar ej den deporterade *Billaud de Varennes*, med hvilken man bemödade sig at göra ofs lika. Denna consideration gjorde at vi med så mycket större svårighet kunde träffa honom. Vi undveko at förödmjuka honom och såmedelst förvårra hans straff, men Abboten *Brothier* har kunnat öfvervinna safan af denna onaturliga återförening och ingått vänskap med *Billaud de Varennes*.

Jag vill ej tala om landsträckan, som omgaf ofs och som egenteligen kallas canton *Sinamary*. Jag har ofta hört talas om några nog ansenliga Indianska byar, hvilka, som det säges, äro belägne några mil in uti landet, och hvars invånare understundom komma at sälja frukt och andra trägårdsväxter. Plantagerne, som ligga högre upföre floden, och som tilsammans formera en slags enstaka gård, äro efter berättelse belägne på en fruktbar plats, och likvål har climatets osundhet gjort at de Fransmän, som bosatt sig där i sista århundradet, sammansmält til et ringa antal. Jag känner ingen ting mer, jag har ej från höjden af vallarna til et fängelse sett mer än en djup skog, som syntes mig ogenomtränglig. Tigrars ängsliga tjutande, hvilka nalkades på mousquet håll; markattors genomträngande skri; papegojors oöfverensstämmande sång, och änteligen de ofantligt stora paddors sqväkande, hvaraf grafvarna och de gyttjiga stränderna af floden voro upfylde, — alt gjorde denna ödemark förfärlig.

Femte dagen efter vår ankomst kom Lieutenant *Aimé* at aflösa M:r de . . . och emottaga befälet i Fästet; det var en stor olycka för oss.

Aimé var i början af revolutionen Lakej uti et hus i Nancy. Han var en af de förnämsta uphofsmännen til oroligheterna i denna stad, och til uproret bland regementerna du Roy och Chateauvieux, hvilket national garderne dämpade: han engagerade sig derpå vid regementet Alsace, där han hunnit til officers grad. *Jeannet* kunde icke välja någon grymmare fångvaktare.

Aimé gaf straxt nya ordres och upfann med hvar dag mer och mer plågsamma. Han förböd soldaterna vid dödsstraff at tala med oss. Han befalte trumslagaren alla morgnar slå reveil framför våra arrest-rum. Vi kunde aldrig ärhålla befrielse därifrån; det var et verkligt straff för våra sjuka, och det tycktes som anság han med förtrytelse at sömnen någon gång afbröt våra olyckor. Trumslagaren eller snarare Plågoanden, som han valt, skymfade tillika, gaf anskri, och gapskrattade når vi anhöllo om förskoning för våra med döden kämpande vänner. De fogligaste bland oss hafva flere gånger tilbakahållit de måst häftiga, som ville kasta denne usling i grafven. Upropen skedde med mycken stränghet; i fall någon af oss icke funnits uti sitt rum, hade han blifvit satt i bojor.

Få dagar efter den nye Commendantens ankomst, sjuknade *Murinais*; det var i första dagarne af December och som jag tror, d. 2 eller 3. Han förlorade sansningen nästan i samma stund han sjuknade. Vi kunde icke meddela honom någon hjelp. Innan couriren, som man skickade til *Cayenne* för at underrätta *Jeannet* om hans tilstånd, hann dit,

var vår olycklige åldtfar icke mera til. Ända til sista ögonblicket gaf han ofs exempel af mod och sjelfförfakelse. Denne vördnadsvärde gubbe, fullkomligt okunnig i sådana rånker hvari man ville inveckla honom för at fålla et få anfedt eller rent offer, beklagade sig icke öfver sit öde, hvarken öfver sin skiljsmåsfa från en talrik famille, eller öfver förlusten af en ansenlig förmögenhet; men han var mycket förtretad deröfver, at man hade kunnat tvifla om hans parole och den trohet, hvarmed han var sinnad upfylla det kall honom blifvit updraget. Hvilket spectakel erböd icke denna första skiljsmåsfa! jag var sjelf nästan död, och redan sade man at den yngste skulle följa näst efter den åldsta; jag famlade mina krafter och slåpade mig fram til Generalens rum; jag fann honom liggande i sin hångmatta. I detta ögnablick var ingen hos honom. Han låg utsträckt med öppen och torr munn. Jag förfökte at gifva honom dricka; han kåmpade mot döden och gaf korrt derefter up andan. Hvilket grymt öfvergifvande för en husfader i defs sista stunder! Herr *de Murinais* blef begrafven utanför fåstningen. Vi begingo andåktigt hans begrafning, och jag bör säga at jag af detta olyckliga upträde håmtade nya krafter.

Man hade förseglat Herr *de Murinais's* saker, som blefvo offentligt sålde i fåstningen. Då fredsdomaren nyttjade tituln *Medborgare* uti den berättelse, som han rörande detta åmne uplåste i Commendantens nårvaro, yttrade sig *Aimé: stryk ut denna titul; den dår skurken förtjenar honom icke.*

Det var icke mer än en vecka förfluten, sedan vi förlorat *Murinais*, då *Barthelemy* sjuknade och syntes vara åfven få hårdt anfatt. Man fick lyckligtvis tid at skicka til Cayenne, för at hårom under-

rätta *Jeannet*, fom affände en Schonert at transportera *Barthelemy* til hofpitalet. Vi togo af honom farväl, icke förmodande, at mera få fe honom. Hans trogne vän *le Tellier* erhöll tilftånd at vara honom följaktig.

Oaktadt vifsheten at vi voro lefvande begrafne, oaktadt de bedröfliga förebåd fom omgåfvo ofs, väpnade fig hvar och en af ofs med mod och härdade fig emot nödvändigheten. Mycken tid användes på Politifka underfökningar, och enfkilda famtal. Vår gemenfamma olycka var et outöfligt ämne för alla våra famtal. Himlen förbjude at jag här åter fkulle framdraga de difputer, hvartil jag var vitne! Männifkor, hvilkas tänkefätt, yrken, talanger, interesfen voro äfven få fkilda fom deras ålder och pasfioner, befunno fig författe i et likdant och för en obehaglig enformighet utmärkt lif, och af deras inbördes belägenhet framftälde fig en rörande, ganfka vigtig och lärorik tafla. Jag fkall ej företaga mig at närmare utföra den. Oaktadt den oordning, fom uphofsmännen til den 18. Fructidor bordt beftämma för at fkapa orfaker til hämnd, vet man nogfamt hvad färfkild del de Ledamöterne i bägge Råden togo i händelferna fom föregingo denna cataftroph, och det är i den pasfiva ftällningen af en gemenfam motgång, fom de nalkas, hvilkas tänkefätt och utfigter icke ftämt öfverens, då de voro i verkfamhet. Jag fkall derföre infkränka mig därinnom, at nämna, det hvar och en af ofs fkaffade fig göromål eller fökte förftröelfer enligt fin fmak och fin vana.

Marbois, hvars fjäl tycktes utan möda foga fig efter mångfaldigheten af våra olyckor, vifade få mycket lugn, et få jämt humeur, at de fom föga kände honom eller icke hade hört honom nämna

fin hustru och fin *kära Sophie*, skulle kunnat anse honom för känslolös. Han förstod bättre än någon af ofs at nyttja och förändra sina lediga stunder: han hade köpt sig böcker och läste mycket; men han arbetade äfvenväl med händerna, och altid med en nyttig eller angenäm affigt för fällskapet gemensamt; han tilverkade sjelf ganska nätt de meubler, fom voro honom nödvändigast; han gjorde sig en fiol, efter hvilken han lät Negrerna dansa, fom älskade honom högeligen. En ibland dem, fom under hans förvaltning varit på S:t Domingo, hade talt ganska mycket om honom för sina kamrater, och alla högaktade honom. *Marbois* företog sig äfven at upqvista och putsa pomerans alléerna fom voro igenväxte; han öfvertalte Negrerna at lägga hand därvid, och skaffade ofs således tilfälle at nyttja denna promenade, den enda vi hade.

Tronçon du Coudray, med äfven få mycket mod fom defs vän, fördrog få väl fom vi alla de närvarande olyckorna utan at beklaga sig, och öfverhopade med sitt förakt de låga verktygen til våra plågor; men han kunde icke stilla eller råda öfver sig sjelf, då han kom ihog d. 18 Fructidor: brottets oförvägenhet och strafflöshet förargade honom lika mycket fom försia dagen; han var ännu mer sårad af den orättvisa, fom Directorium oförskämdt utöfvat äfven i defs egentliga suppositioner; han påfordrade at blifva anklagad, han begärde at blifva dömd — af echo på Sinamary. *Tronçon* skref Memoirer, han arbetade med sådan trägenhet at han knapt tillät sig någon förströelse, och hans hälsa led däraf ganska mycket. Han författade et äminnelsetal öfver sin Ämbets broder General *Murinais*; han församlade ofs för at hålla det inför ofs med famma högtidlighet, famma behag, fom han visade i tribunen i de Äldres Råd: alla Soldaterne i garnisonen,

alla Negrerne famlades för at afhöra det, han hade tagit til text: *Super flumina Babylonis, illic fedimus & flevimus, donec recordamur Sion.* (Vid de älfver i Babel futto vi och greto, då vi på Zion tänkte.) Hans rörande våltalighet, hans harmonifka organ, den lifliga målning han gjorde öfver Frankrikes olyckor, den glans hvari han framftälde Gubbens mod, hans årlighet, rena väfen och ofkuld utpressade våra tårar, Soldaterne och Negrerne blefvo förft rörde och federmera få betagne at Fäftet återfkallade af deras fuckningar. *Jeannet*, hvilken man, underrättade om detta rörande uptråde, lät kungöra, at hvilken, fom fökte med fitt tal väcka Soldaternes eller Negrernes medlidande öfver de Deporterades öde, fkulle på ftället nedfkjutas.

Laffond bar på fin panna et intryck af den måft dyftra bedröfvelfe, han var djupt betagen af den oordning, i hvilken hans arreftering bordt ftörta hans handelshus, få väl fom hans vänners och correfpondenters; i fynnerhet fedan han hade förlorat alla utvägar, at brefväxla med dem och at uti Cayenne med den credit, fom han där fkulle kunnat använda, möjeligen upgöra nya företag äfvenfå fördelaktiga för hans olyckliga fädernesland fom för honom fjelf; han lefde måft för fig fjelf, talte endaft om fin famille, fina 6 barn och fin hufttru, hvars portrait altid fanns i hans händer.

Pichegru altid jämn vifade det förtroende, denna flags aning om något tilkommande båttre, hvilken meddelar fig åt andra och fom jag älfkade at dela. Hans förnämfta göromål var at lära Ängelfkan. Han bibehöll och medförde i fina förftröelfer de militairifka vanorna och tonen, för at fkingra fin ledsnad, han fjöng, vi fjöngo tilfammans, och i fynnerhet ftycken lämpelige til vår belägenhet,

icke klagofånger och romaner, utan hurtiga ftumpar och krigsvifor.

Barthelemy, få fjuklig och få fvag, at hans existence var et underverk hvarpå han ej fjelf gjort ftörre räkning ån hans landtförvifare, hade et inre lif, en fjäls ftyrka, fom hans yttre utfeende knapt tillät at förmoda och fom utvicklade fig med ftyrka i alla omftändigheter. Innan man flyttade honom til hofpitalet i Cayenne under förfta tiden af vårt etablisfement, hade han tillika med *le Tellier* åtagit fig den nyttigafte omforgen för den ufla Colonien; han höll näftan ftändigt jagt efter Scorpioner och alla de infecter fom plågade ofs.

Jag fkulle fåledes vilja upgifva några drag af hvar och en, men för at icke låta inleda mig i fmärre berättelfer, fom redan undfallit mit minne, har jag inskränkt mig innom, at på denna forgliga tafla uptaga våra gubbar och hufvudmån, och åtnöjt mig at bredvid dem framftälla alla deras kamrater i olyckan, hvilka tvifvelsutan icke mer ån jag hafva anfpråk på at tilvinna fig någon färfkildt upmärkfamhet.

Men jag kan icke med ftillatigande förbigå *Brothiers* upförande och nedriga affigter, en man hvars förbindelfer med *Billaud de Varennes* jag redan anmärkt. Man måfte hår ifrån vårt minne fkilja den, fom vårt förakt fkiljde från vårt fällfkap. Jag fkall med et enda drag och med hans bonings kammerats *Villeheurnois's* hand affkildra denne elake präft. I följd af en difpute, hvarunder de gröfvafte fkällsord icke fpardes, flog *Villeheurnois* och örfilade Abboten. Vi fkyndade ofs til rummet . . . . Låten, "mine Herrar, låten mig ftraffa den hår fkålmen," fade *Villeheurnois* til ofs; "detta behandlande år nöd-

"vändigt för honom, och når J låren kånna honom, "skolen J tacka mig. Det år en tvedrågts ande, och "Abboten *Maury* hade rått, då han skref til prin"farne: *om det endast kom an på at vånda up och ned "på all ting, kunde man icke göra båttre ån skicka Abboten Brothier åstad; han skulle såtta oenighet emellan sjelfva de himmelska skarorna.*"

De förfta dagarna af året fjuknade *Villot* och *Bourdon.* Förgåfves anhöllo vi för dem om famma ynnest, som *Barthelemy* erhållit, och som efter min öfvertygelse, frålfte hans lif; ty han kunde hvarken få båttre fkötfel eller tröft, ån då han var hos de goda Ordens Systrarna och deras vårdiga vån *Marie Rose.* Men *Jeannet* ville aldrig tillåta at *Villot* och *Bourdon* fkulle få transporteras til Cayenne, han viste vål at döden fåkert tråffade i *Sinamary.* Den olycklige *Bourdon* blef någon tid dårefter et offer för denna tårande feber, hvilken hettan i hans blod och hans beståndiga förbittring emot fina gamla stallbröder alt mer och mer hade upröрt. *Villot* var hardt nåra döden; vi erfatte, få godt vi kunde, genom vår tjenstaktighet den fullkomliga bristen på undfättning; jag kan icke glömma den nit och den ömhet, hvarmed *Marbois*, fom uti en håftig politisk förklaring hade haft orfak at vara misснöjd med *Villot*, tjente honom under hans fjukdom, tillagade hans måltider, och beröfvade fig fin båfta föda under hans tilfrisknande.

Mot flutet af Januarii månad återkom *Barthelemy* för at gifva ofs vid handen, det et Americanfkt Skepp medbragt bedröfliga tidningar ifrån Frankrike. Republikens ufurpation var fullkomnad, de redligtfinnade medborgarne förtryckte, revolutionslagarne i flor, blods-domstolarne återstålde under titul af Krigs-Råtter. Vi beklagade vårt olyckliga

fäderneslands öde och uphörde at hoppas någon tilkommande förändring i vårt eget.

Det fyntes fom hade General Agenten *Jeannet* ända til denna fista tidpunkt tviflat på, om Directorium kunde förfvara väldfamheten d. 18 Fructidor, och om det, fedan conftitutionen blifvit öfverändakaftad, var möjligt at ännu en gång ftyra Frankrike genom et fkräck-fyftem. Desfa nyheter häfde ockfå desfa fista tvifvelsmål, och hans politik blef alltför väl ådagalagd i anfeende til ofs.

Han återfände *Barthelemy*, ännu endaft tilfrifknande, til *Sinamary*.

Han lät emot flutet af Febrnarii månad utfärda en Proclamation, hvarigenom han för Negrerne angaf de deporterade i *Sinamary* fåfom Royalifter, hvilka före d. 18 Fructidor ville åter bringa dem i flafveri. Han tycktes upoffra ofs åt deras dolkar.

Han förböd invånarena vid de ftrångafte ftraff at hafva någon gemenfkap med ofs. M:r *Grimond*, General Ombudsman i departementet, hvilken redan före förbudet kommit at hälfa på *Laffon*, blef korrt därefter affatt. Icke nöjd med desfa lyfande förföljelfer, efterfpanade och öfverkom *Jeannet* några deporterades brefvåxlingar; han hade låtit kungöra at en paquetbåt fkulle affegla och tillika underrättat alla colonifter at de kunde begagna fig däraf för at fkrifva til Europa; några bland ofs hade fått veta det och åfventyrade at medfkicka några bref til *Cayenne*; i famma ögnablick fom fartyget, laftadt med paqueter ifrån hela colonien gick til fegels, lät *Jeannet* fkjuta fkarpt på detfamma, kallade det tilbaka til lands och bemägtigade fig hela correfpondancen.

"De deporterade beklaga sig öfver mig," sade denne inqvisitor, "men de skulle välsigna min mild-"het, om de kände de ordres jag har fått."

Oaktadt sin nit at tjena Directorii affigter, oaktadt sina bemödanden at göra sig omtyckt, hyste likväl *Jeannet* den alfvarligaste fruktan; han förmodade at anarchisterne åter komne i brådet skulle tilvinna sig den påstådda regeringen, redan förd af deras händer, och at *Robespierres* vänner icke hade mer än et steg at göra; de genom advis-skeppet *Örn* medbragte nyheter stärkte honom så mycket i denna mening, och han blef så förskräckt at han låt föreslå *Billaud de Varennes* at bruka sin frihet. Denne åter vägrade emottaga denna ynnest, tilläggande, at *Jeannets* förlök vore fruktlöst, at han icke skulle glömma dess upförande mot sig och at han (*Jeannet*) nog skulle ångra det.

Ungefär vid samma tid kom Commendanten *Desvieux*, stadd på en visitations-resa, at besigitga fästet *Sinamary:* han undersökte våra arrest-rum och gick först in i *Marbois's*. Det korrta samtal de hade med hvarandra, bör här finna rum. "God dag "deporterad *Marbois*, huru befinner Ni Er här? — "Rätt väl min Herre — Min Herre säger Ni, jag "skulle tyckt bättre om at hafva fått en örfil af Er "än detta skymfliga titulerande. Felas Er någon "ting? — Intet, min Herre. — Har Ni något kla-"gomål at andraga? — Vi beklage oss icke — far-"väl tils härnäst. — Farväl Herr *Desvieux*." Han besökte rummen i ordning och fann oss alla orörliga med en bok i handen, utan at synas märka hans närvaro.

Sedan *Barthelemys* återkomst tog alt omkring oss et utseende mer och mer hotande. Våra com-

municationer blefvo fvårare; vi visfte at *Jeannet* hade fagt: *om de icke blifva bortförde af Ängelsmännen, äro de förlorade; de hafva intet at vänta från Frankrike.* Lieutenant *Aimé* hade vid et af fina befök meddelt ofs, för at betjena mig af hans utlåtelfe, den goda tidningen at man inredde rum för tre tufen *Deporterade* i qvarteret *Conanama*. Det var i April månad vid valtiden fom vi fågo femton hundrade Negrer förfamlade tillika med trettio eller fyratio hvita, fom, fedan de fått en portion ruhm, röftade efter Directorii befallning på dåvarande Commisfarien för Italiens plundring *Monge's* utnämnande til folk-reprefentant för *Cayenne.*

Det var då vi fattade emellan ofs åtta, fom fpifade tilfammans, icke mera det förflaget, utan det fafta beflutet at våga alt, för at framdeles ftjäla ofs bort och betaga våra tyranner åtminftone det nöjet at fe ofs långfamt omkomma under deras jern-händer.

Barthelemy och hans vän *le Tellier*, fom förefatte fig at förena fin lycka med vår, blefvo ej förr än til flut uptagne bland de *Sammanfvurnes* antal: jag betjenar mig af detta uttryck, emedan det blifvit beftämt af revolutionairerna, och emedan de offer, hvilka allenaft böja hufvudet undan för det hugg fom är dem ämnat, anfes i desfa barbarers ögon begå et ftatsbrott; och den confpirerar fom vågar förfvara fin frihet!

Vi communicerade vår förefats med *Marbois*, *Laffon* och *Tronçon du Coudray*, fom icke ville gå in däruti; aldrig gingo de ifrån fitt fätt at fe fakerne, de tryggade fig vid fin ofkuld, likafom den icke varit förfta bevekelfe grunden til deras förvisning: de anfågo fig vara fitt fädernesland, fin famille och

fig fjelfva fkyldige at uti *Sinamarys* ödemarker afbida den dag, då nationen fkulle fordra rättvifa. "Ja," fade *Marbois*, "må man göra ofs rättvifa, fträng rätt-"vifa. Må man ftälla ofs inför hvad domftol fom "hälft, må man döma ofs, och låt ofs blifva upof-"frade, allenaft vårt förfvar blir hördt af våra Com-"mittenter."

Mera upretad af orättvifan, mera otålig at få fönderbryta mina bojor, fkulle jag föredragit at löpa til äfventyrs mindre, ehuru efter utfeende ftörre faror, men jag kunde icke afhålla mig ifrån at beundra denna ftåndaktighet och denna aktningsvärda blindhet.

Åtfkilliga bevekande fkäl förmådde ofs at infkränka vårt förtroende. Ingen annan deporterad fick däraf del, och hemligheten blef ganfka väl bevarad.

Planen til denna flykt förändrades ofta, efter de utvägar hvar och en af ofs växelvis uptänkte: hoppet underhöll ofs ända til den ftund verkftälligheten följde, vi hade mera ingen annan tanka, intet annat fyflofättande. Den tanken, fom naturligaft framftälde fig, var at taga vår tilflykt til Indianerna, och at federmera föka tränga igenom det inre af fafta landet ända til Portugififka etablisfementerna: men vi hade inga vägvifare, vi kunde icke hoppas finna fådana, fom kände mundarten och bruken hos desfa folkflag, och fom ville våga fig at föra ofs dit; vi vifte at nationen *Galibis*, fom gränfade näft intil Fransmännens Nybyggen i denna trakt, hade för dem fattat en ftor vedervilja, och at, Cheferne för desfa flyttande folkhopar fedan de erfarit Franfke konungens mord, ftrafflöft begånget midt uti Frankrike, hade afbrutit all ge-

menſkap. Sluteligen hade vi ganſka oſäkra underrättelſer om vägarne och funno icke annat än oöfvervinnerliga ſvårigheter. Detta förſlag blef derföre förkaſtadt.

Innan jag här ingår i berättelſe om den plan ſom vi antogo, bör jag göra reda för det ſom tildrog ſig omkring oſs, under våra hemliga ſammankomſter och anſtalter. Jag fullföljer berättelſen om våra ſtörre olyckor, våra ſiſta bevekelſe-grunder at fly detta förödelſens land, och då jag ſedan återtager berättelſen om vår befrielſe, ſkall jag ej hafva något mer at afbryta den med.

Lieutenant *Aimé*, ſom ſjuknade, transporterades til *Cayenne* och aflöſtes af M:r *Fréta*, en alfvarſam, men ganſka hederlig officer. Han afſtyrde Negrernas otidigheter, befriade oſs från trumſlagarens bullerſamma reveil, och gjorde alt ſitt til at lindra vårt öde.

Tronçon du Coudray var redan ganſka ſjuk, och behöfde uppaſsning; han begärde en Neger; *Jeannet* ſkickade honom en högſt elak perſon vid namn *Louis*. Vi visſte väl, at man icke ſkulle ſätta andra til oſs än ſådana menniſkor, om hvilka man förut gjort ſig förſäkrad, men denne var odrägligt oförſkämd; han förolämpade *Du Coudray* och oroade honom; han beklagade ſig för Commendanten *Fréta* deröfver, ſom lät arreſtera Negern och ſkicka tilbaka til *Cayenne*. Detta förfarande upretade *Jeannet*; han återkallade *Fréta* genaſt, tilſatte *Aimé* på nytt i hans ſtälle, och befalte at Negern ſkulle återföras til Fäſtet. *Louis* återkom ockſå mera ſkamlös än tilförene, och uppasſade den olycklige *Du Coudray* emot hans vilja.

Vi funno ofs ej miſsnöjde öfver at *Fréta* lämnade befälet i Fåſtet; det hade varit ganſka ſvårt för ofs at blottſtälla honom genom vår flykt.

Se här huru Commendanten *Aimé* utmärkte ſin återkomſt. Jag har redan anmärkt Abboten *Brothiers* förbindelſe med *Billaud de Varennes*; denne Prålts upförande förargade ofs hvar dag mera, han talte ej om annat än hämnd, blod och et nytt ſkräck - ſyſtem ſom efter hans tanka borde åſtadkomma contrarevolution; man gjorde derföre några anmärkningar vid hans rop om hämnd. Han ſvarade aldeles på ſamma ſätt ſom den rygtbare revolutionaire Doctorn: *Åh! hvad angår mig männiſkornas antal, allenaſt ſlägtet är i behåll.* Han hopſmidde förſkräckliga beſkyllningar och utöſte ovett mot alla månniſkor. Vi gåfvo honom lifligt tilkänna vårt miſsnöje med hans upförande. För at göra ſlut på våra tråtor, lät Commendanten *Aimé*, enligit hans eget yttrande, ſätta ofs i bojor; då han ſedan beſökte ofs i detta tilſtånd, och fann *Barthelemy* ganſka mycket plågad, ſade han til honom, det han väl ſåg honom icke hafva nog ſtyrka at uthärda denna beſtraffning, at han derföre ſkulle låta borttaga bojorne och ſkicka honom til ſitt arreſt - rum. "Låt "mig vara, ſvarade *Barthelemy* honom kallt, jag har "ännu mer ſtyrka och tålamod än du äger grym- "het, låt mig lida i fred med mina kamrater."

Abboten *Brothier* bad ganſka kärleksfullt om förſkoning för ofs. Den blef honom afſlagen; lyckligtvis uptog *Jeannet* mycket illa Commendanten *Aimé's* egenmyndiga upförande, och, ſå ſnart han blifvit därom underrättad, ſkickade Mairen *Vagel*, ſom befann ſig i *Cayenne*, med befallning til honom at lösſläppa ofs.

I förſta dagarna af Maij månad kände ſig *Tronçon du Coudray* och *Laffon*, ſom åto tilſammans, nästan vid en och ſamma tid ganſka illamående; några timmar derefter fingo de en håftig upkaſtning, och de måſt förfårande ſymptomer viſade ſig hos den ena och andra; de utſtodo håſtiga plågor och fingo icke et ögnablicks ro; man ſkref til *Jeannet* och bad honom om en ynneſt, ſom aldrig blifvit vägrad den vårſta miſsdådare, at låta flytta våra olyckliga vånner til hoſpitalet. Vi erhöllo i början intet ſvar, faran tiltog; beröfvade all hjelp kunde våra omſorger icke mildra våra olyckliga kamraters qval; vi fortforo at anhålla, *Tronçon du Coudray*, redan ſvullen och nåſtan ur ſtånd at röra ſig, ſkref til *Jeannet*; denna gången ſvarade det miſsfoſtret genom en ſkrifvelſe til Commendanten *Aimé*. "Jag "vet icke hvarföre desſe Herrar aldrig uphöra at "besvåra mig; de böra veta, at de icke äro ſkicka"de til *Sinamary* för at lefva dår evinnerligen."

De tvånne offren, om hvilka vi redan hade förlorat alt hopp, lågo i ſamma rum, i deras hångmatta, på deras dödsbädd, den ene midt emot den andra. De rop, ſom ſmårtan afrvang dem, ſkallade bortöfver våra rum; ingen ting kunde ſtilla deras hiſkeliga upkaſtningar. *Laffon* i ſynnerhet gaf håftiga jåmmerſkri, han uplyfte hånderna mot himmelen, och påkallade med ſtarka rop ſin huſtru och ſina barn.

Detta grufliga qval räckte från 25 til 30 dagar; mitt hierta ſvider hvar gång jag kommer ihog detta bedröfliga Spectakel. Vi använde all möda för våra olyckliga; *Marbois* i ſynnerhet lämnade icke et ögnablick ſin vån *Du Coudray*. Jag kan aldrig förgåta den brinnande vånſkaps nit, det mod hvarmed han öfvervann åfven det måſt våmjeliga,

den förtviflan fom man blef varfe uti hans ögon i fjelfva den ftunden, då han underftödde fin våns krafter.

Tronçon du Coudray kämpade med fin caracters hela ftyrka. Dagen förr än han dog, fläpade han fig omkring uti hufet, underftödd af en Neger. Han kom in i mitt rum. Jag tycker mig ännu fe detta fpöke; han fatte fig et ögnablick på min hamack; "jag fmickrar mig icke mera med at få lef-"va, fade han til mig; men om ert förflag går "i verkftällighet, och jag ännu är i lifvet, få tag "mig med er: jag fkulle vilja dö utom detta faffli-"ga fängelfe, min k. *Ramel*, för mig härifrån om "Ni kan." Han talte fluteligen med mig om fina bägge vänner *Dumas* och *Portalis*, betygade fin fägnad däröfver, at de undgått detta bedröfliga öde, och bad mig, at, om jag fkulle träffa dem mera, fäga dem, at hans fifta tanke fkulle vara för dem, och at han hos dem recommenderade fina barn och fitt minne.

Detta var hans fifta bemödande, han uthärdade ej längre än til följande dagen d. 17 Maij. Några timmar för fin död lät han förfamla omkring fig *Barthelemy*, *le Tellier*, *Pichegru*, *Marbois*, *Villot*, *Aubry*, *Dosfonville* och *mig*.

Se här några af hans fifta ord, "Flyn, mine "vänner, flyn ifrån *Sinamary*, måtte himlen gynna "Er! Jag dör på ftunden; om J någonfin mera träf-"fen mina vänner, få fägen dem at min fifta fuck "har varit för dem och för mitt fofterland, glöm-"men icke mina barn. I fall lyckan någonfin gyn-"nar Er, få ofreden ej vårt Fädernesland, trotfen "hälre eländet." Han lyfte därpå up hufvudet, och, vifande ofs *Brothiers* rum, fade: "Han talar blott om

"bor-

"borgerligt krig, han önskar det: ack! mine vän-"ner, lofven mig at J skolen förekomma det, om "J kunnen, lofven mig det." Han utstod ännu i dessa sista ögnablick grufliga plågor; han hade en brinnande törst, men alla hans sinnen, alla hans förmögenheter voro i behåll. Han delade med ofs hvad han hade öfrigt i reda penningar, recommenderade på nytt hos ofs at hafva omsorg om hans minne, och såg våra tårar rinna. Han böd ofs farväl. Några ögnablick förr än han dog, kom Aboten *Brothier* at tilbjuda honom sitt andliga biträde; han tackade honom och sade endast: "jag har "altid trott på Gud, och har altid satt förtroende til "hans rättvisa." *Marbois* tilslöt sin väns ögon.

Laffon, et med döden kämpande vittne til detta uptråde, syntes icke böra öfverlefva sin vän. Försvagad af sin smärta, kunde han med möda articulera några låten, somliga stunder tyst, andra åter nämnande med rörelse sina barn och sin maka, på hvars portrait hans blickar stodo beständigt fästade.

Jag har icke ord för at uttrycka vår sorg; nedslagne af den förlust vi gjort och af den som hotade ofs, yttrade sig vår concentrerade bedröfvelse endast i tysta suckningar tusen gånger svårare än de bittraste tårar.

Så många våldsamheter utöfvade mot ofs, och Commendantens tygellösa grymhet, hvilken, då man signalerade fientliga skepp, utropade under det han grep til vapen: "Ack! J räknen på Ängelsmän-"nerna, men det är förgåfves; de skola ej taga Er lef-"vande;" samt mer än alt detta, annalkandet af en odräglig årstid med regn och stormar, förmådde ofs

at håftigt långta efter den dag, då vi frimodigt skulle kunna trotsa andra faror, főr at slita ofs lősa ur denna graf.

Innan *Tronçon du Coudray* och *Laffon* sjuknade, var vårt parti taget. Enligt hvad jag har nämnt, hade vi afstått ifrån det förslaget at taga vår tilflykt hos Indianerna, och i stället beslutat at förtro ofs åt hafvet. Vi visste at *Surinams* invånare togo en liflig del i vår belägenhet; de hade låtit betyga ofs det, och åfven adresserat til General *Pichegru* en liten provision af öl och friska lifsmedel; men den kom ofs icke tilhanda, utan den Franske kustfararens oförskåmdhet, hvilken hade fört densamma och hvilken i fästningen skröt däraf för ofs, at han tillika med sin besättning förtärt den provision, som de ädelmodige Holländarne i *Surinam* åmnat ofs, uptäckte för ofs denna vigtiga hemlighet: vårt hopp stärktes däraf få mycket mer, men vi hade ingen kännedom af denna ofantligt stora och obebodda kust, vi hade ingen utvåg at kunna segla dit, Schonerterne, de enda fartyg som besöka *Sinamary*-kusten lågo til ankars vid udden en mil ifrån fästet, och vi kunde icke hoppas undgå Commendantens vaksamhet eller upnå och borttaga på ankarplatsen et af dessa fartyg, intet biträde, inga vapen.

Vi spatserade ofta på vallen långs utmed floden, fästade suckande våra ögon på västra kusten. Vår föreställningskraft uttömde sig, våra blickar uttröttade sig på denna enformiga utsigt, och vi uptäckte hvarken på vatnet eller i skogarna något som kunde ingifva ofs en tanka om hjelp. Vid foten af denna bastion utför fästet och vid stranden af floden låg en liten Pirog, som nyttjades til at transportera vakten til och ifrån redouten, som låg ut

på udden vid mynningen af floden. Denna lilla Pirog var i ſegelbart ſtånd, och bevakades af ſkildtvakten, ſom var uſtäld på flanquerade vinkeln, af den baſtion, inuti hvilken högvakten var. Vi hade ofta anſett Pirogen med afundſjuka ögon, men det var blott ſmåningom och driſne af förtviflan ſom vi vande oſs vid den tanken at våga oſs ut i öpna ſjön på en ſå bräcklig julle; ingen ibland oſs förſtod at föra et fartyg och framför alt en pirog, hvars manoeuvrering är ſvår och åfventyrlig uti vågorna. Vi hade ingen vägviſare; vi måſte förtro oſs til någon Indian eller någon ſjöman.

Vårt förſta förſök miſslyckades. *Pichegru* ſökte förleda en Indian, ſom kom at ſälja grönſaker i ſäſtningen; denne utſpridde de miſstankar, ſom denna halfva uptäckt väckte hos honom.

Vi åfventyrade at utan minſta förbehållſamhet yppa oſs för en perſon, ſom då befann ſig på ſäſtet och hvilken jag icke bör nämna: i fall denna ſkrift faller i deſs händer, må denſamma här i hemlighet emottaga detta offentliga betygande af min och mina kamraters erkänſla, må den värdera de ſanna orſakerna til min förbehållſamhet och min förtrytelſe däröfver at icke kunna göra hans namn kunnigt åfven ſå väl ſom jag kungör hans goda gärning.

Denna perſon hade känſla för vårt förtroende och rättfärdigade det; Han kände kuſten fullkomligt väl och ſtärkte oſs i den tankan, at vi icke kunde begifva oſs annorſtädes än til *Surinam*, men jemte det berörde perſon gaf oſs på åtſkilliga Holländſka poſter de kännemärken, hvarom vi voro angelägne, förſäkrade han oſs tillika om omöjligheten däraf at denna lilla och bräckliga Pirog kunde bära oſs ända dit, at vi åtminſtone hade 100 mils ſjöre-

ſa ifrån *Sinamary*-floden til portarna af *Fort Orange* och *Monte-Krick*, at det icke var ſäkert taga land förr än man hann til denna punkt, och at, då vi til och med anlåndt dit, vakſamheten i denna Holländſka Colonie var ſå ſträng at vi icke borde gifva oſs tilkänna, äfven ſom ock på en annan ſida at alla utlänningar, ſom icke hade nöjaktiga paſs, icke blefvo frammſläppte, utan til och med bortviſte. Det var igenom denna police och en förvaltning på en gång ſtändaktig och faderlig, ſom gamle Gouverneuren öfver denna lyckliga Colonie hade bibehållit denſamma. M:r *de Frederici* hade alt ſedan revolutions början på detta ſätt bibehållit ſig uti et lika oberoende både af Ängelsmännen hvilkas beſkydd han aſſlagit, alltid färdig at förſvara Colonien *Surinam* emot deras anfall, och af revolutionaira partiet til hvilket han vägrade öfverlämna de för hans medborgare ſå dyrbara proprieteterne: huru många nya anledningar til hopp, huru många nya ſvårigheter!

Vi hade en vän i Cayenne, en af desſa ſällſynta vänner i den tid vi lefve, ſom icke fruktade at blottſtälla ſig, och ſom, i händelſe hans namn undſöll min obetänkſamma erkänſla, ännu ſkulle modigt trotſa tyrannernas harm; vi underrättade honom om våra projecter; han dröjde icke åtta dagar at genom en ſäker hand öfverlämna til oſs åtta paſs, alla påtecknade af *Jeannets* hand och aldeles enliga med dem han vanligen plågade meddela Coloniens invånare, ſom för deras angelägenheters ſkull reſte til de näſtgränſande Colonierna.

Pasſen voro under följande underſtuckna namn:

Barthelemy's under namnet *Gallois*, *Pichegru's* — *Picard*, *Dosſonville's* — *Daunon*, *Aubry's* — *Desail-*

leux, *La Rue's* — *Delvezai*, *Telliers* — *Tollibois*, *Villot's* — *Toulouse*, och *Ramel's* — *Frederic*.

Ju närmare vår plan hann til sin utveckling, ju mer fördubblade vi våra försigtighets mått, på det at våra bevakare icke skulle kunna komma i erfarenhet däraf; men det var i synnerhet i affeende på de Deporterade, hvilka icke voro inne i vår hemlighet, vi voro nödsakade iakttaga en ganska svår varsamhet. Abboten *Brothier* gissade til hemligheten, men kunde ej rigtigt utgrunda den; han uprepade endast ofta: "man döljer sig för mig, man "stämplar någon ting som jag ganska väl känner, "och jag skall låta gripa folket på bar gärning;" det var han ock i stånd til; vi kunde icke sträcka vårt förtroende längre, utan at äfventyra framgången; när jag öfverräknade de sammansvurna, och ifrån högden af vallarna med et hemligt ögnakast mätte denna trånga pirog, fann jag honom nog otilräcklig. Emedlertid fastän vi redan voro mycket talrike, gjorde vi dock det sista försöket at förmå *Marbois* vara ofs följaktig. Han var ständaktig i sitt beslut äfven som i sitt tänkesätt, hade föröfrigt icke öfvergifvit sina sjuka Ämbetsbröder, sin vän *du Coudray*, och efter deras död tycktes han qvarhållas af den jord som mottagit dem.

Hvarken *Marbois's* tanka, eller den målning han gjorde för ofs om farorna af en segelfart som han kände bättre än vi, eller den svårighet vi hade vid at skiljas från honom, ingen ting kunde afhålla ofs ifrån at verkställa vårt företag, så djup var vår ledsnad, vår afsmak, vår fasa för fängelset i *Sinnamary*.

Det fattades ofs ingen ting mer än en styrman, men hvaräst i denna ödemark finna en man af en så oinskränkt tilgifvenhet, en Ängel som borde råd-

da ofs ur afgrunden? Se dock huru Förfynen tilftälde därmed!

Enligt en befallning, gifven, fom det fägs, af Directorium, at förfölja Neutrale fkepp, utlopp omkring d. 20 Maij från *Caycnnes* hamn en mängd fmå kapare, hvilkas vinningslyftnad *Jeannet* upeldade. Et af deffa kapare-fartyg, fördt af Capitainen *Poisvert*, upbragte på höjden af *Sinamary* et Americanfkt fkepp, fördt af Capitain *Tilly*, fom fjelf rådde om laften, beftående af mjöl och åtfkilliga andra ätliga varor, fom nämde Capitain juft förde til *Cayenne*; han hade äfven bland fin laddning en dyrbar provifion af 40,000 bouteiller Bordeauxer- och Rhenfkt vin, famt åtfkilliga Spanfka viner.

Fruktan at i fin ordning blifva tagen af någon Ängelfk fregatt eller kapare under lofverandet emot hafsftrömmarna, för at fegla up til *Cayenne*, förmådde Capitain *Poisvert* at ankra med fin pris på redden af *Sinamary*; kan hända han äfven fruktade för fit rof, at *Jeannet*, likt Lejonet i fabeln, fkulle dela detfamma med honom.

Poisvert förde fjelf til Fäftet *Sinamary* få väl befättningen på det upbragta fkeppet, fom Capitain *Tilly*, hvilken han bemötte med mycken aktning. Det var en vigtig händelfe för Commendanten *Aimé*, fom däraf väntade fig några fördelar och det nöjet at få dricka fig full af det goda Bourdeauxervinet; Negrerne och en del af garnifonen voro ockfå ganfka nöjde at blifva nyttjade vid lofsningen af Americanfka Skeppslaften; redan var denna rörelfe, detta nya interesfe för ofs en gynnande diverfion.

Men huru ftor blef icke vår förvåning, då Capitain *Tilly* kom enfam emot ofs och med tårar fa-

de: "ack! det är Er olyckliga, det är Er jag fö- "ker. Jag viſste at Ni voro här; jag har tidningar "från edra anhöriga och edra vänner, paqueter ſom "jag döljt i mjöltunnorna, hvilka jag icke mer kan "röra vid; jag väntade mig icke at blifva öfverfallen "af en Franſk Kapare, jag låt fira af i lä från *Cayenne* för at hafva en förevändning at ankra på red- "den af *Sinamary* eller *Courou*, hvarifrån jag hoppa- "des tilväga bringa hemligt förſtånd med Er och "komma til at bortföra Er med mig: himlen har "därom annorlunda förordnat, jag borde vara Er "befriare; jag är fånge tillika med Er, hvad kan "jag ännu göra för at tjena Er?" Man kan före- ſtälla ſig det intryck ſom Capitain *Tillys* förſta ord borde göra på oſs i ſådana omſtändigheter, hans blotta närvaro var för oſs en välgärning af himlen, det var ſedan vår ſågenſkap i *Sinamary* den enda perſon, ſom fritt kunnat umgås med oſs och lämna oſs ſäkra underrättelſer om vårt olyckliga fädernesland och ſakernas allmänna ſtällning, vi hade endaſt hört omtalas freden i *Campo Formio*. *Tilly* bragte ſå väl vår förundran ſom vår förtrytelſe til ſin högd, medelſt berättelſen om inbrottet i *Schweitz*. *Barthelemy* blef i ſynnerhet uprörd däröfver. De mot *Americanerne* begångna våldſamheter, hvarpå han ſjelf var et ganſka tydligt bevis, öfvertygade oſs fullkomligen, at våre olycklige medborgare voro helt och hållit gjorde til trälar, och at det icke mer var något band på Directorii våldkräktningar.

Capitain *Tillys* redlighet, hans fria och öpna åtbörder, det deltagande ſom han viſade oſs och ſom vi kunde med ſkäl anſe vara deladt af den ädelmodiga och fria nation, til hvilken han hörde, gjorde at vi lämnade honom vårt förtroende. Vi gåfvo honom del af vårt förſlag, vi förde honom up på fäſtningsvallen under ſken af at promenera, vi

visade honom Pirogen; han suckade därvid och sade: "nej, nej, Mine Herrar, vågen Er icke därpå, "J skolen ofelbart omkomma. Denna Pirog kan "icke rymma Er alla eller båra Er ända til *Surinam*, "tryggen Er vid min erfarenhet, det går icke an." Vi svarade honom, at vi voro sinnade hälre dö, än förblifva i barbarernes våld, at vi föröfrigt endast gingo en oundviklig död til mötes, och at, om vi erforo den hastig och våldsam uti skeppsbrottet, skulle åtankan af våra vänners långvariga dödskamp mildra fasorna däraf. "Vålan, inföll han då, jag "tror icke at J kunnen undgå så stora faror, men "vågren mig icke, at få dela dem, jag vill sjelf sty- "ra Pirogen. Jag skall taga med mig min styrman, "min oförskräckte *Barrick*, och torde hända Himme- "len bevarar ofs och vindarne gynna ofs." Ifrån denna stund visade sig Capitain *Tilly* äfven så ifrig som vi sjelfve at befordra vår flykt. Han intog i vårt förtroende den raske *Barrick*, som icke tvekade at upoffra sig för vår räddning. Vi ville aldrig samtycka därtil, at Capitain *Tilly* skulle fara med ofs, men han gjorde icke något afseende på vårt afslag eller de farhågor, som han ingifvit ofs rörande den Indianska båtens svaghet.

Alt var färdigt och ingen ting mer återstod för ofs än at välja et gynnande ögnablick, för at bedraga Commendanten *Aimé's* vaksamhet, undgå *Brothiers* upmärksamhet, angripa posteringen eller åtminstone skyltvakten under hvars upsigt Pirogen stod, komma ut ur fästet för at borttaga den, och sluteligen hinna ut i öpna sjön, innan larmtecken blifvit gifvet åt garnisonen.

Då man erindrar sig hvad jag nämnt om de hemliga tjenster, som gjordes ofs af några personer, kan man äfven föreställa sig deras omsorger at hjel-

pa ofs öfvervinna desfa fista fvårigheter, och utan at individuerna precist utmärkas, torde göra tilfylleft, at man får lära känna de utvägar, fom nyttjades.

Det var den 1 Junii; vi voro nästan inpå den utfatta dagen, och uptrådet fom fkulle föregå för at lätta vårt företagande; vi nalkades utvecklingen under det elaka förebådet af vår våns begrafning. Vi hade nyfs förlorat honom, då Capitain *Tilly* gaf ofs tilkänna, at *Jeannet* gifvit befallning, det borde han, jämte hela hans befättning flyttas til *Cayenne* och at han följande dagen fkulle vara om bord: detta var et dunderflag; vi blefvo däraf nästan nedflagne, *Tilly* ville nödvändigt upoffra fig och gömma fig undan i fkogarna til d. 3 Junii, det ytterfta målet för vår grymma väntan, och löpa til Pirogen på gifvet tecken. Vi hade mycken möda at förmå honom afstå hedern af denna vackra gärning åt den rafke *Barrick*. Vi erindrade honom, at *Barricks* frånvaro vid det uprop, fom kom at fke med befättningen, fkulle mindre väcka misstankar, än Capitainens, hvars befök hos de Deporterade och promenader med dem redan blifvit för mycket märkelige. *Tilly* lät då icke utan möda öfvertyga fig af denna fista confideration; han lämnade ofs för at blottställa fig för ännu ftörre faror än vi, och båra hela tyngden af *Jeannets* vrede, antingen vi voro nog lyckliga at undankomma eller hade det misfödet at blifva röjde och arresterade tillika med *Barrick*. *Tilly* tänkte endast på ofs, och blott han visfte ofs en gång vara anlände til *Surinam*, brydde han fig föga om hvad fom hände honom. Hvilka affked? Hvem af ofs vågade hoppas at få återfe dig ojämförlige *Tilly?*

Barrick förfvann på ftunden, och dolde fig i fkogarna. Det blef öfverenskommet, at han andra

dagen därefter eller d. 3 Junii, då kläckan ſlog nio, ſkulle vara på ſtranden vid floden under baſtion, och ſpringa uti Pirogen i ſamma ögnablick han blef oſs varſe; men vi voro ganſka bekymrade öfver *Barricks* öde, hvilken blef näſtan upäten af odjur. Han kunde icke annorlunda förſvara ſig för ormar och den förſkräckliga *Cayman*, *) än at han i 36 timmars tid måſte hålla ſig uppe i et träd, där han åter icke var ſåker för tigrar.

Capitain *Poisvert* hade bjudit Commendanten på Fäſtet at d. 3 Junii ſpiſa middag om bord på Americanſka prisſkeppet; han ville ſåmedelſt viſa ſin erkänſla för det goda bemötande och det biträde, han erhållit af garniſonen, ſom två dagar förut hade gjort ganſka godt motſtånd emot en Ångelſk Kapare, hvilken nalkats Ankarplatſen. Under det han gaf en förträfflig måltid och undfägnade Commendanten med de dyrbaraſte viner, låt han gifva garniſonen groſt Bordeauxer vin. En ung flicka, ſom för några dagar ſedan anlänt ifrån *Cayenne*, agerade därvid värdinna, och utdelte vin-bouteiller i öfverflöd bland ſoldaterna uti deras caſerner och i högvakten, bland Negrerna uti deras hyttor, bland ſkyltvakterna på deras poſter, bland de Deporterade i deras ſkjul; ack, hvad denna dag ſyntes oſs lång! med hvad intresſe följde vi ej med ögonen denna unga flicka, ſå förnöjd at ſlå i bräddfulla glas åt de redan druckne ſoldaterne, hennes flit, hennes ſorgfällighet inſtämde med vår önſkan.

Alla drucko öfverflödigt, och vi äfven; vi hade utſeende af at deltaga i detta ſupande, och låtſade anſtälla en träta oſs emellan under vår måltid, för at ſå mycket mer aflägsna de minſta tecken til

---

*) Et ſlags Crocodil.

complot; *Aubry* och *la Rue* ſkymfade *Barthelemy*, *le Tellier* blandade ſig däruti, *Doſſonville* och *Piche-gru* hotade hvarandra, *Villot* och *Jag* ſyntes vilja ſtifta ſämja, glas och talrickar ſurrade, ovåſendet blef ſå ſtarkt at de öfrige Deporterade lupo til at ſkilja dem åt, och ſjelfve Abboten *Brothier* ſökte öfvertala oſs at göra ſlut på detta gräl, ſom alt mer och mer tiltog. *Barthelemy* var minſt i ſtånd at förſtälla ſig, och då han under en låtſad åtbörd af vrede med köld ſönderſlog ſitt glas, hade et gap-ſkratt ſå när förrått honom.

Natten tilſtundade, vi ſågo Commendanten *Aimé* på hemvägen ſå öfverlaſtad at man bar honom likſom han varit död. Tyſtnad hade följt på ſången, på de drickandes ſkri; ſoldaterne och Negrerne lågo här och där, ſervicen bortglömd, högvakten öfvergifven.

Innan vi återgingo til våra hyttor, togo vi farvål af *Marbois*, för hvilken denna ſkiljsmäſſa var en ſvår upoffring, och ſom anſåg detta ögonblick för vår ſiſta ſtund. Klåckan ſlog denna ſiſta timma af vårt viſtande i *Sinamary*, hon ſlog Nio, *Doſſonville* ſom vakade, underrättade hvar och en af oſs därom. Vi gingo ut, och ſamlades vid Fäſtnings porten, där bryggan ännu icke var updragen. Alla lågo i en djup ſömn. Jag ſtiger tillika med *Pichegru* och *Aubry* up på Corps de Gardes baſtionen, går directe til ſkyltvakten, (det var den ſtackars trumſlagaren ſom ſå mycket hade oroat oſs) och frågar honom hvad klåckan var; han ſer på ſtjernorna. Jag fattade honom om halſen, *Pichegru* afvåpnade honom; vi ſläpade honom med oſs hårdt tilklämd för at hindra honom ifrån at ſkrika, vi voro på Bröſtvärnet, karlen ſkiljde ſig hurtigt ifrån oſs, undkom men föll i floden; vi träffade åter våra kam-

rater vid foten af vallen, och fom vi ej blefvo någon varfe i Corps de gardet, fprungo vi dit at förse ofs med gevår och patroner; vi gingo utur Fåstningen och fkyndade ofs til Pirogen; *Barrick* var dår, han kommer emot ofs, hjelper ofs och fører ofs i Pirogen. *Barthelemy*, krassig och mindre vig ån vi, fnafvar och fjunker ned i gyttjan; *Barrick* fattar uti honom med en ftyf arm, drar up och fåtter honom i Pirogen, ankartoget år kapadt. *Barrick* fåtter fig vid ftyret; orörlige, tyfte, följde vi med ftrömmen, hafsftrömmarne bortförde den låtta jullen, vi hörde och mårkte endaft forlet af vatnet och landtkulningen, fom innan korrt fyllde up vårt lilla fegel. Vi uphörde at fe grafven *Sinamary*.

Då vi nalkades redouten på Udden, hvilken måfte pasferas, ftröko vi feglet för at blifva mindre mårkte. Vi visfte at de 8 man, fom höllo vakt i redouten, hade fått fin goda andel af Capitain *Poisverts* vålgårningar, och at de borde vara druckne få vål fom deras kamrater. Vi blefvo icke prejade; hafsftrömmen förde ofs bortom ftenrefvet, vi låmnade vår oförtrutne vån *Tillys* fkepp til höger, och pasferade helt nåra Schonerten *la Victoire*, fom nyss kommit ifrån *Cayenne* och hvilken vi visfte vara commenderad af den hederlige Capitain *Brachet*, fom fkolat fågna fig öfver vår flyckt, och visferligen icke fatt fig dåremot.

Vinden friskade up; hafvet var fkönt, men i det vi höllo på djupet, lupo vi fara at råka vilse, och i fall vi kommo kuften för nåra, kunde vi ftöta på klipporna, hvarmed den år fullfpåckad ånda til *Iraconbo*; månan vifar fig ftraxt, likafom för at uplysa vår fart: detta ögnablick var öfvermåttan angenåmt, vi lyckönfkade hvarandra, vi tackade Försynen och vår ådelmodiga Styrman *Barrick*, fom

befann fig i et förfkräckligt tilftånd, upfvullen och ftucken af infecter.

Vi hade feglat lyckligt vid pafs 2 timmar, då vi hörde tre kanonfkott; två ifrån Fåftet *Sinamary* och et från redouten på udden: ftraxt därefter losfade pofteringen i *Iraconbo* tre kanonfkott: vi kunde icke draga i tvifvelsmål, at ju vår flyckt blifvit uptäckt, men vi fruktade icke nu mera för directa förföljelfer ifrån *Sinamary*, där icke et enda fartyg fanns fom kunde vara våpnadt, vi hade föröfrigt nog förfprång, och de fartyg, fom vi lämnat på redden, fkulle endaft kunnat fätta efter ofs; men Capitainerne *Poisvert* och *Brachet*, hvilka Commendanten *Aimé* icke kunde befalla, fkulle utan *Jeannets* ordres icke lupit ut.

Vi hade fåledes intet annat än detachementet på *Iraconbo* at frukta före; men vi vifste at det endaft beftod af 12 man, hvilka icke på annat fätt kunde råka ofs, än i en båt ungefär fådan fom vår med åtta eller tio våpnade karlar; vi fortforo at fegla längs under kuften, lagande våra gevär i ordning famt fullt och faft finnade at förfvara ofs, i händelfe vi blefvo anfallne eller man fökte ftänga farten för ofs under Fåftet *Iraconbo*.

Kläckan 4 om morgonen hördes två kanonfkott i öfter, och på minuten fvarades därpå med et fkott, fom gick näftan förbi våra öron; vi voro midt för Fåftet, det var ännu natt, ingen ting fyntes til, vi feglade väl, och när det blef dager, befunno vi ofs i lä för *Iraconbo*; vi behöfde icke mer frukta för at blifva jagade, det återftod för ofs at öfvervinna hafvets faror.

Vår Pirog var få liten och få öppen, at de minfta vågor fyllde honom, och vi voro nödfakade

at arbeta ouphörligen för at hålla den vattenfri. Äfven var denna Pirog få lått, at den minsta rörelse kunde komma den at kantra; vi voro nära at på detta sätt omkomma genom en oförsigtighet, hvartil jag ensam var vållande: jag rodde, et falskt tag hindrade min åra, min hatt föll härvid i hafvet; jag lutade mig hastigt för at taga up honom, min tyngd drog Pirogen så snållt utur sin jämvigt, at denna med yttersta möda kunde återställas. Pirogen blef aldeles full af vatten, *Barricks* skicklighet och den flit, hvarmed vi arbetade, räddade ofs; jag blef alfvarsamt bannad af *Pichegru*, hvilken vi hade gjort til vår Capitain; *Barthlemy* ännu aldeles svart af gyttjan i *Sinamary* nyttjade detta tilfälle för at aftvätta sig; jag hade den olyckan at förlora min hatt och kunde icke på annat sätt skydda mit hufvud för de brännande solstrålarna, än därigenom at jag gjorde mig en turban utaf Bananas blad, som fiskande Negrer hade lämnat i botten på Pirogen.

Vi hade hvarken compass eller annat instrument för at taga höjden, kunde således fara vilse om natten, och den minsta stormby vråka ofs ifrån kusten, hälst vi voro nödsakade at hålla öpna sjön, i anseende til de vid flodernas utlopp befintliga klippor och hafs strömmar, Det hade varit omöjligt för ofs at medtaga någon provision, vi hade icke en gång skeppskärpor eller vatten: *le Tellier* blott hade tagit med sig två bouteiller rhum: vi voro öfvertygade, at de vindar, som ständigt blåsa från öster til väster längs utåt denna kust, skulle på två dagar föra ofs til höjden af *Monte-Krick*, och at det kunde vara tilräckligt med en stark dryck uppehålla våra krafter ända dit.

Vi ledo ganska mycket af hettan den 4, likvål var vinden god: vi seglade längs under kusten, och

når natten betog ofs figte deraf, anfågo vi ofs redan vara på höjden midt för mynningen af floden *Marowni*, hvars bägge ftränder utgöra ömfefidiga gränforna emellan Franfka och Holländfka Befittningarna, och hvilken icke ligger mer än 40 mil i vinden för poften *Monte-Krick*; kläckan 11 om afton vid månans upgång, blefvo vi icke varfe, hvarken på landets fkapnad eller vattnets rörelfe, någon ting fom gaf ofs tilkänna mynningen af en ftor flod. Den 5 voro vi icke heller lyckligare, vi fortfatte vår kofa ända til natten, utan at hafva känning om floden eller Fäftet *Marowni*; vi voro efter utfeende ännu något uppe i vinden och hitom Amaribo ftranden, fom är en del af kuften, hvilken höjer fig något mot nordväft och icke tillåter någon fri utfigt.

Den 6 befvårades vi af et fullkomligt lugn på fjön, en grym hunger plågade ofs, vi hade icke ätit på tre dagar, vi voro uptorkade af Solen, hvars hetta icke mera tempererades af kulningen; icke vidare distraherade genom rörelfe eller uppehållne af det tilkommande hoppet at upnå målet för vår befvärliga fegling, fågo vi hela fafan af vår belägenhet; vi bödo til at åter uplifva vårt mod, vi hade intet mer at vänta af manfkligt biftånd, intet mer af våra genom elementerna bedragna krafter. Det var på denna förtviflans dag, fom vi upmuntrade hvarandra inbördes at upoffra vår råttmätiga harm, at icke låta hämden någonfin förleda ofs; vi fvuro inför Gud, at aldrig båra vapen emot vårt Fädernesland, och underkaftade ofs Förfynens vilja.

Följande dagen den 7 Junii, den fjerde af vår fegling, blef det vind och frifkade up något emot kläckan 8 om morgonen; kläckan 10 befunno vi ofs i figte af Fäftet *Marowni* och midtför mynnin-

gen af floden, hvilken den grunda botten, blind-klipporne och hafsströmmarne göra ganska farlig. Vi öfvervunno ej dessa hinder utan mycken möda och äfventyr; vi blefvo mycket oroade af en art ofantliga Hajar, som omgåfvo och anfölla vår Pirog, men vi aflägsnade dem med skott.

Vi fördrogo med tålamod den tryckande hungern, ända til at muntra oss med skämt öfver de särskilda symptomerna af vårt lidande; vi sågo, men altid förgåfves, efter Fästet Orange och stranden däromkring; kläckan 6 om afton blefvo vi åter uppehållne af stiltjen.

Den 8 kläckan 3 om morgonen, sedan vinden på nytt friskat up, begåfvo vi oss åter til vågs. Kläckan ett blefvo vi Fästet *Orange* varse; vi seglade förbi detsamma, i upsåt, at icke taga land förr än vid posten *Monte-Krick*, efter hvad man rådt oss; vi befunno oss midt emot Fästet på et godt kanonskotts afstånd, då vi blefvo hälsade med flera skarpa skott af grof caliber, hvilka följde så tätt på hvarandra, at vi ofelbart skulle blifvit träffade och gått i sank, därest vi icke tagit sjön in. Denna stränghet kom oss at ännu mer frukta för at lägga til land. Vi hafve sedermera fått veta, at man därigenom endast velat förmå oss at hissa vår flagg, men vi hade ingen sådan.

Emot kläckan 4 eftermiddagen, mörknade luften, vinden ökade sig, vi seglade ganska fort, och det oaktadt hade vi möda at hålla undan för vågen, som dref oss mot kusten. Vår raske Styrman hoppades at kunna hinna til *Monte-Krick* före stormen; men vi kunde icke längre hålla ut, vi äfventyrade hvart ögnablick at upslukas, *Barrick* styrde Pirogen

gen åt ftranden. I det famma vi upnådde den, bröt fig en håftig våg emot vår julle, få at vi kantrade; det var utfjö, vi nedfjönko i gyttjan, och oaktat den grufliga ftormen fom låg på ofs, öfvergåfvo vi icke Pirogen, och vi blefvo i ftånd at vända om den famma.

Omfider fatte vi i land, okunnige om hvar vi voro, eller om det vore möjligt för ofs at gå längs utåt kuften ånda fram til Fäftet *Orange*, dit vi anfågo ofs hafva åtta mil, ånfkönt det ej låg på långre afftånd ån fyra.

Vi voro utmattade af ftrapafer och hunger, våra flarfviga kläder voro aldeles genomblötta och betäckta med gyttja, vi hade ingen annan friftad ån en fkog full af infecter och fkridfå, hade under fkeppsbrottet förlorat våra vapen och vår munition, och fom natten inftundade, hörde vi tigrars tjutande mellan vågornas dån.

Hvilken förfkräcklig natt! vindarne rafade, det hällregnade och var en genomträngande köld. Vi famlade återftoden af våra krafter, och arbetade hela natten igenom at tilbaka hålla vår Pirog fom vågorne drogo med fig, och fom oaktat alt vårt bemödande blef mycket fkadad. Skulle man tro at vi hade nog ftyrka i behåll för en fådan manœuvre, fedan vi utftått hunger och få många befvärligheter i fem dagar och fex nätter? Vi voro alle nakne på hafvet, kämpande mot böljorna, fom betogo ofs vårt fifta hopp. Oaktadt fin fvaghet arbetade *Barthelemy* tillika med ofs, och gaf ofs exempel af tålighet och mod under denna förfärliga natt.

I dagbräckningen (det var den 9 Junii eller fjette dagen efter vår afrefa från *Sinamary*) betrak-

tade vi hvarandra med en inbördes medömkan; vi voro ſtele af köld och kände oſs helt nära at upgifvas, men vi tröſtade oſs ännu, ſägande, åtminſtone ſkole vi icke dö uti deras händer.

Pichegru hade vid ſkeppsbrottet räddat ſin tobakspipa och ſitt eldſtål; vi förmådde at göra eld och torkade våra kläder: himmeln klarnade åter up, men ſtormen raſade häftigt.

Vi lågo framſtupa på ſanden, utur ſtånd at förſvara oſs för inſecters ſtyng och krabbors bett.

Le Tellier hade ſå väl hushållat med det lilla förrådet af rhum, at en half bouteille ännu var i behåll. Vårt hjerta var ſå beklämt, at vi icke hade ſtyrka at ſvälja, vi läſkade endaſt munnen och läpparna därmed.

Denna dagen eller den 9 hade *le Tellier*, *Barthelemys* hjeltemodige vän, åt honom tillagat et ſkjul med grenar af träden, och under det han hvilade eller ſnarare ſlocknade ut, företog ſig *le Tellier* under förgätenhet af ſitt eget lidande at med en liten qviſt bortjaga inſecterna från ſin Herres anſigte och händer. Hvilken oinſkränkt tilgifvenhet, hvad ärefull del tog icke *le Tellier* i våra olyckor!

Om afton blef luften åter mörk; vi måſte ännu arbeta en del af natten under påſtående ebb för at hålla Pirogen qvar, hälſt vi icke hade någon annan utväg at fäſta honom. Emedan tigrarne nalkades oſs mycket, förnyade vi vår eld och tilbragte återſtoden af denna andra natt efter vårt ſkeppsbrott, och den ſjunde efter vår flykt.

Den 10 Junii i gryningen blefvo vi varſe et ſkepp på långt håll, hvilket *Barrick* igenkände för at vara en Ängelſk Kapare.

Vi lågo ihopkrupne under tråden, dår vi hade gjort ofs et flags hytta. Klåckan 6 om morgon gick jag utur den famma för at underföka våderleken och vår Pirog; knapt hade jag fläpat mig fram några fteg, förrän jag ungefår på 200 fteg blef varfe på ftranden tvånne beväpnade karlar, fom kommo åt ofs. Jag lopp til och ropade: *fe dår åro mänuifkor*; Alle våre olycklige refte fig hårvid up på en gång. *Barrick*, fom var mäft fjuk af de inlect flyng han fått i *Sinamary*, *Barrick* fprang up med håftighet, jag vifade honom de två karlarna, han flög fom en pil, vi gömde ofs undan för at icke våcka beftörtning genom vårt antal. Dä de bägge Soldaterne fingo fe den fattige *Barrick* fom icke mer hade månnifko-fkapnad, komma fpringande, ftadnade de och lade an på honom med gevåren: han föll på knå, uplyfte bönfallande fina hånder, och gaf anfkri, gjorde tecken, vifade Pirogen; Soldaterne afhörde och nalkades honom; vi omgåfvo dem. Det voro två Tyfke Soldater af befättningen i *Monte-Krick*. *Pichegru* tiltalte dem, och vi fingo veta at vi icke voro mer ån 3 mil ifrån Fäftet *Monte-Krick*. Deffe foldater voro fkickade fåfom ordonnancer til Fäftet *Orange*, dår de icke kunde underlåta at göra redo för de fkeppsbrutnas antal och tilftånd. Vi beflöto at deputera tvånne bland ofs til Commendanten derftådes, för at begåra hjelp af honom, upvifa våra pafs och dölja för honom, hvilka vi voro.

Barthelemy och *la Rue* blefvo dårtil valde, vi låto dem dricka ur reften af rhumen, de begåfvo fig på våg. I det famma de anlände til Fäftet *Orange*, fände Commendanten en piquet af 50 man för at afhämta ofs. Våra utfkickade anmålte orfakerna til vår refa fåfom Handlande och alla omftån-

digheter vid vårt ſkeppsbrott, hvarunder vi förlo
rat all vår proviſion och alla våra effecter; tilläg
gande, at vår nåſtan ſönderſlagne Pirogs uſla til
ſtånd icke tillåtit oſs åter gå til ſjöſs efter ſtormen
Commendanten bemötte dem med mycken godhet
och under det han låt gifva dem åta, ſkickade ha
arbets karlar och Negrer at reparera vår Pirog
hjelpte oſs at åter göra den flott och ſöka igenfin
na våra föregifna handelsvaror. Vi ſågo på lång
håll denna tropp af vid paſs 20 perſoner ankomma
hvilka beſtändigt oroade oſs, til deſs tvånne af des
ſa arbetare, ſom talte Franſyſka underrättat oſs om
de ordres de fått; vi förde dem til Pirogen, de dro
go den up på landet och företogo ſig deſs repare
rande med ſtörſta nit, mycken ſkicklighet och drift.

Klåckan 6 om afton ankommo *Barthelemy* oc
la Rue; de voro ſå förnöjde och ſå uprörde, at d
icke ens tänkte på at föra med ſig en bouteill
vatten åt oſs. Vi kunde icke begripa at *Barthelem*
kunnat återhämta nog ſtyrka, för at göra en fär
af 8 mil i brännande ſand.

Vår Pirog var redan lagad, vågorne ſynte
hafva ſtillat ſig, och vi ſkulle vål hafva velat g
ſtraxt om bord, men måſte afbida floden. Arbe
tarne, dem vi betalte ſå godt vi kunde, och hvi
ka vi voro ledsne at behålla qvar öfver natten, ha
de ordres at icke lämna oſs, förr än vi voro på ſjön
Barricks tilſtånd förvärrades; denna natt, hvilken
äfven måſte tilbringa bland inſecter, kunde blifv
den ſiſta för *Barrick*. Man må icke glömma at den
ne oförtrutne man, hvars phyſiſka ſtyrka ſvarad
mot hans mod och dygd, hade utſtått en gruſli
plåga under de två nätter ſom han tilbragt uti ſko
garna vid *Sinamary*, för at afvakta ſtunden til vå
flykt. Vi hade icke et ögnablick mer at förlora
för at rädda vår befriare.

Den 11 Junii i dagningen begåfvo sig *Barthelemy*, *la Rue*, *Aubry* och *Doßonville* på våg til fots långs stranden til Fästet *Monte-Krick*, för at där begära fristad för de fattige skeppsbrutne Köpmännen och låta tillaga något för ofs at äta.

Några timmar därefter gingo *Pichegru*, *Villot*, *le Tellier* och *jag*, under varande upsjö, åter i Pirogen, hvilken arbetarne med styrka skjöto ut i sjön och bödo ofs farväl. *Barrick* satte sig halfdöd å nyo vid roret, och korrt för middagen lopp Pirogen lyckligt in på den lilla floden *Monte-Krick*. Vi landstego. *Barrick* emottog triumpherande genom denna framgång den ljufvaste belöning för sin ädla tilgifvenhet. Commendanten å posten *Monte-Krick* hade redan ganska väl emottagit våra kamrater och låtit gifva ofs en stor bytta, snygg och beqvämlig, på stranden af *Krick*. Hvilket ögnablick då vår återförening skedde i denna hytta! Våre vänner hade tillagat åt ofs två höns, ris och bröd - - bröd som denna gången sucktades med glädje- och tacksamhets-tårar, vi lefde, vi hade undkommit våra bödlar, hafvets faror och hungersnöd; vi voro frie. - - - -

Sedan vi med mycken försigtighet ätit, faststurrade vi vår Pirog, hvilken vi ansågo som et lefvande väsende och för hvilken vi alle hade fattat en årkänsam tilgifvenhet.

Vi begåfvo ofs sluteligen til Capitainen, som förde befälet på Fästet och hvilken vår ankomst hade försatt i stor förlägenhet. Han fann icke någon sannolikhet uti den berättelse vi gjorde för honom såsom Handlande, vårt utblottade tilstånd, våra slarfvor bevisade motsatsen af denna fabel, åfvensom vårt tungomål motsade vår uselhet. Han håmtade

fig icke från fin beftörtning genom betraktandet af vår Pirog och den driftighet, hvarmed vi gifvit ofs ut i öpna fjön. Denne Capitain talte Franfyfka; vi gjorde alt vårt til för at öfvertyga honom; vi vifade honom våra pafs, och anmärkte at han hade bredvid fin fpegel et exemplar af den befkrifning på de Deporterade, hvilken *Jeannet* låtit trycka och utdela i de angränfande colonierna och i alla pofteringar på kuften. Denne befkedlige Commendant, fom, utan at bekymra fig vidare om fanningen af vår hiftoria, bemötte ofs väl endaft för det vi voro olyckliga, och vifade ofs fjelf berörde befkrifning, utan at tvifla på någon ting. Efter hvad han federmera förfäkrat ofs hade det ock i fanning, varit fvårt at igenkänna ofs. Han frågade ofs, om vi hade lagt til vid *Sinamary*, hvarpå vi fvarade nej. "Ack! fa-"de han til ofs, hvad göra *Pichegru* och *Barthelemy* "famt deras olycks-kamrater? Vi fvarade honom, "at de hade varit mycket olyckliga, men at de i det-"ta ögnablick hoppades, det deras öde fkulle än-"dra fig."

Sedan Commendanten på ftället förjt för våra förfta behof, gaf han ofs tilkänna at han i affeende på vår ankomft fkulle göra reda för Coloniens Gouverneur; han döljde icke för ofs orfaken til den vakfamhet, fom var honom enfkildt anbefald i anfeende til Fransmän. Colonien *Surinam* var igenom fin Chefs vakfamhet bevarad för de oroligheter, fom förftört alla Franfka Befittningar. Negerflafvarne voro där bättre behandlade, mera lyckliga och följakteligen mera arbetfamme, än om de erhållit den bedröfliga fkänken af en fkenfager frihet. *Jeannet*, mifsnöjd öfver något afflag på defs otidiga begäran at bekomma penningar eller lifsmedel, hade yttrat fig, at han nog fkulle veta hämnas på desfa *Ariftocrater* och *at han fkulle revolutio-*

nera Surinam. Commendanterne i Fästningarna på kusten hade således ordres at på det nogaste gifva akt på de Fransmän, som kunde ankomma.

Vi skrefvo til Gouverneuren, gåfvo honom i korrthet tilkänna de mot ofs begångna grymheter så väl i *Frankrike* som *Sinamary*, vår flykt, vårt skeppsbrott, och anropade honom i mänsklighetens och hederns namn om beskydd och säkerhet.

Det är 24 mil ifrån *Monte-Krick* til *Paramaribo*, Colonien *Surinams* hufvudstad, där Gouverneuren har sitt residence.

Vi tilbragte den 12 med at hvila ofs, och vårda dem ibland ofs som de första förfriskningarna svårligare återkallade til lifs, nemligen: *Doßonville*, hos hvilken röjde sig symptomer til en svår sjukdom, och den stackars *Barrick* som hade en brinnande feber.

Vi sågo alle hiskelige ut, brände af solen och hafvets återbrytning, svullne och sönderslitne af insect-styng; våra kläder voro icke i bättre tilstånd än vår kropp, några hade icke en gång skor på fötteren, vi lagade våra slarfvor så godt vi kunde, vi blygdes, icke för ofs, utan för vårt Fädernesland, at visa ofs i detta tilstånd för främlingars ögon.

Den 13 om morgonen kom en nybyggare, hvars hemvist icke låg långt ifrån *Monte-Krick*, at be ofs hälsa på sig, och gjorde de höfligaste tilbud, utan at veta hvilka vi voro; han ville straxt föra ofs med sig, och vi lagade ofs til at följa honom, då *Villot*, hos hvilken ordningen var at vakta vår kära Pirog, blef varse på afstånd en cavalier och påkallade ofs. *Pichegru* igenkände distinctions teknen

för Holländska tjensten, och försäkrade ofs at det var en Öfver-Officer. Vid åsyn af vår hytta, tvifvelsutan utmärkt i Commendantens rapport, ger han bägge sporrarna, stiger af hästen, går in i rummet där vi voro samlade, och frågar med yttersta finnesrörelse: Hr. *Gallois*, Hr. *Picard* åren J här? *Barthelemy* och *Pichegru* presenterade sig i en dålig räck af grått lärft. Holländarn visade en rörelse af bestörtning och förtrytelse, dårpå omfamnade han dem flere gånger, och tryckte ofs den ena efter den andra i sina armar, utan at på några ögnablick kunna framföra et enda ord.

"Mine Herrar, sade han efter någon stund, J "hafven dömt altför rigtigt om vår Gouverneurs "caractere, han väntar Er med otålighet, och alla "invånarena i *Surinam* äro åfvenledes rörde öfver "Edra olyckor."

Vi badade i tårar och vår omåtteliga glädje hade få når blifvit skadlig för några af ofs. Hederlige och känslofulle Holländare, emottag här betygandet af en årkänsla, som försigtigheten hindrar ofs at med ord uttrycka, på fått vi önskade det.

I det vi lämnade *Monte-Krick*, skiljdes vi med saknad vid vår Pirog, hvilken vi döpt til *San Salvador* och skulle vål haft lust at kunna föra med ofs. På något afstånd ifrån hyttan funno vi på kanalen vid *Monte-Krick* tvånne gondoler, som väntade på ofs; i den första hade man i beredskap förfriskningar och i den andra kläder, linne och skor. För at föreställa sig den angenäma känsla vi erforo, måste man likfom vi, på en brännhet redd, naken hafva utstått solhetta, skarp köld, regn, storm och dagg. Samma dag, som var söndagen den 13 Junii, lågo vi på en egendom tilhörig en vän af Gou-

verneuren, ſom af honom underrättad om vår ankomſt til *Monte-Krick* hade fordrat at vi bordt taga nattqvarter hos honom, ledſen dåröfver at han blifvit uppehållen i Staden af handels angelägenheter och at han icke ſjelf kunde komma emot oſs; han hade dock gifvit befallning at man ſkulle tillaga rum och mat för oſs. Hvilken angenäm ſurpriſe, och hvilket intryck gjorde icke denna egendom på oſs! Vi lämnade afgrunden och trädde in på en Elyſée, vi kunde ej afhålla oſs ifrån at beundra desſa ofantliga trägårdar, desſa luſtparker, et vackert hus, et prågtigt ſerveradt bord, koſtbara rum och ſängar.

Efter aftonmåltiden danſade Negrer och Negrinnor, likaſom för at komma oſs at glömma den hårda medfarten i *Sinamary*.

Den 14 om morgonen, ſedan vi ſmakat en hvila ſom ifrån långre tid tilbaka var oſs obekant, ſtego vi åter om bord på gondolerna och foro uppföre *Comervine*-floden, beundrande de til desſa ſtränder ſtötande plantagers rikedom, kanalernes mångfaldighet och nätthet, trägårdarnes ſkönhet och byggnadernas pragt. Vi gingo in på *Surinam*-floden och anlände vid middagstiden til en egendom, dit vi voro väntade, och där flere af de förnämſte coloniſterne voro förſamlade. Vi blefvo dem varſe på ſtranden; knapt hade vi lagt til, förr än de ſtörtade ſig i vår båt och kommo at omfamna oſs med en aldeles broderlig förtrolighet.

Vi blefvo emottagne med en ſtåt, ſom hederligt contraſterade med våra långa ſkägg och bleka anſigten.

Floden tillät ofs at klåckan 4 begifva ofs på refan. Efter en timmas fegling träffade vi en vacker gondol; det var Gouverneuren fjelf, fom kom at möta ofs. Vi voro otålige at lära kånna vår vålgörare. Han fteg i vår flup, betraktade och omfamnade ofs med en håftig rörelfe, och fade: "Varen vålkomne; glömmen, om möjligt år edra olyckor. Jag fkall göra alt hvad i min magt ftår, för at utplåna fpåren däraf. Vi fkatte ofs alla lycklige at få emottaga Er; J ågen at disponera öfver hela Colonien, och framför alt öfver mig."

Vi pasferade under Fäftet *Nasfau*, fom faluterade ofs med 50 kanonfkott, repeterade fkott för fkott af Fäftet *Amfterdam*, på högra ftranden. Batterierna i *Paramaribo* fvarade; vi voro blott en mil ifrån Staden, dagen led til flut, det blef full natt, då vi lupo in i hamnen.

Hela Staden var illuminerad, garnifonen och colonial milicen voro i gevär, vi landftego under moufqueterie- och artillerie-falfvor ifrån Fäftningen och flottan. Handklappningar, och fröjderop gåfvo genljud rundt omkring ofs; folket trångdes i vår våg, det ville fe ofs, båra ofs på fina armar. Under denna talrika efcorte, detta hänryckande fpectakel af et lyckligt och ädelmodigt folk, anlände vi til Gouverneurens palats.

Hans Fru emottog ofs med åfven få mycken bevågenhet fom medlidande. Det intryck vi gjorde på detta interesfanta Fruntimmer, var få djupt at vi flera gånger måfte undvika hennes nårvaro, emedan hon däraf blef för mycket uprörd.

Gouverneuren behöll *Barthelemy* och hans vån *le Tellier* hos fig. De förnämfte invånarena täflade

med hvarandra om det nöjet at herbergera ofs. Alla öfverhopade ofs med bevis af aktning och vänfkap. Jag borde befkrifva de måltider och de luftrefor på landet hvarmed *Paramaribos* invånare bemödade fig at vifa ofs den glädje, fom de erforo öfver at fe ofs ibland fig. Man känner *Surinams* inbyggares rikedom och yppighet, denna Colonies blomftrande tilftånd, defs upodlingars täcka utfeende, den inre fjöfartens förmonlighet, de publike byggnadernas äfven fom de enfkildta hufens pragt. Man kan lätteligen föreftälla fig fêter; men det hvarom man icke kan göra fig något begrep, hvarpå man har alt för fällfynta exempel, är denna välvilliga godhet, fom lifvar et helt folk och gör regeringens dygder lefvande bland alla clasfer af folk. Det var denna känfla och icke en fåfäng nyfikenhet, fom vi träffade hos våra aktningsvärda vårdar. Långt ifrån at befvära ofs med frågor om de olyckor, fom vi utftått, undvek man tvärtom at tala med ofs därom; men den förfkräckliga taflan af *Sinamary*, de våra kamraters i anfeende til vår flyckt til äfventyrs fvärare fångenfkap hvilka ännu voro där qvar, och änteligen den oförtrutne Capitain *Tillys* belägenhet fom råkat i *Jeannets* händer, alla desfa betraktelfer förföljde ofs, och om någon gång de gåfvo ofs anledning at bättre känna värdet af Förfynens välgärningar och ljufheten af vårt närvarande tilftånd, ftörde äfven ofta den grymma åtankan desfa angenäma föreftällningar.

Dagarne förflöto haftigt. Den 18 Junii ankom en kuftfarare Capitain *David* ifrån *Cayenne* til *Paramaribo*, förfedd med depecher ifrån *Jeannet* til Gouverneuren. Han underrättade honom om vår flykt, och flutade fitt bref fålunda:

"Om desfe Herrar icke blifvit tagne af Ängelfke Kapare, om de icke omkommit, hvilket jag

"befarar, är ingen tvifvel, at ju de bordt taga fin "tilflykt på er colonie. I detta fednare fall bör jag, " i Directorii namn, på åmbetes vägnar reclamera "dem, fåfom Stats fångar. Om Ni år i ftånd at up-"täcka dem, beder jag Er och fordrar äfven af Er "at låta arreftera dem; likvål anhåller jag at intet "våld utöfvas mot dem och at dem vifas all den "aktning, fom man år deras olycka fkyldig.

Gouverneuren fvarade, "at han icke hade nå-"gon kunfkap om Hr:ne *Pichegrus*, *Barthelemys* och "de öfrige deporterades flyckt; men at för några "dagar fedan til *Paramaribo* anlåndt åtta Köpmån "och en ftyrman; at han tilfånde honom befkrif-"ningen på dem och de pafs fom de företedt, och "at *Jeannet* för öfrigt kunde vara förfäkrad om hans "fkonfamhet emot de Deporterade, i håndelfe de "kommo til honom." Capitain *David* blef vål be-mött, och fkulle han kunnat förklara för *Jeannet* (utan tvifvel mycket förvånad dåröfver at igenkån-na fin underfkrift på pasfen) råtta meningen af det bref han förde med fig. Han återrefte til *Cayenne.* Vi hafve af Capitain *David* erhållit den ledfamma underråttelfen om Fregatten *la Decade's* ankomft, fom ankrat på redden af *Cayenne* den 6 Junii eller tre dagar efter vår afrefa dårifrån, och fom hade om bord 193 Deporterade. Bland detta antal be-funno fig tvånne ledamöter af 500 Rådet, *Gilbert-des-Mollieres* och *Job Aimé*, bågge nåftan halfdöde.

Vi voro långt ifrån at fatta någon farhåga för officiella reclamationer af Proconfuln i *Guyana*, u-tan likafom man velat upmuntra ofs medelft nya prof af vålvilja, gafs intet flags godt bemötande och äfven nöjen, fom icke flöftes på ofs.

Emedlertid önfkade vi högeligen at tilbringa nå-gra dagar på landet. Större delen bland ofs hade

icke kunnat återhämta nog krafter, för at öfverlämna sig til de nöjen, som erbjödos på alla håll. Vi hade alle behof af en djup hvila, vi suckade efter Europas climat, och voro sinnade, at, sedan våre sjuke blifvit til hälsan återstälde och vi ännu några dagar begagnat ofs af den hederlige Gouverneurens och deſs vänners ädelmodiga höfligheter, gå om bord på något neutralt skepp och begifva ofs til norra delen af Europa. *Barthelemy* var så vanmägtig, at vi icke hoppades, det han skulle kunna åtfölja ofs; och Gouverneuren, anseende honom utur stånd at fördraga hafvet, sökte förmå honom at han skulle afstå därifrån och stadna qvar hos sig. *Dosſonville* låg aldeles för döden; läkemedel, konstens biträde slöstes på ofs, och när man fick veta våra förslag, använde man alt möjligt bemödande at förmå ofs afstå därifrån: man ville, sade man, behålla ofs qvar och vårda ofs i *Surinam*, tils vi blefve återkallade til vårt Fädernesland.

Vi begåfvo ofs tilbaka til staden den 27, och blefvo mycket beſtörte öfver at där finna den andra Utskickaden ifrån *Cayenne*, hvilken medbragte svar ifrån *Jeannet* til Gouverneuren på deſs bref.

I detta andra bref tilstod *Jeannet*, at pasſen för de föregifne köpmännen verkeligen voro undertecknade af honom, men gaf tillika tilkänna at Handlanderne *Gallois*, *Picard* o. s. v. aldrig funnits uti Colonien *Guyana*, at han icke var okunnig om det *Barthelemy*, *Pichegru* och sex andre Deporterade voro i *Paramaribo*, at han upfordrade honom at låta arrestera ofs, och at han skulle afgifva berättelse därom til sin Regering.

Efter detta bref tilbödo vi Gouverneuren at genast försvinna och hålla ofs dälde ända tils vår afre-

ſa til S:t Thomas, hvilken redan var beſlutad. Men denne redlige man ſkulle hafva anſett detta förſigtighets mått för en ſvaghet.

Emedlertid och ſom vi icke ville blifva et ämne til tviſt och kan hända til revolutionaira repreſſalier å *Jeannets* ſida, togo vi d. 28 om aftonen det beſlutet at ſlita oſs löſa från *Surinam. Dosſonville* var bättre och ville fara med oſs. *Barthelemy* måſte vi gifva vårt löfte at vänta på honom i *S:t Thomas.*

Den 29 voro vi färdige att reſa. Det var i Coloniens namn, ſom man för vår räkning låt befrakta et litet ganſka beqvämt fartyg tilhörigt Herr *Sticle.* Man förſåg det i öfverflöd med lifsmedel och förfriſkningar, och Skepparen, ſom förde detſamma, fick ordres at följa de befallningar, ſom vi kunde gifva honom. Vi togo farvål af *Barrick*, ſom blef öfverhopad med ſkänker af Gouverneuren och invånarena i *Surinam.* För vår del hade vi intet at tilbjuda honom, och vi ſkulle icke hafva kunnat förmå honom emottaga annat än vedermälen af vår erkänſla. Vi lofvade honom at kungöra den midt ibland våra Medborgare, och, om vi kunde, i hela Europa. Jag har afbördat en ringa del af denna ſkuld. *Barrick* reſte några dagar därefter til *Philadelphia.*

Den 30 Junii klåckan 4 eftermiddagen lämnade *Pichegru*, *Villot*, *La Rue*, *Aubry*, *Dosſonville* och jag *Paramaribo*, för at ligga på vår beſkedlige Officers egendom, ſom är belägen långſt in i hafsbugten, hvaräſt äfven vårt fartyg lagt til, för at inhämta oſs. Vi emottogo de mäſt rörande farvål af *Paramaribos* invånare. Gouverneuren och de förnämſte Ämbetsmännen begåfvo ſig til nämnde egendom, flere af invånarena kommo där tilſammans. *Bar-*

thelemy, ehuru ganſka ſjuk denna dagen, låt föra ſig dit tillika med ſin oſkiljaktige vän *le Tellier*.

Då jag påminner mig våra välgörares omfamnanden och deras ſiſta farväl på hafsſtranden, är jag färdig at gråta, och bjuder icke til at uttrycka hvad jag erfor i detta ögnablick. Vår patriark *Barthelemy* kunde hvarken tala eller ſnart ſagt röra ſig; han välſignade oſs med ſina ögnekaſt och ſina förſvagade händer. Det var emot klåckan 8 om aftonen, ſom vi lösſleto oſs utur alt detta beſkedliga folkets armar och kaſtade oſs i en liten ſlup, för at fara til vårt ſkepp. Herr *Badenbourg*, f. d. Cavallerie-officer i Holländſk tjenſt och broder til Gouverneuren i *Berbice*, ſteg om bord tillika med oſs. Han for tilbaka til ſin bror, och ſkulle ſkiljas vid oſs vid mynningen af floden *Berbice*.

Man lyſte ankar. Våra farväl hördes och uprepades af våra vänner; ſtranden, hvilken vi med möda ſågo, återſkallade ännu några ögnablick af desſa ſiſta ljud — farväl — lycka til — farväl, glömmen ej *Surinam*.

Hafvet ſvallade. Vi höllo väſter ut långs under kuſten, då emot midnatten et ſkarpt kanonſkott nödgade oſs at dreja bi. Det var en Ängelſk Kapare, ſom nalkats oſs, utan at vår ſtyrman blifvit det varſe. Kaparen, finnande oſs icke ſtryka nog haſtigt, losſade andra ſkottet, och när han kom i håll, gaf han oſs en Salva med ſkrot: han ropade oſs an; vi ſvarade, at vi kommo från *Surinam* och ärnade oſs til *Berbice* ſåſom parlementairer; han låt ej bero därvid, utan ville viſitera oſs. Natten var mörk, bägge fartygen nalkades; Ängelſke Capitainen underſökte våra papper och de paſs, ſom man lätit lämna oſs. Han hade gjort räkning på en god

fångst, borttog våra frukter, tog tilbaka sin escorte och låt oss fortsätta vår fart.]

Följande dagen den 1 Julii i dagningen, nytt larmtecken; et kanonskott gaf tilkänna at vi borde dreja bi. Vi ville undvika det, andra skottet gick, och det var så väl rigtadt, at tryckningen af kulans fart kullkastade styrman, som höll i roret, hvarefter vårt fartyg fördes af hafsströmmarna midt för floden *Corentin*, där vi voro på vågen at kantra.

Hurudan blef ej vår surprise och fruktan, då vi hörde oss blifva anropade på Fransyska? Jag märkte ej annat än Negrer på däck, och tviflade ej at vi ju fallit i händerna på en *Hugues* kapare, i synnerhet då jag såg Capitainen sätta ut sin julle, manoeuvrerad af sex Negrer, i sjön. Herr *Badenbourg*, icke mera tilfreds än vi, steg up på däck, och sedan han en stund betraktat jullen, ropade: "god "dag Capitain *Anderson*, jag känner igen Er, huru "mår Ni?" Vi andades på nytt. Det var verkeligen Capitain *Anderson*, som korrt förut på höjden af *Canarie-Öarna* hade visiterat det skepp, hvarpå Herr *Badenbourg* sig befann, då han kom ifrån *Europa*. Han var en ganska hederlig man, och når han fick veta hvilka vi voro, tilböd han sig at escortera oss, försäkrande at kusten var ofredad af *Hugues* kapare. Följande dagen d. 2 Julii hade vår styrman känning af floden *Berbice* och nalkades den samma, för at kunna sätta Herr *Badenbourg* i land. Som vi höllo på at sätta vår slup ut i sjön, lossade et skepp, hvilket vi i några timmar hade märkt, flere kanonskott på oss. Vi hade ansett det för at vara et Ängelskt skepp, men dess manoeuvrering och dess envishet at förmå oss dreja bi, ehuru man såg oss lofvera vid mynningen af *Berbice*, öfvertygade

gade ofs at det var en Fransk kapare, och knapt voro vi under kanonerna af Fästet *S:t André*, förr än han kastade ankar utom skotthåll för at bloquera floden. Vi beslöto at sjelfve löpa in i hamn uti *Berbice*, en Hollänsk Colonie inkräktad af Ångelsmännen. Vi bådo Herr *Badenbourg* at af sin bror begära en fristad för ofs, intil defs vi med säkerhet kunde resa bort igen.

Vi seglade floden upföre med tilhjelp af hafsströmmen, och korrt efter sedan vi skiljts vid Herr *Badenbourg*, kommo tvenne vattu-Slupar at taga ofs om bord, hvarefter vi blefvo förde til Gouverneurens hus, där vi erforo det goda bemötande, som vi borde vänta af brodren til vår redlige resekamrat.

Vi sade honom, det vi förföljde af kapare anhöllo hos honom om säkerhet och beskydd. Se här bokstafliga innehållet af hans svar:

"Varen tilfreds, mine Herrar, J ären här un-"der Ångelska Regeringens beskydd; men jag bör "begära ert hedersord at J icke lämnen de länder, "som lyda under Hans Britanniska Majestäts välde, "utan Regeringens samtycke."

Vi voro redan icke mera frie at retirera ofs. Vi insågo omöjligheten däraf at komma til Danska Ön *S:t Thomas*, utan at falla i händerna på de kapare, genom hvilka *Victor Hugues* underrättad om vår flykt låt förfölja ofs; vi gåfvo derföre vårt hedersord och öfverlämnade ofs med förtröstan til Hr *Badenbourgs* omsorger.

Denne Gouverneur så väl som alla Coloniens invånare bemödade sig at bemöta ofs på samma sätt, som man gjorde i *Surinam*. Fru *Badenbourg*, en af de mäst intagande personer som möjeligen kan finnas, et mönster af behag och dygder midt ibland sin talrika och förtjusande famille, öfverhopade ofs

med sina höfligheter och gåfvor, och glömde ingen ting som kunde göra vårt vistande i *Berbice* angenämt.

Herr Öfversten *Hislop*, (Chef för Hans Britanniska Maj:ts militaira styrka uti Colonierna *Berbice* och *Démérari*,) som blifvit underrättad om vår ankomst, begaf sig til *Berbice*. Han sade ofs, at General *Boyard*, Befälhafvare öfver hela styrkan til lands på lofvartsöarna, hade tilsänt honom ordres, at låta föra ofs öfver til *Martinique*, och at Amiral *Hervey*, för at skydda ofs för kapare, hade expedierat en fregat, som väntades den 14. Det var d. 9 vi borde vara framme i *Demerari*

Jämte försäkran om Ångelska Regeringens ädelmodiga tilbud af beskydd, yttrade Öfversten sit medlidande öfver våra olyckor, och sin nit at tjena ofs.

Vi lämnade med mycken saknad Herr *Badenbourg* och hans famille. Jag skall i hela min lefnad bibehålla det intryck, som jag erfarit af Herr *Badeenbourgs* caracter, älskvärda egenskaper, hans esprit och sjelfständighet i tänkesätt. Det är en vis man, syssalsatt at bereda människors sällhet, och användande sin lefnad at sprida välgärningar och goda efterdömen.

Öfverste *Hislop* hade gjort ofs anbud at låta ledsaga ofs landvägen til *Demerari*; vi älskade likväl häldre at färdas sjöledes såsom hvarigenom man kunde komma fortare, och stego om bord på Briggen *Poisson Volant*, d. 9 Julii klåckan 11 på förmiddagen. Samma dag om aftonen ankrade vi i mynningen af floden *Demerari*.

Vi landstego följande dagen på denna sköna colonie, hvilken Ångelska Regeringen söker bringa i välstånd, och på hvilken man upräcker en större verksamhet än på alla de öfriga å denna kust, i anseende til den täta communication med *Antillerna*. Herr *Beaujou*, Chef för civila styrelsen, emottog ofs

på det vånligafte fätt, och alle invånarne vifade tåflande den del de togo i vår underbara flykt. Öfverfte *Hislop* emottog ofs hos fig och öfverhopade ofs med höflighet. Hans ädla fätt att vara, röjer en ftor fjäl. Jag kände honom för längre tid fedan af ryget. Jag bivifiade den blodiga drabbningen vid *Toulons* återtagande, i hvilken Öfverfte *Hislop*, då varande Adjutant hos General *O-Hara*, utmärkte fig genom et drag af månfklighet. Man tände eld på de fkepp, fom man icke kunnat beväpna. Elden fattade uti *Themiftocles*, hvareft 1600 anfedde Terrorifter af invånarena voro innefiutne. *Hislop* frälfte dem med fara af fitt eget lif.

Det var under öfverfarten från *Berbice* til *Demerari*, fom *Villot* och *Aubry* kände fig angripna af den farliga fjukdom, fom fkiljde dem ifrån ofs. De föllo följande dagen i en flags yra; låkarena gåfvo ofs vid handen, at de icke fkulle kunna gå om bord med ofs, och at föga hopp var at kunna rädda dem. Några dagar därefter anfågs *Aubry*, fom knapt andades, för död, och *Villot* var i fjältoget. Hvilket förfkräckligt fpectakel! Hvilken bedröflig afrefa! Af åtta Deporterade, fom undankommit i Pirogen, voro nu endaft fyra, *Pichegru*, *Dosfonville*, *La Rue* och *jag*, fom d. 17 gingo om bord på Angelfka fregatten *la Grue*, förd af Capitain *Hello*.

Den 20 pasferade vi i figte af Öarne *la Trinité* och *Tabago*.

Den 22 feglade vi förbi Ön *S:t Vincent*.

Den 24 voro vi midtför *Martinique*. Vindarne hindrade ofs at löpa in i hafsviken vid *Fort Royal*. Vi fortfatte vår kofa til *S:t Christopher*, där allmänna fammelplatfen var för *Antillifka* Convojen: vi kaftade ankar d. 27.

Jag hade i flera dagar varit angripen af gula febern, och det få häftigt, at jag förlorade fansningen, innan vi hade figte af *Martinique*. Jag åter-

vann ej mitt förstånd förr än d. 22 Aug., vid pass en månad efteråt. Jag vet ingen ting af hvad som tildrog sig omkring mig under denna långvariga dödskamp. Jag befann mig på et annat skepp, utan at kunna påminna mig det ögnablick, då vi blifvit flyttade ifrån Fregatten *la Grue* på Fregatten *l'Aimable*, förd af Capitain *Grenville Lobb*. *Pichegru* och *Dossonville* mådde åfven så illa som jag; vi voro alla tre uti Capitainens rum, och blefvo icke i stånd at för första gången tala vid hvarandra, förr än emot slutet af *Augusti* månad. Vi hafve alla tre at tacka Capitain *Lobbs* mod och omsorger för vår existence. Aldrig gjorde man på enklare sätt et så stort offer. Han lämnade oss icke et ögnablick, oaktadt smittan af gula febern, mera fruktad och mera fruktansvärd än pesten. Han låg i samma rum som vi, och vakade sjelf öfver upfyllandet af den svåra och våmjeliga skötsel, som vår belägenhet fordrade. Då vi efter vår långvariga yrsel för första gången blefvo denna månsklighetens hjelte varse, kunde vi hvarken fyllest fatta eller beundra en så hög dygd: aldrig kunde vi förmå honom at skilja sig ifrån oss och tänka på sit eget förvarande, sedan han försäkrat vår existence.

Ifrån den 36 ända til den 37 graden hade vi en gruslig storm, hvarunder vi sågo fyra fartyg af Convojen förgås och flöjt skeppet *l'Etrusio* sjunka, sedan det förlorat alla sina master.

Jag förbigår alla omständigheter vid vår besvärliga segling, som räckte i 64 dagar.

Den 20 September hade man sigte af land. Vi gingo in i Kanalen, där vi emot vår förmodan funno vädret mycket stilla och hafvet skönt. Vi uptäckte Ängelska kusterna och korrt därpå de Franska: jag ryste vid åsynen af dessa senare och blef

djupt bedröfvad, mitt hjerta ville altid åt denna fidan, och jag hade svårt vid at finna, det bortom denna horizont icke mera gifs något Fådernesland för mig.

Den 21 September var årsdagen efter vår afresa ifrån *Rochefort*. Vi ankrade på redden af *Deal*. Capitain *Lobb* gick at taga ordres af Amiral *Peyton*; man tillät ofs icke gå i land. Man afgaf berättelse til Regeringen om vår ankomst.

Den 24 skulle Fregatten *l'Aimable*, som blifvit mycket skadad under stormen och som icke långre kunde hålla ut på redden, afgå til *Sheernefs*. Vi togo afsked af Capitain *Lobb*, hvars interesse och recommendation hade föregått och följde ofs om bord på Amiral-skeppet *Öfver-Ysfel*, dit vi blefvo flyttade. De Ångelske officerarne visade ofs fördubblade höfligheter och tjenster, likfom för at öfvertyga ofs, det Capitain *Lobb's* ädla förhållande icke var blott en verkan af hans enskildta caracter, utan äfven af det ädelmod som utmärker officerarne af Ångelska Marinen.

Sedan Regeringen d. 27 gifvit befallning at låta ofs komma til *London*, blefvo vi förde om bord på en Cutter, hvars Befälhafvare öfverhopade ofs med mycken aktning. Vi ankrade i *Sheernefs*. Samma dag blef General *Pichegru*, som var ganska sjuk, flyttad til *London*; vi kommo följande dagen efter honom dit.

Vi blefvo förde til Herr *Wickam*, Under Stats-Secreterare under Hertigen af *Portland* vid Inrikes Departementet och som beförjer alla ärender, hvilka hafva affeende på Utlänningar. Han emottog ofs med mycken artighet, betygade för ofs sitt deltagande i våra olyckor, och försäkrade ofs at vi hos Ångelska Regeringen skulle finna beskydd, säkerhet och alt det bistånd, som månskligheten är skyldig

offren för et barbari utan exempel. Herr *Wickam* yttrade i detta första famtal och förnyade fedan under flera andra fin önfkan för Freden och vårt Fäderneslands befrielfe från träldom. Följande dagen yttrade han fig enfkildt til mig, at han var underrättad om den åftundan jag röjt, at, få fnart möjligt vore, refa öfver til fafta landet, och at man därom ville beförja, på fätt at jag icke kunde löpa fara at blifva tagen.

Den 2 October, eller 2 dagar efter vår ankomft til *London*, hade vi et möte hos Herr *Wickam*. Då vi vid inträdet hos honom nämnde våra namn för at blifva anmälte, utfträcker en man eller fnarare et benragel, fom vi märkt i en vrå af falen, armarna emot ofs, refer fig up och ropar: "*ack! mina vänner, J ären frälfte; alla mina motgångar hafva nått "fitt flut, alle mina olyckor äro glömda.*" Han träder med möda fram, vi omgifva honom. "Jag är *Tilly*," fade han. "*Tilly*, *Tilly*, vår befriare! och vi hafve "icke kunnat igenkänna honom," få vanftäld var han. Vi förblefvo några ögnablick beftörte i hvarandras armar, utan at kunna tala; vi fucktade hans händer med våra tårar. "Ack!" fade han, "icke "eller fkulle jag kunnat igenkänna Er, om Ni icke "nämnt edra namn." Vi öfverhopade hvarandra å ömfe fidor med frågor; han ville förft blifva underrättad om vårt och fin redlige *Barricks* öde; men han tilfredsftälde änteligen vår enträgna begäran ungefär i desfa ordalag:

"Man erhöll," fade han, "i *Cayenne* tidningen "om er flykt den 5 Junii. Glädjen däröfver blef all"män, och få lifligt ådagalagd, at *Jeannet* icke våga"de ftöta allmänna opinion, och fvarade invånarena, "fom talte med honom därom: *hvarföre hafva de ic"ke alla reft fin väg?* Man hade på mitt hedersord "lätit mig gå lös och ledig i ftaden *Cayenne*, ingen "misftanka hade ännu fallit på mig."

"Den 6 Junii anlände fregatten *la Decade* ifrån "Frankrike. Den medförde 193 Deporterade. *Jean-"net* emottog fina depecher, ingen ting blef kunnigt "af deras innehåll. Man fporde blott, at bland de "om bord varande Deporterade voro flere Författare, Journalifter och Präfter. Beftörtning följde "på den glädje, fom vår flykt hade förorfakat. E-"mot klåckan 9 om afton, låt *Jeannet* bjuda mig "til fig på thé; han hade, fade han, angelägenhe-"ter rörande handeln, om hvilka han med mig ville "rådgöra. Som han i den audience, hvilken han "vid min ankomft ifrån *Sinamary* lämnat mig, tyckts "mig tadla Directorii orättmätiga anfall mot Ameri-"canerne, och han förfäkrat mig at det var med "förtrytelfe han verkftälde fådana ordres, famt än-"nu mer den barbarifka befallningen rörande eder "fångenfkap, få begaf jag mig denna gången til ho-"nom med förtroende; han fördubblade fin höflig-"het, och yttrade fig til mig, när vi voro mellan "fyra ögon:"

"Ni känner nyheterna från Frankrike; tyran-"niet är ftiget til fin höjd; fe där åter olycklige De-"porterade fom Directorium hitfänder; knapt hafva "åtta af de förfta undankommit, förrän 193 intaga "deras ftälle. Jag vill icke längre vara fångvaktare "och mina Medborgares bödel, för at underftödja "desfa fem blodfugares ftrafflöshet; jag har beflutit "at öfvergifva Colonien. Jag fkall köpa er brigg "och gifva Er den tillbaka i Philadelphia, om Ni "vill påtaga Er at föra mig öfver dit."

"Jag tackade *Jeannet* för hans förtroende, för-"fäkrade honom om min tilgifvenhet, och upmun-"trade honom i fin goda böjelfe."

"Jag vet, fvarade han, at Ni är en hederlig "man; jag känner Er, och Ni kan finna af min "tyftlåtenhet huru motbjudande det är för mig at gö-"ra ondt. Jag vet at det var Ni, fom underftödde

"de Deporterades flykt ifrån *Sinamary*, och har der
"före icke gjort Er någon förebråelse, men jag tyc
"ker at Ni icke bordt så blottställa Er styrman."

"Jag tvekade ej at svara uprigtigt på detta sist
"yttrande, och tilstod icke allenast alt hvad vi hade
"gjort i *Sinamary*, utan begagnade mig äfven a
"detta tilfälle för at underrätta *Jeannet*, at utom de
"paqueter, som jag hade tilställt Er, funnos ocks
"andra på mitt fartyg uti en mjöltunna, hvarpå jag
"upgaf numern."

"Knapt hade jag slutat dessa obetänksamma och
"olyckliga bekännelser, förr än *Jeannet* stiger ra-
"sande up, kullkastar bordet som var emellan oss,
"kallar på sin vakt, låter gripa och fängsla mig,
"samt svär at han följande dagen skulle låta arque-
"busera mig. Jag blef afförd til fästnings arresten.

"Jag hade gjort upoffring af mitt lif, men *Jean-
"net* vågade icke fullborda sitt brott, antingen det
"var invånarenas knot som afhöll honom, eller han
"fruktade at förlora de summor, som han efter be-
"rättelse nedsatt i *America*. Jag blef kastad i et mörkt
"och trångt fänghål fjättrad til händer och fötter,
"och erhöll icke annat til näring än bröd och vat-
"ten. Uti detta hiskliga fängelse, där jag tilbragt de
"bägge månaderne Junii och Julii, betog man mig
"til och med den tröften at vara nyttigt upoffrad
"för er räddning, i det man försäkrade mig at Ni
"blifvit träffade och skutne i sank af en kapare från
"*Cayenne*.

"Den 1 Augusti om natten tog man mig ur mitt
"fängelse, dock utan at befria mig ifrån mina bo-
"jor. Jag fördes därpå om bord på Fregatten *la
"Decade*, som seglade tilbaka til *Frankrike*; man ka-
"stade mig fjättrad uti tågrummet. Jag begrep gan-
"ska väl, at *Jeannet*, sökande at afvända Directorer-
"nes vrede från sig, endast hade skonat mig för at
"öfverlämna mig til dem, och at jag var ämnad til

"at ſtilla deras hämnd. Capitainen på *la Decade* ha-"de befallning at handtera mig ſåſom Ni blifvit be-"handlade; jag bekom ingen annan föda än vatten "och ſkeppsbröd.

"En häftig feber förtärde mig helt och hållet, "och jag var på vägen at upgifvas d. 3 September, "då på höjden af Cap Finis Terræ Fregatten *la De-"cade* träffades, anfölls och borttogs af Commodore "*Pecuel*, ſom förde en Fregatt af ſamma ſtyrka. "Denne kåcke officer befriade mig och låt föra mig "til *Portsmouth*. Jag fick tilſtånd at komma til *Lon-"don;* oaktadt den belägenhet, hvari Ni finnen mig, "är jag nu ſinnad at återreſa til min famille och "trösta denſamma, ſom tror mig vara förlorad. Nu, "ſedan jag ſett Er, har jag icke mer någon annan "tanka." —

Capitain *Tilly* hade redan träffat ſina reſe-anſtalter, och kom at taga afſked af Herr *Wickam*. Han tilbragte dock tre dagar tilſammans med oſs, och vi hade den tilfredsſtällelſen at ſe, det viſsheten af vår räddning, denna ljufva belöning för hans ädla upoffringar, bidrog til hans hälſas återſtällande.

Jag behöfver icke tillägga, det Ångelſka Regeringen har beſtridt *Tillys* landsmän det nöjet at erkänna hans vackra gärning, medelſt offentliga bevis af aktning och heder, ſamt medelſt ſlöſande på honom af all den hjelp han hade af nöden.

Hvad oſs angår, blefvo vi öfverhopade med all aktning och med den ömmaſte omvårdnad, och det är icke möjligt at viſa et mera artigt och förekommande bemötande. Jag var i åtnjutande däraf ända til den ſtund, min hälſa tillåt mig at uthärda Sjön.

Jag ſkiljdes d. 19 om aftonen ifrån mina kamrater i olyckan.

Den 21 October gick jag om bord i *Yarmouth*, och anlände d. 29 til *Hamburg*.

Härmed flutar fig min berättelfe, och följakteligen denna fkrift. Jag gör icke anfpråk på at gifva läxor i Politiken. Om jag hade talanger, fkulle jag upoffra dem at förlika partierne, lika intresserade uti återftällandet af ordning, fedolära och redlighet; jag fkulle genom detta interesfe, genom detta gemenfamma tankefätt, vilja döda alt hat och hindra de borgerliga ftridigheternas lopp. Orfaker förete fig i myckenhet at underftödja denna vackra fak; måtte de, fom mer än jag hafva rätt at blifva hörde, göra henne fegrande! Jag är blott Soldat, och kan icke tilbjuda mitt Fädernesland annat än min arm och mitt blod; bägge delarne fkola, få länge jag andas, jag uprepar det på nytt, vara upoffrade til årofrande och bibehållande af defs fjelfftändighet och mina medborgares rättigheter.

Det fanna är icke altid fannolikt — At lefva i åtta dagar utan at äta och endaft hafva några droppar ruhm, för at uppehålla åtta männifkors lif! *nec pueri credent* . . . . Emedlertid är denna grymma erfarenhet vifs, hon är icke enfam i fitt flag, hon är icke ny. Tacitus berättar at Drufus beröfvad all föda lefde ända til nionde dygnet. Mallet i fin hiftoria om Danmark förmäler, at, af tvänne på Nyköpings Slott af deras Bröder inneflutne och likaledes all föda beröfvade Prinfar, den ene lefvat in på ellofte dygnet. Vi finne flera dylika exempel bland fenare tiders refande, och det har någon gång händt, at hela befättningar af tvång hafva undergått detta förfkräckliga prof.

